

Slovenski Pravniki.

Leto XIV.

V Ljubljani, 15. aprila 1898.

Štev. 1.—4.

K uvedbi novih civilnopravnih zakonov.

(Govoril dne 2. januarja t. l. gospod podpredsednik deželnega sodišča ljubljanskega A. Levičnik.)

Velečastna skupščina! Že dolgo in skoraj od vseh strani zaželjena reforma pravosodja stopila je včeraj v življenje. S čutom radostnega ponosa pozdravljajo avstrijski pravniki ta znameniti dogodek, ki znači važen oddelek v avstrijski pravni zgodovini in uvaja novo dobo sodnega postopanja ter delovanja avstrijskih sodnikov. In zato smo se zbrali danes tudi mi, dostojno praznovat začetek nove dobe in zadostit visokemu praktičnemu in zgodovinskemu pomenu tega dne.

Opravičeno je pač vprašanje, kje neki je bistvo te reforme, ki daje denšnjemu dnevu tak visok pomen, stvarjajoč ga začetkom nove dobe za državljansko pravosodje, v čem se kaže izboljšanje, katero nas mora vse, ki smo poklicani uresničevati naloge novega pravnega postopanja, napolniti z radostjo pa tudi s ponosom.

Moj odgovor na to je: bistvo reforme, to izboljšanje je temeljita prememba temeljnega principa, na katerem je bil vzgajen naš stari sodni red. Kakor veste, gospôda, imel je naš prejšnji sodni red za podlogo formalno resnico; zadovoljil se je vsak, da rabim izraz poročila permanentnega odseka za pravosodno reformo, le z manj vrednim povprečnim delom pravosodja. Novi civilnopravni red pa hoče z vsemi močmi, da bi prišla prava resnica na dan.

Materijalna resnica, ona ostane smoter prizadevanju vseh oseb, kojim je opraviti s pravdo, in tudi mora ostati; in ta princip, namreč odkritje materijalne resnice, smatram, da po-

vzdiguje pravosodje in s tem tudi sodniški ter zastopniški poklic. In to je jedro stvari.

S premembo svrhe, za katero težé novi pravdni zakoni, s premembo smotra, za kojim isti hité neutrudno, trebalo je združiti tudi premembo sredstev, katerih je treba, da se doseže ta smoter. Najprvo je bila treba dati slovo gospodstvu strank nad pravdnim gradivom. Kakor namreč država, zaščitnica in čuvarica pravnega reda, prevzame nalogo, da brani istinito, ne le navidezno pravico, da pomore istiniti, ne pa navidezni resnici do zmage, onda mora tudi sodniku podeliti ne samo pravico, nego mu tudi naložiti dolžnost, da krepko deluje za odkritje prave resnice. Njemu se ne bode več kakor tedaj, ko je še veljal stari sodni red na podlogi razpravne maksime, ozirati zgol na dejstva in dokaze, katere mu stranke ponudijo, temveč bode moral, svest si naloge v prid dobrega pravosodja, podpirati stranke pri zbiranju in vgotavljanju dokazov in za pravdo važnih dejstev ter sam si poiskati dokazov, kadar in kjer jih koli dobi, s kratka, delovati bode moral, da se razkrije stvarni položaj, kakoršen je v resnici. Da bode tej svoji nalogi kos, podelilo je pravdno pravo sodniku mnogo pravic, katere tvorijo materijalno pravico sodnika-pravdovoditelja; dalo mu je možnost, da si iz neposrednega ustnega občevanja s strankami ali njih zastopniki, s pričami in zvedenci pridobi podloge za odločbo, in oprostilo ga je spon pozitivne dokazne teorije. Vrh tega bodo razprave pred sodečim sodnikom javne. Naj si javnost služi v prvi vrsti v to, da oživi pravno zavest v ljudstvu, da se vzbudi splošno zaupanje do pravosodja, bodi vsled tega sposobnost in zvestoba sodnikov in zastopnikov pod javnim nadzorstvom, naj se mej le-temi neposredno občevanje vrši v primernejših mejah, — gotovo bodo izpovedbe strank in prič bolj resnične in bodo tako olajšale poizvedbo stvarnega položaja. Podloge novemu postopanju so torej ustnost, javnost in prosta ocena dokazov, kar je vse v pomoč pravdnemu redu, da doseže svoj najvišji smoter: odkriti resnico in pravico in jima pridobiti pripoznanje ter veljavo.

Toda važnosti kake naprave ni samo meriti po svrhi, kojo ima, po smotru, za kojim hiti, nego tudi po sredstvih, s katerimi skuša doseči svoj smoter. V tem pogledu pa novega

pravdnega reda ne vodijo le doktrinarni oziri, temveč načelo, kojega se drži povsod in vedno, mu je: smotrenost, rabnost. Civilnopravni zakoni namerjajo, da bi se brez nepotrebnih formalitet, po najkrajši poti, brzo in s kolikor moči majhnimi bremenami pripomoglo materijalni pravici do veljave; pravdanje ne bodi samo dobro, nego tudi jednostavno, hitro in cenó. In to skušajo novi zakoni doseči z utešnjenjem ustnostnega principa: omenjam le pripravljalno postopanje, katero je rodila misel, da bi bila ustna sporna razprava predraga, ako bi se rabila zgolj za zbiranje pravdnega gradiva; nadalje omenjam, da sme dokaze sprejemati odrejeni ali zaprošeni sodnik; da je smeti resumovati vsebino preloženega naroka na znova določeni razpravi; nadalje skušajo to doseči s prvimi naroki, da se odloči, je li slučaj v istini sporen ali le na videz; nadalje s tem, da se rešujejo vprašanja različne pravdne važnosti tudi različnim načinom, ker se opravila odkazujejo senatu in načelniku in so se pravdne incidenčne točke podredile glavnemu postopanju; s tem, da roki in naroki niso več v oblasti strank; naposled s primernim postopanjem v višjih instancah, kjer se samo pretresa višjesodna razsodba, a se ne preiskuje samostojno sporni pravni položaj.

Tako sem skusil po svojih skromnih močeh razložiti z vnanjimi potezami značaj in težnje novega civilnopravnega reda.

Nam, kojih naloga je, presaditi to dobro premišljeno reformo v prakso, nam se je vglobiti v njenega duha, poprijeti se njenih intencij z vso odkritosrčnostjo. Lahko nam to pač ne bode. Kakor je sploh povsodi prehod iz starega na novo težak, nam tudi na tem polju, kamor nam je zdaj stopiti, ne bode manjkalo težkoč. Saj nam prorokuje že stvaritelj pravdne reforme sam čas, »ko bode ustno postopanje povzročalo vsem udeležencem najprej le muko, znoj, trdo nenavadno delo, notranjo in vnanjo neugodnost.« Mnogo bo treba pri tem pozabiti, a vsemu se priučiti.

Popolno poznanje novih zakonov, katero omogoči, da se vporablja v finih kombinacijah brez težkoč, je prvi neobhodni pogoj. Toda še drugo! Da bode zadoščal sodnik svojemu poklicu popolnoma — isto velja tudi za zastopnika — da bode

svojim vzvišenim nalogam popolnoma kos, treba se mu bo tudi dobro ozreti po polji materialnega prava, iti na dno njegovega duha in izpolniti, kjer mu še kaj pomanjkuje. Zakaj vsa struktura starega pravnega reda je bila po tem, da je odvajala sodnika od vednega točnega poznanja materialnega prava. Razsojanje — in tu se je šele pričelo delo sodnikovo — vršilo se je počasi in polagoma; sodnik je lahko vporabil vsa dana mu sredstva, da je proučil pravno sestavo spornega slučaja in po temeljitem razmišljanju sklenil sodbo. Sedaj bode pa moral sodnik že pri ustni razpravi zadevno polje materialnega prava popolnoma poznati, ker bi mu sicer ne bilo moči potem primerno postopati, niti vspešno voditi pravde in razpravno gradivo predelavati za rzsodbo. Pravosodna uprava je spoznala resničnost vsega tega in zato je tudi poskrbela za dobro izvežbanje mladih ljudi, ki se pripravljajo za sodniški poklic, in izdala odredbe, da se — kakor pravi dotična naredba — utrdi in izpopolni njih pravoslovno izobraženje, da se napotijo do jednotnega in praktičnega razumevanja prava in pravnega življenja in se priuče, zanesljivo ravnati z materialnim pravom in je vporabljati na razmere življenja, katere pridejo pred sodišče.

Toda težkoče, katere bodo v prvem času nastajale, dajo se premagati. Pravosodna uprava sama je pomnožila sodniška mesta, uvedla nov poslovni red, kateri sodniku odvzema množine nižjega dela in ga vrača njegovemu pravemu poklicu, in z vsem tem storila, kar je bilo v njeni moči, da bi se obnesla ta tako važna reforma. Naša dolžnost pa je, krepke in resne volje, strpljivo in vztrajno, z vso svojo močjo ter žrtvovanjem časa in truda dosežati, da se nove naprave in načela kmalu vkoreninijo in izborno prestanejo preskušnjo prakse. Da se ta nada gotovo izpolni, to mi jamči izborni in neustrašni sodniški stan naše ožje domovine Kranjske, čigar dobro ime se, tako upam, izvrstno obnese tudi v tej najhujši dobi prehoda. In plačilo za trud tudi ne izostane. Ne mislin pri tem na materialno plačilo, temveč na višje, idejalno plačilo, namreč na zavest, da smo izpolnili dolžnost, in na zadovoljivo čutstvo, da smo tudi mi pripomogli k blaženim sadovom dobrega pravosodja. Zakaj, ako se razumno vporablajo nove naprave, ne

bodo izostali dobri učinki v družabnem in gospodarskem življenju. Javnost in ustnost dvigali bodeta splošno pravno samozavest in prognali nezaupnost do pravosodja, ki se je radi tajnosti dosedanjega postopanja pokazala tu in tam; hitro in dobro pravosodje bode jačilo kredit in tako krepilo trgovino.

Pa tudi v drugem pogledu bode novi civilnopravdni red blaženo uplival, in sili me notranji čut, omeniti tudi tega. Civilnopravdni red obvezuje stranko, da resnično in popolno izpoveda dejanske okolnosti, ki so potrebne za utemeljevanje njenih predlogov. Čeprav kršenje te dolžnosti ne povzroči neposredne pravne škode, vendar ta zakonova zahteva ni samo akademičnega pomena. Nje važnost sega na polje morále. Ako zakon brani, da bi laž, pačenje in tajeenje resnice stopalo v posvečeni hram Themide, tedaj se bo onim, ki kršijo to prepoved, zagovarjati pred lastno vestjo. Tako bo novi pravdni red, dvigajoč se na temelji zvestobe in vere, šola resnicoljubja, brez katerega ni misliti rednega občevanja med ljudmi.

Pa dosta besedij! Spominjajmo se gesla našega prevzvišenega vladarja »Viribus unitis« in nastopimo sedaj brez omahovanja in polni najboljših nazorov naše delo, in dobri uspehi gotovo ne izostanejo. V to pomozi Bog!

Konečno smo še dolžni, da na denašnjem svečanostnem sestanku izrečemo najtoplejšo hvalo genijalnemu stvaritelju pravnih zakonov in vsem onim, ki so delovali pri reformi pravosodja. Naša najpokornejša in najspoštljivejša zahvala gre pa zaščitniku prava in Najvišjemu sodniku, našemu najmilostnejšemu Gospodu in cesarju, pod čigar preskrbnim vladanjem se je zvršila velika reforma. Prosim torej velečastno skupščino, da se pridruži mojemu vzkliku: »Njegovemu Veličanstvu cesarju — Slava!«

Iz eksekucijskega reda.

I. O zastavni pravici na premičninah.

V »Obrazcih« št. 123 in 124 podan je slučaj, da se ustavi eksekucija na premičnine. Zavezanec namreč to predlaga, ker je zahtevajoči upnik po opravljeni rubežni izdal pismeno izjavo na Dunaji z dne 8. marcija 1901, da za poplačilo tirjatve dovoljuje obroke in da toliko časa, dokler bode zavezanec točno plačeval obroke, ne bode nadaljeval zvršila. Utemeljitev k obrazcu št. 124 pravi, da upnik, ki sicer priznava napominano izjavo kot svojo, ž njo ni nameraval odreči se zastavni pravici na zarubljenih stvareh; da pa ta prigovor nima pomena, ker § 39, št. 6 eks. r. določa, da že to, če se kdo odreče zvršilu za čas, ki še ni potekel, ima posledico, da se eksekucija ustavi.

Tej utemeljitvi upira se dr. Ernst Bum s člankom, priobčenim v »Juristische Blätter« št. 49 ex 1897 takole:

»Es wird bei aufmerksamer Lesung der Begründung nicht übersehen werden, dass § 39, Z. 6 unrichtig citirt ist; denn dort ist nicht vom »Verzicht auf die Fortsetzung der Execution während einer noch nicht abgelaufenen Frist« die Rede, sondern es ist als ein Fall Verzicht auf den Vollzug und als ein anderer Fall der der Abstehung von der Fortsetzung der Execution angeführt. Es ist klar, dass dies einen wesentlichen Unterschied macht. Alle Fälle, welche das Gesetz anführt, sind leicht gerechtfertigt:

- a) wenn der Gläubiger das Executionsbegehren (etwa bei dem bewilligenden Gerichte) zurückgezogen hat (und die Verständigung bei dem Executionsgerichte noch nicht eingelangt ist);
- b) wenn der Gläubiger (das Begehren zwar nicht formell zurückgezogen, aber doch aussergerichtlich) auf den Vollzug der bewilligten Execution überhaupt (das heisst endgiltig) verzichtet hat;
- c) wenn der Gläubiger (regelmässig im Sinne der Einräumung einer Zahlungsfrist) auf den Vollzug der bewilligten Execution für eine, einstweilen (das heisst zur

Zeit der Antragstellung des Schuldners) noch nicht abgelaufene Frist verzichtet hat (dessenungeachtet aber die Execution vorgenommen wurde);

- d)* wenn er von der Fortsetzung des Executionsverfahrens (nach Vollzug eines Theiles der Execution) abgestanden ist.

Dru. Bumu se nadalje vidi neovržno, da v slučajih, naštetih pod *a)* do *c)* eksekucija ne sme še biti opravljena, a da slučaj pod *d)* more nastopiti le, če je opravljen kak eksekucijski čin. Če je pa tako, piše, tedaj je jasno, da slučaj obrazca št. 124 ne spada v nobeno teh vrst, »weil nach Vollzug eines Executionsaktes nur die AbsteHung, nicht aber die Aufschiebung der weiteren Schritte als Einstellungsgrund wirkt«. Dr. Bum skuša potem ta svoj nazor podpreti tudi z zgodovino kodifikacije.

Toda nam se vidi tako pojmovanje, kakoršno izraža dr. Bum, do cela pogrešno in uprav zgodovinskemu postanku te zakonite določbe protivno. Na drugi strani je pa tudi istina, da je utemeljitev napominanega obrazca v izrazih napačna. Ker je stvar velikega praktičnega pomena in so uprav okolnosti, izražene v §-u 39., št. 6, bile v starem eksekucijskem postopanju stalni povodi, da se je eksekucija poljubno zavirala, pač ne bode odveč, če vso stvar natančneje razbistrimo in tako preiščemo, ali vzlje ustavljeni eksekuciji zastavna pravica ostane ali ne, a to tembolj, ker ministerijalni komentar (»Beantwortung der Fragen«), sicer jako gostobeseden, o tem polnem molči.

Prvi odstavek §-a 39. določa, da so z ustavljenjem eksekucije odpravljeni vsi dosedanji eksekucijski čini. V št. 6 pa določa, da je na ta način ustaviti eksekucijo (po nemškem, ker avtentiškem besedilu): »wenn der Gläubiger das Executionsbegehren zurückgezogen hat, wenn er auf den Vollzug der bewilligten Execution überhaupt oder für eine einstweilen noch nicht abgelaufene Frist verzichtet hat, oder wenn er von der Fortsetzung des Executionsverfahrens abgestanden ist.«

Poglejmo najprvo v zgodovino tega vprašanja.

Pojem ustavljenja, kakeršni določa zakon, pozna že načrt iz leta 1866. V §-u 816. namreč piše: »Der Gerichtsvollzieher hat die Vollstreckung einzustellen und die bisher vorge-

nommenen Vollstreckungshandlungen aufzuheben«, in potem navaja dva slučaja, namreč, če je upnik po nastalem naslovu dolga (»nach Erlassung oder Errichtung des zu vollstreckenden Schuldtitels«) dobil plačilo, ali če je zvršljiva razsodba (»für vollstreckbar erklärtes Urteil«) odstranjena. V nastopnem §-u 817. pa določa prekinjenje (»Unterbrechung«) zvršila mej drugim za slučaj, če je upnik dovolil dolžniku odlog (»Stundung«), in konečno pravi, da ob prekinjenju dosedanja zvršilna dejanja ostanejo (»die etwa getroffenen Vollstreckungsmassregeln bleiben fortbestehen«).

Načrt iz leta 1870. pravi v §-u 793.: »Der Gerichtsvollzieher hat die Execution . . . aufzuheben nur über Ermächtigung des Executionsführers, oder dann, wenn aus einem ihm vorliegenden gerichtlichen Erkenntnisse das Erlöschen des Executionsrechtes erhellt. Zur Einstellung der Execution unter Aufrechthaltung der bereits vorgenommenen Executionshandlungen ist der Gerichtsvollzieher auch dan verpflichtet . . . (navaja slučaje, katerih sedanji zakon nima). Potem pa v §-u 794.: »Die Wiederaufnahme einer eingestellten Execution erfolgt mit Ablauf der vom Executionsführer bestimmten Stundungsdauer, oder über späteren Auftrag desselben.«

Načrt iz leta 1874. ima te-le določbe: »§ 793.: Wenn der Execut behauptet, dass das Recht seines Gegners zur Executionsführung ganz oder theilweise erloschen, oder durch Stundung gehemmt sei, so hat er das auf den Anspruch der Erlöschung, beziehungsweise der Hemmung gerichtete Begehren auf dem Wege der Klage geltend zu machen. § 794.: Behauptet ein Dritter, dass ihm an einem in Execution gezogenen Gegenstande ein, diese Execution ganz oder theilweise ausschließendes Recht zusteht, so hat er das auf . . . Aufhebung der Execution gerichtete Begehren auf dem Wege der Klage zu stellen. § 795.: Wird eine der in den §§ 793, 794 bezeichneten Klagen erhoben, so kann das Gericht auf Antrag anordnen, dass die Execution gegen oder ohne Sicherheitsleistung vollzogen, oder dass sie gegen Sicherheitsleistung aufgehoben werde.«

Načrta iz leta 1881. nimamo pred sabo.

Načrta iz leta 1870. in 1874. obsegata torej pod izrazom »ustavljenje« (»Einstellung«) ohranitev dotlej opravljenih izvršilnih dejanj, torej tudi zastavne pravice, dočim je načrt iz l. 1866. glede tega pojma na stališči denašnjega zakona.

Povsod pa je odlogu (»Stundung«) posledica ta, da se izvršilo ne nadaljuje, da pa ostanejo v moči vsi dotlej opravljeni izvršilni čini (scil. zastavna pravica).

Prav take določbe nahajajo se tudi v civilnopravnem redu za Bosno in Hercegovino iz leta 1883. (§ 493.), ki je z večine posnet po našem načrtu iz leta 1881., ter v hrvatskem »parbenem postopku« od leta 1852. (§-a 444., 445.).

Na povse drugačnem stališči pa je sedanji naš eksekucijski red. Da to stališče prav razumemo, treba pogledati v zakonodajnico in po elementih, iz katerih je zakon vstvarjen.

Nagibi k vladni predlogi v predgovoru mimo drugega pravijo tudi to-le:

»Die Execution ist niemals reine Privatsache und blosser Parteiangelegenheit; jedes einzelne Executionsverfahren — und wären seine Dimensionen noch so unscheinbar — berührt immer auch das Gesamtinteresse . . . Veranstaltungen, welche das Executionsverfahren raschem Abschlusse zuführen, sind leicht dem Einwande ausgesetzt, dass sie die Stellung des Schuldners erschweren. Hinausschieben des letzten entscheidenden Schrittes und Schonung des Schuldners werden da nicht selten mit einander identifizirt. Von diesem Gesichtspunkte aus scheint es in der That nicht überflüssig, auch die Frage zu berücksichtigen, ob ein behenderes Fortschreiten des Verfahrens zu den legislativen Zielen gehöre, welche bei Erneuerung des Executionsrechtes angestrebt werden sollen. Dies dürfte schon aus der einen Erwägung zu bejahen sein, dass in der Regel keine Stundung vom Schuldner so theuer erkauft werden muss, als diejenige, welche mit der Langsamkeit des Executionsverfahrens zusammenhängt. Das Aequivalent für diesen Aufschub muss — und das verleiht der Frage eine grosse wirthschaftliche Tragweite — nicht bloss von dem einzelnen mit der Execution verfolgten Schuldner, sondern schlechthin von allen bezahlt werden, welche den Credit in Anspruch zu nehmen genöthigt sind. Ein schleppendes, erst

nach langem Zögern zum Ziele kommendes Executionsverfahren zieht nothwendig über kurz oder lang eine allgemeine Verschärfung und Erschwerung der Creditbedingungen nach sich. Durch den Beginn einer Executionsführung treten ferner die davon ergriffenen Vermögensbestandtheile in einen Zustand vermindelter Verkehrsfähigkeit. Durch die auf solchen Objecten . . . lastenden vorzugsweisen Befriedigungsrechte wird die sonst bestehende Verwerthungs- und Verwendungsfreiheit äusserst beschränkt. Wer die Sache während des Executionsstadiums erwirbt, kann nicht weiter hinausreichende Dispositionen treffen, nicht auf längeres Besitzen rechnen u. s. w. Nicht bloss Rücksichten des Creditverkehrs also, sondern auch Rücksichten auf den sonstigen geschäftlichen Verkehr verlangen es deshalb dringend, dieses eigenthümliche Stadium der Pendenz möglichst abzukürzen und damit einerseits die in gewissem Sinne dem Verkehre entzogenen Gegenstände diesem bald wieder zurückzugeben, anderseits dritte nach Thunlichkeit von den nachtheiligen Folgen des Erwerbes von Sachen zu schützen, welche mit Zwangsbefriedigungsrechten belastet sind . . . Der Gläubiger, dessen Anspruch in einem vollstreckbaren Titel festgestellt erscheint, muss nach Ablauf der Leistungsfrist sobald als möglich befriedigt werden, denn von diesem Augenblicke an ist jeder Tag weiterer Vorenthaltung des ihm Gebührenden eine neue Rechtsverletzung, und einen solchen, dem Rechte widerstrebenden Zustand muss die Gesetzgebung möglichst hintanzuhalten suchen. Daher die eingeleitete Execution nur insoferne stille stehen oder in ihrem Laufe verlangsamten darf, als dieses erforderlich ist, um die sonstigen, am Executionsverfahren beteiligten Interessen entsprechend zur Geltung kommen zu lassen.«

In pojem ustavljenja razlagajo nagibi tako-le:

»Der Entwurf unterscheidet zwischen der Einstellung (definitive Aufhebung der Execution) und der blossen Aufschiebung derselben . . . der Unterschied ist nicht bloss prozessual, sondern auch practisch in der Richtung wichtig, dass die definitive Aufhebung einer Execution (Einstellung) die zu Gunsten eines betreibenden Gläubigers etwa begrün-

de te Priorität zerstört, während die blosse Aufhebung diese Priorität unberührt lässt.«

Iz te motivacije izhaja brezdvomno, da z ustavljenjem zvršila premine tudi zastavna pravica.

V tej obrazložbi vladnega načrta je sploh izrečen dogma zvršila. Le-to se ne vrši samo zaradi zahtev upnikovih, nego temelji tudi na ja v nem pravu. Ko se eksekucija prične, potem mej strankama ni več premirja: ali dognati stvar do konca, ali pa opustiti zvršilo in z njim zastavno pravico, da se zarubljeno stvar zopet oprosti bremena, to je: eksekucijo ustaviti. Premirje dopustno je le toliko, kolikor pridejo v poštev pravice tretjih oseb (prim. § 42. eksek. reda), ne pa razmere mej upnikom in dolžnikom.

Skladno s tem principom zasnuje potem vladni načrt svoje določbe o ustavljenji eksekucije in označi temelje ustavljenja v treh delih takole:

1. prigovori proti zahtevku (»Einwendungen gegen den Anspruch«);
2. prigovori zaradi nedopustnosti eksekucije (»Einwendungen wegen Unzulässigkeit der Execution«);
3. ustavljenje, utesnitev in odlog eksekucije iz drugih razlogov (»Einstellung, Einschränkung und Aufschiebung der Execution«).

Ad 1. in ad 2.: Ti prigovori zbrani so v §-u 33., ki slove: »Gegen den Anspruch, zu Gunsten dessen Execution stattfindet, können im Zuge des Executionsverfahrens nur insoferne Einwendungen erhoben werden, als sich dieselben auf Thatsachen gründen, welche erst nach Errichtung des diesem Verfahren zu Grunde liegenden Executionstitels eingetreten sind.« Nadalje v §-u 34., kjer je za našo razpravo važen le prigovor št. 3.: »wenn der Verpflichtete wegen einer ihm vom Gläubiger bewilligten Stundung die Zulässigkeit der Execution bestreitet.« V obeh slučajih uveljaviti je prigovore s tožbo.

Te določbe se v nagibih tako-le utemeljujejo:

»Die Rechtsmittel, durch welche sich der Verpflichtete einer gegen ihn geführten Execution zu erwehren vermag, fussen entweder darauf, dass der Anspruch, zu Gunsten dessen eine Execution stattfindet, nicht mehr besteht, oder es kann

der Execut ohne den Rechtsbestand des Anspruches zu läugnen, bloss die Fälligkeit, gegenwärtige Zahlbarkeit des Anspruches bestreiten. Gegenüber dem geltenden Rechte enthält § 33 insoferne eine Erweiterung, als nicht bloss solche Gründe, durch welche der zu vollstreckende Anspruch erloschen ist, sondern auch Hemmungsgründe, welche nicht in die Kategorie der die Fälligkeit hindernden Ereignisse gehören, während des Executionsvollzuges durch Klage geltend gemacht werden können. Es ist selbstverständlich, dass die rechtsvernichtenden oder rechtshemmenden Umstände, zu deren Geltendmachung die Klage des § 33 gegeben ist, nur solche sein können, welche nach Errichtung des dem Executionsverfahren zugrunde liegenden Titels entstanden sind.«

Dalje pripovedujejo nagibi, da so dopustni tudi tisti prigovori, ki so že pred ustanovitvijo zvršilnega naslova nastali, a jih zavezanec v pravdi ni mogel vporabiti.

Ad 3.: Tu piše § 38. v prvem odstavku: »die Execution ist unter gleichzeitiger Aufhebung aller bis dahin bereits vollzogenen Executionsakte auf Antrag einzustellen«, a v št. 6: »wenn der Gläubiger das Executionsbegehren zurückgezogen hat, oder von der Fortsetzung der Execution abgestanden ist.«

Nagibi pravijo doslovno to-le:

»Die Beschaffenheit der im § 38. angeführten Gründe rechtfertiget es genügend, dass in diesen Fällen eine Einstellung der Execution stattfindet. Das Verfahren ist mit allen bereits eingetretenen Wirkungen *ex tunc*. aufzuheben, weil ein zu vollstreckender Anspruch nicht mehr da ist, oder weil nach Lage der Sache ein weiteres Executionsverfahren nicht mehr stattfinden kann. Das Wegfallen der Grundlage des Executionsverfahrens oder die gesetzliche Unanwendbarkeit des Mittels der Executionsführung können keinen andern, als den ihnen im § 38. beigelegten Effect haben . . . Ist der Gläubiger nach der Executionsbewilligung befriedigt worden, so steht dem Verpflichteten die Klage nach § 33 zu; hat der Gläubiger nach dieser eine Stundung bewilligt, dann ist die Klage nach § 34 am Platze. In dieser Richtung ist also für die

Fälle der Befriedigung oder Stundung bereits vorgesorgt«.

Nadalje razlagajo nagibi, da in zakaj je v slučajih §-a 33. in 34. dopustno jednostavno predlagati ustavljenje eksekucije, mestu da bi se tožilo, tako, da je tožba v smislu §-a 33. in 34. le subsidijaren pravni pripomoček.

Pojmimo torej: če je upnik dal dolžniku odlog, potem je tožiti ali pa jednostavno predlagati, da eksekucija ni dopustna (§-a 33., 34.); če pa je upnik — bodisi v katerem koli položaju zvršila — svojo zahtevo za eksekucijo umaknil, ali od nadaljevanja eksekucije odstopil, potem mu je predlagati ustavljenje po §-u 38.

Permanenčna komisija teh določeb vladne predloge ni prav nič premenila.

Vkupna konferenca pa je vse te slučaje natančneje opredelila. Oddelku pod 2.) dala je namesto »Einwendungen wegen Unzulässigkeit der Execution« naslov: »Einwendungen gegen die Executionsbewilligung«, potem pa je vse tri oddelke podrobneje oznamenila.

Ad 1): § 33. izpopolnila je tako, da je za besede: »Gegen den Anspruch . . . können Einwendungen nur insoferne erhoben werden« postavila: »als diese auf den Anspruch aufhebenden oder hemmenden Tatsachen beruhen«. Ta določba je sedanji § 35. odst. 1. eksek. reda.

Ad 2): § 34. odst. 3. je popolnem premenila. Glasi se: »Wenn er behauptet, das der betreibende Gläubiger auf die Einleitung der Execution überhaupt oder für eine einstweilen noch nicht abgelaufene Frist verzichtet hat«. — Sedanji § 36. št. 3. eksek. reda.

Ad 3): V §-u 38. št. 6 vstavila je za besedami: »Wenn der Gläubiger das Executionsbegehren zurückgezogen hat«, — določbo: »wenn er auf den **Vollzug** der **bewilligten** Execution überhaupt, oder für eine einstweilen noch nicht abgelaufene Frist verzichtet hat.« Obdržala pa je zadnji odstavek: »oder wenn er von der Fortsetzung der Execution abgestanden ist«. — Sedanji § 39. odst. 6. eksekucijskega reda.

Te premembe, odnosno popolitve se tako-le utemeljujejo:

»In § 36. Z. 3. wird der in der Regierungsvorlage und dem Ausschussberichte enthaltene Begriff der Stundung dahin präcisirt, dass mittelst der Einwendung gegen die Executionsbewilligung nur der Verzicht auf die Execution, beziehungsweise die Executionsstundung vor der Executionsbewilligung geltend gemacht werden kann, während die nachträgliche Forderungsstundung mittelst der Einwendung gegen den Anspruch (§ 35) und die nachträgliche Executionsstundung nach § 39 als Einstellungsgrund zu verwerthen wäre (§ 39. Z. 6.).

Sedaj je ves položaj jasen. Zakon — saj to je postala predloga vkupne komisije — razlikuje »Forderungsstundung« in »Executionsstundung«. Prvo, naj nastane in naj se je uveljavi v katerem koli položaji eksekucije, tvori razlog ustavljenja po §-u 35., kajti subsumuje se pod »die Execution hemmende Tatsachen.« Drugo pa je razlog ustavljenju po §-u 36. št. 3, ako je nastalo pred dovolitvijo zvršila, ustavljenju po §-u 39. št. 6 pa tedaj, če je nastalo po dovolitvi zvršila. Praktično pa je skoro brez pomena, po katerem imenovanih §-ov je eksekucijo ustaviti, kajti po §-u 40. tudi za ustavljenje po §-ih 35. in 36. ni treba tožbe, ampak zadostuje predlog; na pot tožbe je zavriniti predlog le tedaj, ako je razsoja zavisna od rešitve spornih dejanskih vprašanj, katera je moči razmotrivati le v pravdi.

Res pa je, da besedilo zakona samega nagibom ni povse prikladno, ali vsaj izraz za pojem »Executionsstundung« je slabo izbran. Besede: »wenn er auf den Vollzug der Execution für eine einstweilen noch nicht abgelaufene Frist verzichtet hat« — kažejo skoraj drugo smer, negoli si jo je načrtal zakonodavec v nagibih. To besedilo se lahko razumeva tudi tako, da se za ustavljenje zahteva, da se je upnik zvršitvi eksekucije v obče odpovedal. Toda, če uvažujemo občne nagibe k vladni predlogi, katere smo prej navedli, v zvezi z nagibi vkupne konference, moramo storiti sklep, da ne samo odpoved, ampak tudi odložitev eksekucije, in ne samo glede prvega čina eksekucije, nego tudi glede poznejšnjih, ima posledico: ustavljenje eksekucije.

Iz tega pa izhaja, da je ustavljenje v obrazcu 124. vender-le prav utemeljeno. Samo stilizacija je napačna. Mestu izraza: »auf die Fortsetzung der Execution verzichtet hat« moralo bi po smislu zakonovega besedila glasiti se: »auf den Vollzug der Execution verzichtet hat«; kajti ta izraz ima v mislih »Executionsstundung«, dočim je v nastopni določbi: »oder von der Fortsetzung der Execution abgestanden ist« izražen odstop (»Verzicht«) od nadaljevanja zvršila.

Vprašajmo se sedaj zastran posledic, katere bodo napomnana določila o ustavljenji v praksi kazala? Postaviti moramo tu na čelo pač to, da po izvajanji nagibov zvršilo na premičnine ne daje samosvoje zastavne pravice, ampak da zastavna pravica služi le konečnemu smotru eksekucije: plačilu zvršljive tirjatve. Ta princip odseva iz določbe §-a 249., ki pravi: »die Execution auf körperliche bewegliche Sachen erfolgt durch Pfändung und Verkauf derselben«. Tak prehodni namen zastavne pravice pa je zlasti izražen v §-u 256. odst. 2, ki veleva, da zastavna pravica na premičninah premine, ako upnik leto dni po opravljeni rubežni ne predlaga prodaje ali pravilno ne nadaljuje prodajnega postopanja.

Drugačno stališče zavzema zakon napram zastavni pravici na neprimičninah. Tu je ustvaril posebno zvršilno sredstvo za trajno pridobitev zastavne pravice, namreč prisilno osnovo zastavne pravice (»zwangsweise Pfandrechtsbegründung«).

Če torej zastavna pravica na premičninah ni samsvoj pravni institut, nego služi le konečnemu smotru eksekucije, in če javna korist zahteva, kakor naglašajo prej navedeni nagibi vladne predloge, da se premičnine, obremenjene z zastavno pravico, prej ko prej oprostite tega bremena, potem je logično sklepati, da z zavlačevanjem zvršila premine zastavna pravica. Tekom jednega leta po zadobljeni zastavni pravici moraš storiti odločilni korak: predlog za prodajo, sicer premine pravica ipso jure. To je koncesija, katero dajo javnopravni oziri zasebnemu pravu strank. Če pa je upnik že prej hotel iskati plačila iz zastavnih stvari, a je to namero opustil, potem tudi ni več pravnega razloga za zastavno pravico.

Izvajajmo sedaj posledice iz teh principov na nekaterih slučajih:

1. Upnik prosi, in dovoli se mu eksekucija po oglasbi (»über Anmelden«). V tem času pogodi se z dolžnikom zaradi plačila. Dogovoré se obroki, a upnik v tem pride v konkurz. Upravitelj konkurznega sklada prosi opraviti rubežen, katera se tudi zvrši. Dolžnik pa potem predlaga ustavljenje, češ da rok še ni potekel. Temu predlogu je ugoditi, »weil er (upnik) für eine einstweilen noch nicht abgelaufene Frist auf den Vollzug der Execution verzichtet hat.« (»Executionsstundung«.)

2. Po opravljeni rubežni dogovorita stranki plačevanje v obrokih in dolžnik koj po tem dogovoru gre k sodišču in prosi na podlogi tega dogovora, naj se ustavi eksekucija. Temu predlogu bode ugoditi. Ker upnik ne zahteva takojšnjega plačila, ker odstopi od smotra, zaradi katerega mu je bila zastavna pravica podeljena, tedaj se umakne tudi le-ta.

3. Če pa dolžnik po opravljeni rubežni ne izpolni domenjenih obrokov plačila in tudi ne prosi ustavljenja? Potem bode prodajo, ako jo upnik prosi, navzlic prigovoru dolžnikovemu dovoliti in to radi tega, ker eksekucija ni bila ustavljena (prej omenjena koncesija, da se eksekucija ustavi le na predlog).

4. Če je dovoljena prodaja, upnik pa podeli odlog plačila in dolžnik vsled tega prosi ustavljenja? Le-to bode dovoliti iz razloga pod 1. Ako pa naopak

5. v tem slučaju prosi upnik, da naj se za sedaj dražbeni narok ne vrši? Tu bode ustaviti eksekucijo uradoma po §-u 256. eks. r. S tem, da noče zvršiti prodaje, ne nadaljuje pravilno prodajnega postopanja, a zato premine zastavna pravica, in če te ni, se tudi prodaja ne more vršiti.

To so pglavitni slučaju. Druge, ki se utegnejo prigoditi v eksekuciji, je moči presojsati po katerem tu navedenih.

Nasprotje takemu razlaganju in dokaz, da vzlic ustavljenju zastavna pravica ostane, pa je skoraj videti v določbi §-a 282. odst. 2. eksek. r.

Položaj je ta: Ako več zahtevajočih upnikov vodi prodajo, ki se pa za jednega ali drugega ustavi iz razlogov, ki napram ostalim nimajo učinka, potem je vse ostale zahtevajoče upnike o ustavljenju obvestiti in pozvati, da v 14 dneh izjavijo, ali prodajno postopanje nadaljujejo, sicer zadenejo pravne posledice ustavljenja tudi nje. To določa § 206. odst. 1., ki mej

razlogi ustavljenja navaja tudi § 39. v obče, torej ob jednom določbo odst. 6. Na to pa pravi § 282 odst. 2. doslovno: »Im Falle einer nach § 206 brantragten Fortsetzung des Verkaufsverfahrens sind die Gläubiger, wider welche der Einstellungs- oder Aufschiebungsgrund wirkt, nach Massgabe des ihnen allenfalls zustehenden Pfandrechtes aus dem Verkaufserlöse zu befriedigen.«

Pomniti moramo najpoprej, da po zakonu v §-u 206. tiste upnike, kateri po ustavljenji napram jednemu upniku ne nadaljujejo prodajnega postopanja, zadenejo posledice ustavljenja. Le-te pa so po §-u 39. odst. 1. skratka: odprava vseh zvršilnih činov. Če bi mej te čine ne spadala odprava zastavne pravice, tedaj v obče nikakih posledic ni. Potem pa je osebno pomisliti, da § 282. odst. 2. govori o vzrokih ustavljenja in odloga in pristavlja, da je upnike zadostiti po meri morebitnih njihovih zastavnih pravic. Pri odlogu (»Aufschiebung«) eksekucije pa ostane zastavna pravica. Iz tega izhaja, da je uprav beseda »allenfalls« tu pomembna. Le ako ima upnik še zastavno pravico, zadostiti mu je. Ob ustavljenji pa te pravice nima več. Iz te določbe nikakor ne izhaja, da bi zastavna pravica v ustavljeni eksekuciji ostala, torej tudi ni nasprotja napram določbi §-a 39. Naopak domnevati je ob kategorični definiciji ustavljenja, kakeršno ustanovlja uprav § 39, da se besedica »allenfalls« nanaša le na odlog izvršila.

Tudi odstavek 1. v §-u 282. ne nasprotuje pojmu ustavljenja. Ta določba se glasi: »In Ansehung des Absteuens von der Execution, der Fortsetzung des Executionsverfahrens auf Antrag eines beigetretenen Gläubigers, sowie der Einstellung und Aufschiebung eines Verkaufsverfahrens haben die Vorschriften des §§ 209 Z. 3 u. 4, 203 Abs. 2 u. 206 Abs. 1 sinngemäss Anwendung zu finden.« Tu navedeni §-i zadevajo namreč propise o realnem zvršilu. § 200. št. 3 pravi, da, ako upnik pred začetkom dražbe odstopi od nadaljevanja zvršila, ne sme pred pretekom jednega leta predlagati nove dražbe. O tem, kaj se zgodi z zastavno pravico, ni nič določenega. Upnik torej mora, ako že itak nima zastavne pravice, bodisi da jo je pridobil poprej po pogodbi, bodisi po prisilni osnovi, v

smislu §-a 207., 208. tekom 14 dnij po pravokrepnosti ustavljenja prositi vknjižbe zastavne pravice k stavku zaznamovane dražbe, sicer zastavne pravice nima. Ta določba za zvršilo na premičnine nikakor ne more biti vporabna, osobito ako se pomisli, da je propis §-a 208, ki ga je ustanovila vkupna konferenca, izjema od pojma ustavljenja, kar dotični nagibi sami naglašajo. Preostaje tedaj le še določba, da upnik tekom pol leta ne more nove dražbe predlagati. Iz tega pa izhaja z jedne strani, da zastran zastavne pravice veljajo določbe o ustavljenji eksekucije, to je, da zastavna pravica premine, z druge strani pa, da sme upnik predlagati novo dovolitev zvršila in s tem zopet pridobiti si izgubljeno zastavno pravico, a da le nove dražbe ne sme predlagati pred pretekom pol leta.

Tudi § 285. odst. 3. nikakor ne dokazuje, da po ustavljenji zvršila ostane zastavna pravica. On pravi: »Zur Tagsatzung (t. j. za razdelitev skupila) sind der Verpflichtete und alle aus den Pfändungsakten ersichtlichen, noch nicht vollständig befriedigten Gläubiger zu laden, deren Pfandrecht nicht bereits gemäss § 256, Abs. 2 (t. j. če v jednom letu ni prosil prodaje in je ni pravilno nadaljeval) erloschen ist. Die Gläubiger sind zugleich aufzufordern ihre Ansprüche . . . vor oder bei der Tagsatzung anzumelden . . . widrigens ihre Ansprüche bei der Vertheilung nur insoweit berücksichtigt würden, als zu Gunsten derselben die Execution durch Versteigerung bewilligt wurde.«

Predmetna določba vladne predloge (§ 283., odst. 2) pa se je glasila: »Zur Tagsatzung sind der Verpflichtete und alle im Pfändungsregister eingetragenen, noch nicht vollständig befriedigten Gläubiger zu laden.« Ostale določbe so iste, kakor v besedilu zakona.

Permanenčna komisija in vkupna konferenca ki sta ustanovili smisel sedanjega §-a 256., odst. 2, pa sta za besedo »zu laden« postavili dodatek: »deren Pfandrecht nicht bereits gemäss § 256, Abs. 2 erloschen ist . . .« Izraz »Pfändungsregister« je permanenčna komisija obdržala, vkupna konferenca pa je postavila mesto njega: »Pfändungsakten« — zakaj? ni znano, ker te premembe v nagibih nikjer ne omenja. Če bi s to premembo hotela izraziti kak bistven pomen, gotovo bi

jo utemeljila; tako pa moramo domnevati, da je to storila, če prav »in pejus«, le iz stilističnih ozirov. Sicer pa prememba nima nikakega praktičnega pomena, kajti vsi upniki, ki so vpisani v »Pfändungsregister«, nahajajo se tudi v »Pfändungsakten«. Upnike pa, katerih zastavna pravica je preminola, bodisi na kakoršen način koli, je po §-u 259., odst. 5 opravilnika izbrisati iz registra za rubežni in ta izbris zaznamovati tudi v zapisnikih o rubežni. In upniki, katerih v registru in v spisih ni več najti, pač iz registra in spisov niso »razvidni«.

Ali tudi če je treba vabiti k naroku za razdelitev one upnike, ki so že izbrisani, iz tega še nikakor ne izhaja, da so tisti, za katere se je eksekucija ustavila, ohranili zastavno pravico. V §-u 286. je z navedbo §-a 213. izrečeno, da je poznejšjim upnikom dovoljen prigovor proti uvaževanju predočih zastavnih pravic in zato se bodo poznejšnji upniki proti prejšnjim zastavnim pravicam iz ustavljenih zvršil lahko branili.

Določbo napominanega §-a 285., odst. 3., da nenaznanjene zastavne pravice pri razdelitvi skupila pridejo v poštev le tedaj, ako se je dotičnemu upniku dovolila prodaja, komentuje Schauer tako, da je tem zastavnim pravicam prištevati tudi one, glede katerih se je prodaja ustavila. Takemu pojmovanju pa se moramo odločno upreti. Eksekucijo je po smislu §§-ov 35.—39. iz raznih razlogov ustaviti, osobito tudi tedaj, ako zvršilni naslov premine. Ali naj tudi take zahteve — in to uradoma — pri razdelitvi skupila vpoštevamo?

Iz vseh teh razmotrivanj izvajamo, dasi je besedilo zakona §§-ov 206., 282. odst. 2, 285. odst. 3 skoraj protivnega smisla, to, da vsled ustavljenja vsikdar premine zastavna pravica.

Videti je, da eksekucija na premičnine je jako drakonična. Praksa bode znabiti z raznimi sredstvi skušala izogniti se tem določbam. V »Gerichtshalle« št. 5 iz leta 1898. nasvetuje nekdo, da je to jako lahko: dolžnik izda izjavo, da se odpove pravici ustavljenja, in vsled te se zvršilo ne bode moglo ustaviti. Ali jako dvomno je, če bode sodnik vpošteval tako odpoved. Eksekucija je tudi javnopravnega značaja, v javnem pravu pa ne veljajo take odpovedi.

I. Kavčnik.

Novi civilnopravdni zakoni in jezikovno vprašanje.

I.

Novi civilnopravdni zakoni in nanje se nanašajoče naredbe ne vrejajo nikjer jezikovnega vprašanja. Jedina določba te vrste je bil § 195. vladne predloge civilnopravnega reda, kateri se je dotikal tega vprašanja, toda samo toliko, da se je določilo, kedaj je k obravnavi poklicati tolmača. Tudi ta določba se je izpustila iz zakona, a bila postavljena v poslovni red, torej v naredbo, in vrhu tega v obliki, ki je manj povoljna, nego je bila prvotna v načrtu zakona. To hočemo označiti pozneje. —

Tako je zakonodavec vsakoršen sled o jeziku odpravil iz zakona in vpraša se, s kakim namenom? Je li hotel s tem odpraviti jezikovno vprašanje iz sodnih uradov in tako nekako konfiskovati vsa določila, ki so se nahajala, bodisi v zakonih, bodisi v naredbah, ali pa ga je vodil drug namen?

Razvitek tega vprašanja pri posvetovanju o novih zakonih je bil nastopen:

Precej v prvi seji justičnega odbora, ko se je vršila splošna razprava o civilnopravnem redu, omenjal je posl. Bärnreither, poznejšnji poročevalec o zakonih, da pogreša v načrtu določil o rabi jezikov. Tega vprašanja, dasi je težavno, mora se zakonodavstvo lotiti in to tembolj, ker naj predloženi zakoni stopijo na mesto zakonov, kateri imajo določila o rabi jezikov.

Prva jezikovna debata se je v permanenčnem odseku vršila pri razpravi o omenjenem §-u 185. načrta. Kakor pravi poročilo istega odseka, se je pripoznavalo od vseh stranij, da je to vprašanje rešiti v zakonu, ker tudi sodni občni red ima v §-u 13. določila o jeziku. Odsek pa je naposled sklenil, da vravnava jezikovnega vprašanja ne spada v civilnopravdni red, nego sistematično v uvodni zakon ali pa v zakon o sodni instrukciji — pozneje zakon o sodni organizaciji imenovan. Takó je tudi na Nemškem rešeno jezikovno vprašanje v »Gerichtsverfassungs-Gesetz-u«. Odsek je torej, pridržujoč si, da reši to vprašanje na primernem mestu, črtal § 195.

Pozneje v zbornico prinešeni uvodni zakon k civilnopravdnemu redu pa zopet ni imel nikakih določil o sodnem jeziku. Tu je prišlo jezikovno vprašanje na razpravo koj pri členu I., kateri veli, da ostanejo v veljavi vsa, v drugih zakonitih predpisih se nahajajoča določila o takih stvareh, katere niso vrejene v civilnopravdnem redu. Izjavilo se je, da po tem takem ostanejo v veljavi § 13. obč. sod. r. in vse jezikovne naredbe, ker se civilnopravdni red ne dotika jezikovnega vprašanja. Sicer se je pa naglašalo, da se reši jezikovno vprašanje v zakonu o sodni organizaciji, — če se to spozna za potrebno.

Ko so bili civilnopravdni red, jurisdikcijski pravilnik in odnosni uvodni zakoni že davno razglašeni, predložila je vlada načrt zakona o sodni organizaciji, — a tudi v tem načrtu ni bilo sledu o uredbi jezikovnega vprašanja. Če v tem zakonu ne uredi zakonodavec po svoji inicijativi jezikovnega vprašanja, potem ni več prilike, da se to zgodi potom zakona. To je napotilo poslanca dra. Ferjančiča, da je, čeprav ni bil član permanenčnega odseka, oprt na takozvani »posvetovalni zakon«, stavil pri odseku predlog, naj se na primernem mestu v ravno pretresovani zakon o sodni organizaciji vsprejme predlog:

»Stranke in njih zastopniki se morajo posluževati v svojih pismenih vlogah ali ustnih prošnjah kakega deželnega jezika in v tem jeziku mora sodišče vse spise in rešitve sestavljati ter rešitve izdajati.«

Ta predlog, kakor je kratek, seza vender neprimerno daleč, in če ga jurist pazljivo motri, uveri se, da uredba jezikovnega vprašanja po tem predlogu bi nas dovedla skoraj do popolne jednakopravnosti jezikov pri sodiščih, izvzeto bi ostalo zgolj to, kar se razumeva pod »notranjim uradnim jezikom«.

A imenovani poslanec s predlogom ni imel sreče. Prvi so se bili odvrnili od predloga Čehi, čeprav so ga bili s početka podpisali, to pa radi njih znanega stališča, ker zahtevajo, da se rešuje jezikovno prašanje v deželnih zborih, a ne v državnem zboru. Da to Slovencem, Hrvatom in Malorusom ne ugaja glede na pokrajinske deželne zastoje, to ni omajalo češkega stereotipnega stališča. Pri posvetovanji o predlogu v odseku vnela se je zopet obširna jezikovna debata. Podpiral je predlog posl. Višnikar, a bil je sam; Čeh dr. Dyk, konser-

vativni Nemeč dr. Schorn in nemški liberaléč dr. Nitsche izjavili so se zase in v imenu svojih strank proti predlogu. Posl. Višnikar je med drugim omenjal, da ne sme zakon o tem vprašanji molčati, da je treba jezikovni prepír vsaj iz sodnih dvoran odpraviti in da mora vsak sodnik svoje dolžnosti v tem oziru poznati, da ne bode raba jezika pri sodiščih zavisna od dobre ali zle volje posameznih sodnikov; predlog lahko zapreči kontroverzno v tem pogledu, predlog izjavlja princip, kateri je v sedaj veljavnih zakonih utemeljen. Poročevalec, zgoraj imenovani dr. Bärnreither je prigovarjal, da je odsek glede jezikovnega vprašanja stal vedno in dosledno na stališču, naj se čuva intakten današnji položaj in naj se ne dreza v to težavno in preporno tvarino. Na ta jedini način je moči izogniti se tej nevarni točki. Vlada je poročevalcu pritrjevala. Predlog je imel samo ta uspeh, da je odsek po vzpodbudi predsednika grofa dra. Pininskega še jedenkrat soglasno in tudi ob vladnem pritrjenji izrazil, da § 13. obč. sod. r. ostane v veljavi.

Na ta način se je vreditev jezikovnega vprašanja najprej zavlačevala in nazadnje odklonila. § 13. obč. sod. reda ostane torej v veljavi, jedini kos stare razvaline! Velja naj strogo zakonito samo to, kar je občni sodni red pred 117 leti narodom pripoznaval!

Za novimi zakoni je prišlo mnogo naredeb. Ni bilo pričakovati, da bi se le-te lotile tega perečega vprašanja, kateremu se je zakonodavec tako virtuožno izognil. Jedna sama jezikovna točka je rešena v poslovnem redu in sicer točka, kedaj se je treba posluževati pri sodnih obravnavah tolmačev. To vprašanje je povsod vrejeno v zakonu samem. Za kazensko-pravdni red ga vrejata §-a 163. in 164. kaz. pr. r. in tudi za civilnopravdni red je vlada predlagala v §-u 195. — kakor že omenjeno — da se vredi v zakonu. Odsek je pa izločil to določbo. Ker pa je neizogibna, ustanovila jo je naredba o poslovnem redu in, če se nam prav vidi — v slabejšem smislu, negoli je izprva predlagala vlada sama.

Če navedemo besedilo iz načrta civilnopravdnega reda in pa iz poslovnega reda, bode razlika takoj jasna. V prvem slóve § 195.:

»Če se vdeležujejo pri kaki obravnavi osebe, ki niso večje jezika, v katerem se vodi obravnava, in ki se tudi ne morejo izraziti v jeziku, katerega so zmožne stranke, sodniki in zapisnikar . . . pritegne se tolmač.«

V poslovnem redu pa slóve § 123.:

»Če se vdeležujejo pri kaki obravnavi priče, zvedenci ali druge osebe, ki niso večje jezika, v katerem se vodi obravnava, in ki se tudi ne morejo izraziti v jeziku, katerega so zmožni sodniki in zapisnikar . . . pritegne se tolmač.«

V drugem besedilu so izpuščene »stranke«. To je pomisleka vredno, ker po naključji se to gotovo ni zgodilo. Nočemo dalje tega razpravljati, bližnja bodočnost nas pouči, ali ne tiči v tem nekaj zavratnega za one jezike, kateri se odrivajo od sodnih prostorov. S tem smo načrtali, kako se je godilo jezikovnemu vprašanju pri novih kodifikacijah.

II.

Naj tu sedaj razmotrimo, kako je z jezikovnim vprašanjem, če uvažujemo, da po členu I. uvod. zak. k civilnopravdnemu redu, — kakor zakonodavec sam avtoritativno interpretuje — v veljavi ostanejo dosedanje določbe o jeziku, in če dalje uvažujemo tu in tam v novih zakonih raztresena določila, po katerih bode vpoštevati jezik strank, prič i. t. d.

Kakor so razmere denašnje, najmočnejša avstrijska slovanska naroda, Čehi in Poljaci ne bodo Slovencem za konečno rešenje jezikovne ravnopravnosti pomagali kaj izdatnega. Imenovana dva naroda zahtevata rešenje tega vprašanja v deželnih zborih, a mi temu ne moremo pritrditi; vrhu tega je Poljakom njih uradni jezik že dogo v veljavi, Čehi so pa ravno na delu, da si to vprašanje za bližnjo bodočnost uredi bolj ali manj povoljno. Če se mi mali narodi ne poprimemo z vso odločnostjo tega, kar nam priznavajo dosedanje naredbe, in če ne pazimo, da se novi zakoni strogo vršijo po duhu in besedah, trpeti moramo škodo.

Kaj določa § 13. obč. sod. reda, tega ni treba razpravljati. O jezikovnih naredbah pa bode zadostovalo samo malo besed,

ker se lahko sklicujemo na podrobno načrtanje teh naredeb v »Slovenskem Pravniku« l. 1891.

Istina je, da jezikovne naredbe ne predpisujejo razsežne rabe slovenščine pri sodiščih, nego določajo, v koliki meri najmanj morajo sodišča rabiti slovenščino, ne da bi razsežnejši rabi stavile kakih mej.

Po naredbah bi morali imeti na Štajerskem — v celjskem in mariborskem okrožji — in v slovenskih okrajih na Koroškem prav toliko slovenščine pri sodnih uradih, kolikor je imamo na Kranjskem, ker za vse te pokrajine veljajo ista določila, namreč ministerski ukaz z dne 18. aprila 1882, št. 20513 ex 1881, s katerim se je prej samo za Kranjsko veljavna naredba z dne 5. septembra 1867, št. 8636 raztegnila na celi ravno omejnjeni obseg z dodatkom, da, kar je bilo prej le kolikor moči in kolikor se storiti da (*»nach Möglichkeit und Thunlichkeit«*) zapovedano, to se mora odslej vršiti brez te utesnitve. Naredba iz l. 1882. je zajedno tudi odpravila utesnitev, da bi se slovenski uradovalo samo s strankami, ki ne znajo nemški. Deželnemu sodišču v Celovci se je z minist. ukazom z dne 24. novembra 1885, št. 20486 vrhu tega še posebej zapovedalo, da se mora točno ravnati po ukazu iz leta 1882. Celó v območji tržaškega višjega sodišča morale bi biti ob blagohotnej praksi razmere ugodnejše, kakor so, čeprav ima za ta obseg samo minist. ukaz z dne 15. marcija 1862, št. 865 veljavo, ker tudi v tem ukazu so zapovedani zapisniki v slovanskem jeziku, dasi samo s strankami, jedino slovanščine zmožnimi, in ker se zahteva, da so sodniki in državni pravdniki večji slovanskega jezika, da je moči voditi obravnavo v slovanskem jeziku. Bodi tu omenjen tudi še min. ukaz z dne 25. junija 1883, št. 9250 višjemu državnemu pravdnilstvu v Gradcu, v katerem se zapoveduje, da je sestavljati obtožnice v slovenskem jeziku, kedar je opraviti z obtoženci, kateri so se slovenski zagovarjali. — Toliko o naredbah.

Novi civilnopravdni zakoni in oziroma naredbe pa tudi vplivajo na to, da se bode sodiščem ozirati na jezik pravnih strank in drugih, pri obravnavi vdeleženih oseb. Pred vsem naglašamo, da je ustno postopanje že samo na sebi napredek za slovensko uradovanje. Vzlic členu 19. temeljnih zakonov in

vzlic vsem ministerskim ukazom bi slovensko uradovanje tudi na Kranjskem se ne razvilo do te stopinje, da nimamo od l. 1874. ustnega postopanja za kazenske stvari.

Iz pozitivnih določil novega postopnika in odnosnih naredeb pa navajamo naslednje. Tako veleva § 212. civ. pr. r. — očitvidno, da se zagotovi pravilnost in natančnost zapisnikov — »da je zapisnik predložiti strankam v pregled ali ga jim prečitati. Strankam je dopuščeno, ko pregledajo zapisnik ali se jim prečita, opozoriti na tiste stvari, v katerih se vsebina obravnave, kakor je razložena v zapisniku, ne sklada z dejanskim tekom obravnave.« In § 343. civ. pr. r., govoreč o zaslišanju prič, ukazuje, »da je zabeležek priči in strankam, pri zaslišanji navzočnim, predložiti v pregled, ali ga, ako bi se to zahtevalo, na glas prečitati. V zapisniku je opomniti, . . . ali in kake prigovore so stranke ali priče oglasile zoper zapisnik.« Tu je torej striktni ukaz zakona, da je izjave strank ali prič, kakor so se zabeležile, predložiti jim v pregled ali jim prečitati. Ne jedno in ne drugo pa ne bi imelo smisla, če te izjave ne bi bile zabeležene v jeziku strank ali prič. Kako naj stranke ali priče pregledajo zapisnik, če ga ne umejo, in kaj jim hasni, prečitati ga, če je napravljen v jeziku, njim nepoznanem? Kako naj stranke ali priče prigovarjajo zabeležbi, če se napravi v njim neumljivem jeziku? Proti takim zapisnikom je pred vsem utemeljen prigovor, da se ni napravil v tistem jeziku, katerega je stranka in oziroma priča govorila.

Velikega pomena je dalje določba §-a 215. poslovnega reda v zvezi s §-om 79. zakona o sodni organizaciji in § 191. posl. reda. Prvi § veleva, da mora čistopise odločeb o pravnih lekkih takoj vzkliena instanca napraviti in doposlati sodišču I. stopinje v toliko izvodih, kolikor jih je razven jednega, ki se pridene spisom, potreba za obveščenje strank. § 79. zakona o sodni organizaciji in § 191. posl. reda pa določata, kdo podpisuje sodne odpravke. S temi določbami smo rešeni prakse, ki je naravnost poniževala sodnike. Višja sodišča so dosedaj velevala prvim sodiščem prevajati nemške višjesodne odločbe na slovenščino ter jih izdati strankam v obeh jezikih. To mora odslej prenehati. Stranke morajo dobiti odpravek, zgotovljen pri vzklicnem sodišči in podpisan od pristojnega

sodnika. Isto je zahtevati tudi od najvišjega sodišča. Poslovni red je sicer izdan samo za sodišča I. in II. stopinje; za najvišje sodišče velja še nadalje ces. pat. z dne 7. avgusta 1850, št. 325 drž. zak. V §-u 27. tega patenta pa je določeno, da »kedar se je obravnava vršila v nenemškem jeziku, je izdati razsodbo z razlogi v onem jeziku, v katerem se je vršila obravnava na I. stopinji, in pa v nemškem.« Ker torej odslej prenehajo prevodi višjih odločeb na I. stopinji, morali bodo odslej tudi od najvišjega sodišča pri istem samem napravljeni slovenski izvodi prihajati strankam v roke.

A še bolj, kakor vse te določbe, nam kaže veliki broj sodnih obrazcev, izdanih od pravosodnega ministerstva in prirejenih v jezikih vseh avstrijskih narodov, v koliki meri je pričakovati rabe nenemških jezikov pri sodiščih. Mimogrede omenjamo, da ko je izišel l. 1873. kazenskopravdni red in ž njim prav tako od ministerstva prirejeni obrazci, se le-ti niso preveli na slovenski jezik. Slovenske kazenske obrazce dobili smo veliko pozneje. Sedaj izdani obrazci za civilno postopanje so prirejeni za vsakovrstne sporne in nesporne posle, za postopanje in izvršilo, za prošnje, tožbe, razpravne zapisnike in odločbe vsake vrste. Obrazci so gotovo prirejeni za to, da se rabijo, in sodiščem je v §-u 94., odst. 4 posl. reda zaukazano, da morajo biti preskrbljeni z vsemi, za sodišča dotične vrste predpisanimi obrazci. Njih raba pa ni nikjer omejena na kak ožji obseg in za Slovence jih bo rabiti povsod po slovenskih pokrajinah, kjer nastopajo slovenske stranke, torej kakor na Kranjskem, tako tudi na Štajerskem, Koroškem in Primorskem.

Razširjenje slovenskega uradovanja, kolikor se tega ne stori od sodišč samih, je sedaj v rokah slovenskih strank in osobito slovenskih odvetnikov. Ne dvomimo, da bode ministerstvo, če dobi pritožbe, zahtevalo od sodišč izpolnjevanje zakonov in njegovih ukazov. Slovensko uradovanje bode po novem postopniku vsekakor pridobilo, če bodo stranke in njih zastopniki upotrebljali sredstva, katera jim dajejo zakoni sami. Z razširjenjem slovenskega uradovanja se pa ugladi pot končni rešitvi jezikovnega vprašanja v smislu temeljnega državnega zakona tudi za Slovence.

Do kosti segajoča rana — je li sama na sebi težka oškodba (§ 152. kaz. zak.)?

To vprašanje je radi tega tolikanj važno, ker o njem razni zdravniki različno sodijo. Lahko se zgodi, da je jeden poškodovalec obsojen radi lahke, drugi pa radi težke telesne poškodbe, čeprav sta si bili obe oškodbi prav slični. Tako različne sodbe napravljajo na občinstvo čuden utis in tudi sodnikom mora biti to neprijetno, ker ne vedo, pri čem da so. Najneprijetnejše je pa to za državnega pravdnika, kateri toži poškodovalca na podlogi mnenja onih zdravnikov, ki so prvi poškodovanca pregledali. Če so ti izjavili, da je oškodba (= pohabljenje = Verletzung; poškodba = Beschädigung) sama na sebi težka, toži se storilec po smislu §-a 152. kaz. zak. Pri obravnavi navzoči so pa drugi zdravniki, kateri menijo, da je oškodba sama na sebi lahka. Čemu toliko potov, stroškov in dela? Poškodovalec je sedaj obsojen radi lahke telesne poškodbe, radi katere bi bil lahko sojen pri pristojnem okrajnem sodišči!

Priznavamo, da res ni lahko v nekaterih slučajih dognati, je li poškodba lahka, ali pa težka; vsak zdravnik se pač izreče po svojem prepričanju. Kedar pa sega rana do kosti, res ni treba, da so zdravniki raznega mnenja! Ali naj smatramo tako rano res kot samo na sebi težko oškodbo uprav radi tega, ker sega do kosti? Je li ranjenje pokostnice res tako nevarno?

Hoffmann smatra kot samo na sebi težko oškodbo le ono, katera je povzročila važno, čeprav le kratko dobo trajajoče motenje zdravja ali pa važne stalne nasledke.

Ta izraz »važen« nam sicer sam na sebi mnogo ne pove, popolnem razumljiv nam pa je, če proučimo cel § 152. kaz. zak. Iz tega izvemo, kake poškodbe si je mislil zakonodavec za tako važne, da je postavil za storilca višje kazni, namreč: če se je poškodovancu vsled zadobljene poškodbe *a)* najmanj za 20 dnij zdravje pokazilo ali zmožnost, svoj poklic opravljati, odvzela, *b)* če se mu je zmešal um ali pa *c)* težko pohabljenje naklonilo.

Oškodba mora biti torej tako važna, kakor je važno zmešanje uma ali pa motenje v zvrševanju poklica ali zdravja za najmanj 20 dnij — tedaj jo je oceniti kot samo na sebi težko po smislu §-a 152. točka c).

Navedimo dvoje slučajev iz prakse!

Ravno med levo temenično hrgo ¹⁾ in pušičnim ševom, ²⁾ s tem vzporedno se razteza 3 *cm* dolga, zobčasto obrobljena, kožo, mišičje in polobanjico (pokostnico) zavzemajoča rana. S preiskovalno iglo prideš do kosti. Polobanjica je na tem mestu počena v dolgosti 2 *cm*, a ni razdrapana. ³⁾

Opisano oškodbo je po našem mnenji oceniti kot samo na sebi lahko. Če se kaj ne prisadi, zaceli se v 10 dneh, ne da bi bila motila poškodovanca niti v zvrševanju poklica, niti v zdravji več nego kakih 4—5 dnij. Znano je namreč, da poškodovanci zaradi sličnih ran na v a d n o svoje delo popolnem opravljajo.

Drug slučaj!

V sredi desnega stegna videti je na sprednji plati 5 *cm* dolgo, počez se raztezajočo, kožo, mezdro, ⁴⁾ mišičje in pokostnico zavzemajočo oškodbo. S preiskovalno iglo se otipa kost v dolgosti 3 *cm*. Če se bedro v kolenu upogne, zazija rana, in sedaj se stoprav prepričamo, da je prema in srednja stegenska mišica ⁵⁾ popolnem prerezana. Vnanja ⁶⁾ in notranja ⁷⁾ stegenska ter krojaška ⁸⁾ mišica so nepokvarjene.

Takšno rano bi bilo oceniti kot samo na sebi težko oškodbo po §-u 152. točke c), in sicer radi tega, ker je mišica prerezana (važna funkcija!), ne pa, ker je pokostnica ranjena! Če bi mišica ne bila počez prerezana, oceniti bi bilo oškodbo kot samo na sebi lahko. Če bi se rana ognjila in bi bil vsled tega poškodovanec moten v svojim zdravji in poklicu najmanj 20 dnij, izjavili bi: rana je bila sama na sebi lahka, a je motila

¹⁾ Seitenwandbeinhöcker.

²⁾ Pfeilnath.

³⁾ zerfetzt.

⁴⁾ Unterhautzellgewebe.

⁵⁾ Musculus rectus cruris, vastus medias.

⁶⁾ in ⁷⁾ vastus externus et internus.

⁸⁾ Sartorius.

poškodovanca v zvrševanju poklica in v zdravji najmanj 20 dni, oceniti jo je torej kot težko telesno poškodbo po smislu §-a 152. točke a).

Že prej smo vprašali, je li ranjenje pokostnice res tako nevarno, da se je bati važnih nasledkov?

Vsak praktičen zdravnik je že premnogokrat izkusil, da se take rane navadno brez zlih nasledkov v kratkem času zacelijo. Le če je pokostnica v velikem obsegu od kosti ločena, in če je zmečkana, bati se je komplikacij.

Kaj pa na glavi? Tu se lahko razširi gnojno vnetje po Santorinijevih propustih¹⁾ v sredične dovodnice,²⁾ na kar se morebiti ognoje tudi sredica, splavi³⁾ ter možjanske opne.⁴⁾ To je res! Ali zgodi se to tudi, če polobanjica ni ranjena. To so slučajne ranske bolezni, katere nastanejo vsled infekcije!

V predantiseptičnem času se je malokatera rana brez vnetja zacelila in radi tega se je to (gnojenje) smatralo kot neobhodno potrebno, da, naravno. Čim večja in globokejša je bila rana, tem bolj se je gnojila, tem večja pa tudi nevarnost za življenje! Od tod je še sedaj ta strah, od tod se je ohranila do sedaj med zdravniki navada, da vsako, do kosti segajočo rano ocenjujejo kot samo na sebi težko oškodbo.

Menimo torej, da ranjenje pokostnice ni tako važno, da bi samo radi tega kvalifikovali oškodbo kot samo na sebi težko. Se ve, če nastanejo komplikacije, kakor šen, vnetje možjanskih mren itd., potem morali bomo pač izjaviti, da je sicer sama na sebi lahka oškodba vsled slučajnih ranskih bolezni motila poškodovanca v zvrševanju poklica ter v zdravji najmanj 20, oziroma 30 dni, da je postala znabiti življenju nevarna ali celo smrtonosna.

Dr. P. DeFranceschi.

¹⁾ Emissaria Santoriniana.

²⁾ Diploëvenen.

³⁾ Sinus.

⁴⁾ Gehirnhäute.

Obrazec ustne sporne razprave pred okrajnim sodiščem.¹⁾

Josip Vojska, lastnik zemljišča vl. št. 6 v C., je vložil pri okrajnem sodišči v S. dne 26. marca 1898. l. tožbo proti zakonskima Valentinu in Barbari Halama, lastnikoma zemljišča vl. št. 20 v C., radi priznanja, da je lastnina prosta služnosti vožnje čez travnik parc. št. 212. kat. ob. C. To služnost ceni tožitelj, da se določi podsodnost, na 100 gld.

O tej tožbi se je določil narok za ustno sporno razpravo na dan 14. aprila 1898.

Tožbenega odloka ni bilo moči vročiti drugotoženi Barbari Halama, ker ne stanuje v C., nego pri očetu Frančišku S. v B., odkar je od svojega moža sodno ločena.

Ko je došlo poročilo o tej oviri pri vročanju, ukazal je sodnik samostojno, da naj se vroči tožba Barbari Halama po pošti v B., in to se je glasom došle vzvratnice v istini zgodilo.

K naroku je prišel tožitelj Josip Vojska s svojim zastopnikom dr. Š. in toženi Valentin Halama z zastopnikom dr. M. Drugotožena Barbara Halama ni prišla.

I. Ustna razprava.

Sodnik: Začenjam razpravo; gospod zapisnikar, okličite stvar.

Zapisnikar: Pričenja se sporna razprava o tožbi Josipa Vojska proti zakonskima Valentinu in Barbari Halama radi priznanja, da je lastnina prosta služnosti vožnje čez parc. št. 212. kat. obč. C.

Sodnik: Konstatujem, da ni prišla drugotožena Barbara Halama. Glasom poročila poštnege urada se jej ni vročil tožbeni odlok v C., ker biva pri svojem očetu v B. Ukazal sem radi tega, naj se vroči tožba drugotoženi v B. To se je tudi zgodilo in sicer, kakor izkazuje tukaj vzvratnica, dne 7. t. m. Zastopa morda kedo navzočnih drugotoženo Barbaro Halama?

Zastopnik toženega Valentina Halama: Naznanjam da je Barbara Halama od mojega klijenta sodno ločena od mize

¹⁾ Nastopni slučaj se je obravnaval v kurzu, ki so ga imeli sodniki pri deželnem sodišči v Pragi pod vodstvom predsednika bar. Kaline.

in postelje. Jaz zastopam zgol Valentina Halama, ne pa Barbare Halama, ker mi zastopanja ni naročila. Tudi Valentina Halama ni naprosila, naj bi jo zastopal.

Sodnik: Gospod tožitelj, podajte svojo tožbo in svoje predloge.

Zast. tožitelja: Najprej podajam vsebino svoje pismeno vložene tožbe. Kakor je v le-tej obrazloženo, je Josip Vojska lastnik travnika parc. št. 212. kat. obč. C., imenovanega »pri križu«, kateri je podedoval po očetu Ivanu Vojska. Dne 12. marcija t. l. je peljal čez ta travnik Vinko Drašlar, hlapec toženih zakonskih, katera sta lastnika sosednega travnika parc. št. 213. voz gnoja in sicer na toženih travnik; s praznim vozom se je imenovani zopet vrnil po isti poti čez tožiteljev travnik. Ravno navzočni tožitelj je branil to vožnjo; v istem hipu došli toženi Valentin H. je pa prigovarjal, češ, da vozi že nekaj let po tem travniku, da mu te pravice nikdo ne more odvzeti in da bode še nadalje vozil po tožiteljevem travniku. S tem si prisvaja toženi Valentin H. v svojem in v svoje žene, solastnice parc. št. 213, imenu služnost vožnje po tožiteljevem travniku parc. št. 212., to pa neopravičeno, ker toženecema ne pristojata taka pravica. Taka služnost ima vrednost 100 gld. in je torej podsodnost tega sodišča utemeljena. Predlagam sedaj soglasno s tožbo: Slavno sodišče izvoli po dovršenem postopanju za pravo spoznati, da ne pristojata toženima pravica vožnje čez travnik parc. št. 212. kat. obč. C. v korist njiju parcele št. 213. istotam.

Le-to tožbeno zahtevo pa še nastopno razširjam. Ko je moj klijent nekaj dnij po vloženi tožbi prišel na mesto samo, našel je, da je vrezan vsled vožnje toženih v njegov travnik 40 m dolg, 12 cm širok in 6 cm globok kolovoz. Vzpričo tega je ondi trava popolnem vničena in to znači 10 gld. škode. Travnik bode treba sedaj popraviti in bode to stalo najmanj 50 gld. O tem ponujam dokaz po zvedencih in po lokalnem ogledu. Razširjam torej tožbeno zahtevo tudi na povračilo rečene škode in prosim, naj se obsodi toženca, da mi morata plačati 60 gld. odškodnine.

Kar se tiče drugotožene Barbare Halama, ki ni k naroku prišla, predlagam, naj se izda zamudna rabsodba po smislu §-a 396 civ. pr. r.

Sodnik: G. toženec, izjavite se najprvo o tožiteljevem predlogu, naj se izda zoper Barbaro H. zamudna rabsodba.

Zast. tožencev: Odločno se takemu predlogu protivim. Čeprav ni Barbara H. navzočna, ni moči izdati zoper njo zamudne rzsodbe, ker je podloga pasivne legitimacije solastninska pravica na zemljiški; že bistvo solastninske pravice kot stvarne pravice na nerazdelni stvari (communio pro indiviso) povzroča, da bode rzsodba, ki se razglasi v le-tej pravdi, veljala za oba solastnika jednako. Saj vendar ni moči pripoznati jednemu solastniku služnostne pravice, drugemu jo pa odvzeti. Gre torej tu za slučaj §-a 14. civ. pr. r. tako, da je smatrati oba sospornika za jednotno sporno stranko in da velja isto, kar se dožene glede Valentina Halama, ipso iure tudi za sotoženo Barbaro Halama. Sicer pa soprog po §-u 1238. obč. drž. zak. upravlja imovino žene in je torej ex lege upravičen, svojo ženo, če gre za njeno imovino, pred sodiščem zastopati.

Previden izjavljam, da sem, ako je sodišče drugega mnenja, pripravljen, zastopati drugotoženo prostovoljno, da jo obvarujem škode. Njeno pooblastilo predložim sodišču naknadno; tudi sem pripravljen, ako smatra sodišče za potrebno, položiti po §-u 38. civ. pr. r. varščino.

Zast. tožiteljev: Določilo §-a 1238. obč. drž. zak. je predpis materijalne prava in če bi se hotelo isto razširiti z ekstenzivno interpretacijo na procesualno zastopanje, ne bilo bi to umestno, ker sta tožena, kakor dokazano, sodno ločena. Predpisa §-a 38. civ. pr. r. ni moči na ta slučaj vporabiti, ker je bilo izrecno priznано, da ni prosila Barbara Halama niti svojega moža, niti njegovega zastopnika, zastopati jo. Po §-u 13. civ. pr. r., ki velja v tem slučaju, je, drugače nego li po starem sodnem redu, stališče sospornikov povsem samostalno, tako, da niso dejanja ali opusti jednega sospornika drugemu ni v prid ni v škodo. Ne more torej navzočnost toženega Valentina Halama obvarovati drugotoženke nasledkov izostanja.

Sodnik: Proglašam, da zavračam tožiteljev predlog, naj se izda proti Barbari Halama zamudna rzsodba, kajti tukaj gre za primer takozvanega materijalnega sosporništva po §-u 14. civ. pr. r. Podlogo pasivne legitimacije stvarja solastninska pravica na nepremičnini, in zahteva že bistvo te solastnine samo, da naj se razteza moč rzsodbe na oba sposesnika. Barbaro Halama obvaruje torej navzočnost Valentina Halama po §-u 14. civ. pr. r. nasledkov neprihoda.

Tako je pa nepotrebno sklepati o eventualnem predlogu zastopnika toženčevega, da se ga naj pripusti k začasnemu zastopanju Barbare H.

Zastopnik tožiteljev: Ker nameravam proti temu sklepu vložiti pritožbo, prosim, naj se preloži narok po §-u 402. zadnjem odstavku civ. pr. r.

Zast. toženčev: Protestujem proti preložitvi naroka, ker ne velja določba §-a 402. zadnjega odst. za le-ta slučaj. Sicer bi to bilo tudi brez pomena, ker se lahko, ako ugodí višja instanca pritožbi, zruši daljno postopanje, kolikor zadeva Barbaro Halama, in izda zoper njo zamudno razsodbo (§ 403. civ. pr. r.), ne da bi se določil nov narok.

Sodnik: Tožiteljev predlog, naj se narok preloži, zavračam, ker tu ne velja določilo §-a 402. zadnjega odst. civ. pr. r.

Izjavite se sedaj, g. toženec, o razširjenju tožbene zahteve na povračilo škode 60 gld.

Zast. toženčev: Po §-u 235. civ. pr. r. je tožitelju treba za vsakeršno premembo tožbe in posebno za razširjenje tožbene zahteve, potem, ko začne teči pravda, tedaj po §-u 232. civ. pr. r., čim se vroči tožencu tožbeni spis, privolitve toženčeve. Izjavljam izrecno, da ne privoljujem v razširjenje tožbene zahteve.

Zast. tožiteljev: Po 3. odst. §-a 235. lahko sodišče pripusti premembo tožbene zahteve tudi navzlic prigovoru toženčevemu, kedar se ni bati, da bi se razprava radi premembe znatno obtežila ali zakasnila. Tega se tu ni treba bati in prosim zato, naj se razširjenje tožbene zahteve dovoli, dasi nasprotnik prigovarja.

Sodnik: Pripoznavate, g. toženec, da je povzročila Vaša vožnja tožitelju za 60 gld. škode?

Zast. toženčev: Tega nikakor ne morem priznati in zanikam odločno, da bi sporna vožnja bila povzročila kaj škode.

Sodnik: Iz tega izhaja, da bi trebalo za vgotovitev škode sodnega ogleda na mestu samem in pa dokaza po zvedencih. Ker bode morebiti takega dokazovanja treba tudi za razsojo v glavni stvari, pridržujem si sklepanje o dopustitvi razširjenja tožbene zahteve za poznejšnji štadij spora, ko bode moči presoditi, bodeli tudi za razsojo o sporni služnosti trebalo preložiti narok na mesto samo ali ne.

Gosp. toženec, odgovarjajte sedaj na tožbo.

Zast. toženčev: Predno podam meritorni odgovor, stavljam še daljnji formalni predlog:

Nekaj dni po dogodku, v tožbi navedenem, je prišel toženi Valentin Halama na svoj travnik parc. št. 213. in je tu našel, da je izkopal tožitelj na svoji parceli št. 212. tik meje toženčevega travnika jarek, očitvidno v namen, da bi potem Valentin Halama ne mogel več voziti čez sporni travnik. Valentin Halama je dal še istega dne jarek zasuti. Tožitelj je vložil radi tega proti Valentinu Halama pri tem sodišči tožbo radi motenja posesti travnika parc. št. 212. Vložena včeraj, dne 13. aprila, se je vročila Valentinu Halama pri sodišči danes pred narokom in je v njej določen narok na mestu samem na jutrnji dan. Ker gre v tej tožbi za isto stvar kakor danes, predlagam naj se združita po §-u 187. civ. pr. r. obe pravdi v skupno razpravo.

Sodnik: Izjavite se, g. tožitelj, o tem predlogu.

Zast. tožiteljev: Branim se proti takemu združenju, ker je smatram za nedopustno. V obeh sporih gre za bistveno drugačne stvari, tu namreč za služnost vožnje, ondi za motenje mirne posesti tožiteljevega zemljišča, in ni torej misliti, da bode predlagano združenje rešitev spora uprostilo ali pospešilo. Tako združenje bilo bi naopak le v oviro hitri dovržitvi spora o moteni posesti, kakeršno mora želeti tožitelj.

Sodnik: Proglašam, da zavračam toženčev predlog, naj bi se združila oba spora, in sicer zato, her treba v tožbah radi motene posesti razpravljati po posebnih predpisih §§ 454. do 460. civ. pr. r., tako, da je združenje posesornega spora z le-tem sporom, za kateri ravnokar navedeni predpisi ne veljajo, po §-u 187. in po analogiji §-a 227. civ. pr. r. nedopustno.

Podajte torej, g. toženec, končno svoje meritorne prigovore proti tožbi.

Zast. toženčev: V meritornem pogledu prigovarjam, da sta tožena sporno služnost vožnje čez tožnikov travnik že priposestovala. Sicer pa mislim, da mi tega nikakor ne bo treba dokazovati. Pogledal sem namreč v zemljiško knjigo in sem našel, da je ondi vknjižen za lastnika travnika parc. št. 212. Ivan Vojska, ne pa tožitelj Josip Vojska. Ni torej tožitelj lastnik tega travnika in ni legitimovan za to negatorno tožbo. Ker je od tega vprašanja zavisen le-ta spor, predlagam po §-u 259. civ. pr. r., naj se, predno

se izda rzsodba v glavni stvari, ugotovi s posebno rzsodbo, da ne pristoja tožitelju lastninska pravica glede travnika parc. št. 212. kat. obč. C.

Sodnik: Gosp. tožitelj, izjavite se o tem formalnem predlogu, hkrati tudi o stvari sami, kolikor je tega za presojo treba.

Zast. tožiteljev: Res je, da ni tožitelj vknjižen lastnikom parc. št. 212., nego da je vknjižen Ivan Vojska. Le-ta je pa tožiteljev oče, ki je umrl nekako pred letom dnij. Njegova zapuščina je že končana in pred 4 tedni se je vročila tožitelju prisodna listina, s katero se izroča vsa zapuščina v last tožitelju kot jedinemu zakonitemu dediču Ivana Vojske. Dasi ni to prisojilo doslej vknjiženo, je vendar tožitelj popolnem legitimovan za to negatorno tožbo. Bilo bi torej povsem nepotrebno, dognati s posebno rzsodbo zemljeknjižno lastninsko pravico, in prosim zato, naj se toženčev predlog zavrne.

Sodnik: Povejte mi, g. tožitelj, koliko je vreden Vaš travnik parc. št. 212., posebno, koliko da meri in koliko da plačate od njega davka?

Tožitelj: Imenovani travnik meri nekaj čez $6\frac{1}{2}$ oral in od njega plačam na leto 15 gld. davka, kar dokazuje davčna knjižica, katero imam ravno pri sebi, ker nameravam danes davek plačati. Njega vrednost cenim na najmanj 1400 gld.

Sodnik: Konstatujem iz predložene mi davčne knjižice, da znaša letni davek od parcele št. 212. kat. obč. C. 15 gld., in proglašam, da zavračam toženčev predlog, naj bi se sodilo o lastninski pravici glede sporne parcele po smislu 2. odst. § 259. civ. pr. r., kajti ta travnik je po 70kratnem multiplu zemljiškega davka vreden 1050 gld., torej več kot 500 gld., tako, da to sodišče po §§ 49., 50., 60. odst. 2. in 81 jur. pr. ni več pristojno, soditi o lastninski pravici na tej parceli, ker je marveč za to pridržana podsodnost zbornemu sodišču I. instance (§ 259. odst. 2. in § 236. odst. 2. civ. pr. r.). Pozivljam g. tožehca, naj poda daljnje prigovore proti tožbi.

Zast. toženčev: Navzlic ravnokar proglašenemu sklepu sl. sodišča vzdržujem svojo trditev, katero sicer tožitelj priznava, da ni tožitelj zemljeknjižni lastnik travnika parc. št. 212. kat. obč. C. in da ni torej legitimovan za negatorno tožbo, h kateri je poklican po §-u 523. obč. drž. zak. jedino le lastnik, t. j. kakor je

samo po sebi umevno, zemljejnžižni lastnik. Ne tajim, da je v zemljiški knjigi lastnikom vpisani Ivan Vojska oče tožiteljev, in ne tajim, da je imenovani pred letom dnij umrl. Dokler se mi pa ne predloži prisodna lastnina, moram zanikati, da je zapuščina že do-gnana, in da se je zapuščina prisodila tožitelju kot jedinemu zakonitemu dediču.

A če bi tudi vse to bilo res, ni še tožitelj aktivno legiti-movan. Saj se pridobi lastninsko pravico na neprimičnini po §-u 431. obč. drž. zak. jedino le z vknjižbo. Dokler le-ta ni zvršena, obstoja le hereditas jacens, in bi trebalo vložiti tožbo v imenu za-puščine Ivana Vojska, nikakor pa ne v lastnem imenu tožiteljevem; tožbo je torej zavrniti. Kar zadeva vprašanje o priposestovanju služnostne pravice . . .

Sodnik: Obravnavajmo najpreje vprašanje, zadevajoče to-žiteljevo aktivno legitimacijo. Imate morda, g. tožitelj, pri sebi pri-sodno listino o zapuščini Ivana Vojska?

Zast. tožiteljev: Te listine ne moremo predložiti, ker je nimamo pri sebi. Prosim pa, naj se narok v to svrho preloži, da to listino prihodnjič predložimo.

Sodnik: Tega ne bo treba, ker so zapuščinski spisi pri tukajšnjem sodišči, in ukazujem zato uradoma, naj se ti spisi prineso.

G. zapisnikar, prinesite rečene spise.

(Ko se donesejo spisi:)

Konstatujem iz teh spisov, da je zapuščina po Ivanu Vojska, dne 6. aprila 1897 v C. zamrlem, že končana in da se je izročila s prisodno listino z dne 10. marca t. l. št. 2340 ex 1897 njego-vemu sinu Josipu Vojska kot jedinemu zakonitemu dediču. Le-ta listina se je vročila Josipu Vojska dne 17. marca t. l. Iz zapuščin-skega inventarja konstatujem, da se nahaja v zapuščini tudi par-cela št. 212. kat. obč. C. Obema strankama, posebno pa tožencu je na prosto dano, da pogledate v spise. — Gosp. tožitelj, izjavite se sedaj o predlogu g. toženca.

Zast. tožiteljev: S sklepom, kateri je zavrnil toženčev predlog, da bi se ugotovila lastninska pravica s posebno razsodbo, je to vprašanje popolnem rešeno in je priznana tožiteljeva aktivna legitimacija. Ni torej smeti vnovič o tem vprašanju soditi. Sicer pa mislim, da je tožitelj že po §-u 547. obč. drž. zak. kot priglašeni dedič Ivana Vojska k vložitvi negatorne tožbe legitimovan, tem bolj

sedaj, ko se mu je že vročila prisodna listina in ko primanjkuje le še zemljeknjižne vknjižbe.

Sodnik: Smatram, da je to vprašanje popolnem objašnjeno, in pozivljam g. toženca, naj dokaže svoj prigovor o priposestovanji služnostne pravice.

Zast. toženčev: Travnik parc. št. 213. je bil svoj čas lastnina Vojteha Rejpal, gostilničarja v C., od katerega sta ga kupila denašnja toženca s kupno pogodbo z dne 6. oktobra 1891. Vojteh Rejpal imel je travnik 15 let v lasti, torej od leta 1876. naprej; tega leta ga je podedoval po očetu Janu Rejpal, ki je bil najmanj 20 let lastnik travniku, torej od l. 1856. naprej.

Vojteh Rejpal, pa tudi Jan Rejpal sta vozila vselej na ta svoj travnik čez tožiteljevo parcelo št. 212. in sta vozila istotako tudi nazaj; to se je godilo vsako leto nepretrgoma, kolikorkrat je to zahtevala gospodarska potreba travnika parc. št. 213., torej posebno za časa vožnje sena in otave. Vozili so na ta način tudi gnoj, kedar je trebalo travnik pognojiti. Te vožnje sta zvrševala lastnika osebno, pa tudi po delavcih.

Jednako sta od l. 1891. naprej denašnja toženca gospodarske vožnje čez tožiteljevo parcelo opravljala in sicer nepretrgoma do denašnjega dne. Da se je tako tudi letos zgodilo, navaja tožba. Te okolnosti dokazeta priči Vojteh Rejpal in njegov bivši hlapec Jan Samohrd, katera dva je toženec seboj privedel. Ker sta torej toženca sporno služnostno pravico po 30letnem zvrševanju že priposestovala, prosim, naj se tožba odbije.

Zastopnik tožiteljev: Tožitelj je bil od svojega 14. leta naprej na tujem in se je vrnil v C. stoprav leta 1893. Vzpričo tega mu ni znano, sta li prednika tožencev na navedeni način v istini zvrševala sporne vožnje. Rekel je pa tožitelju njegov oče Ivan Vojska, nekako jedno leto pred smrtjo, da nista zakonska Halama opravičena, voziti po njegovem travniku. Radi tega odločno tajim, da se je sporna služnost vožnje res zvrševala.

Proti priči Vojtehu Rejpalu prigovarjam, da ni verodostojna, ker jej je na izidu pravde očitvidno mnogo, saj jamči Vojteh Rejpal kot prodajalec tožencu za obstoj sporne služnosti. Sicer pa prosim, naj se priči, če pripusti sodišče dokaz po istih, zaslišita na mestu samem, da se dožene identiteta parcel, in da pokažeta priči na mestu, kod da sta prednika tožencev vozila.

Zast. toženčev: K temu pripominam, da se ni dogovorilo med Vojtehom Rejpalom in med tožencema ničesar radi sporne služnosti; posebno se pa ni dogovorilo, da mora Vojteh Rejpal jamčiti za obstoj služnosti. Dokaz tega je kupna pogodba, ki jo prilagam. Je li treba zaslišati priči na mestu samem, prepuščam odločbi sodišča.

Sodnik: Konstatujem iz predložene mi kupne pogodbe, da ni v njej o sporni služnosti nikakega govora. Gosp. tožitelju je prosto; da vanjo pogleda. Proglašam, da zaslišim Vojteha Rejpal in Jana Samohrd kot priči o zvrševanju spornih voženj. Ker sta priči v sodnem poslopi in ker je dokazni predmet jednostaven, zaslišim priči za sedaj tu. Če se izkaže tekom zaslišanja potreba, da se zaslišita priči na mestu samem, tedaj ukrenem pozneje v tem pogledu. Da se boljše orijentujejo sodišče in priče, ukažem prinesiti zemljiško mapo.

Zast. tožiteljev: Imam tu kopijo zemljiške mape, ki morda za orijentovanje zadošča.

Sodnik: G. toženec, oglejte si to kopijo in povejte, je li pravilna.

Toženec Valentin Halama: Lega in oblika parcel sta pravilno vrisani.

Sodnik: Upotrebimo torej kopijo pri zaslišanji prič. Zaslišim najprvo pričo Vojteha Rejpal.

Priča Vojteh Rejpal, 59 let star, kat. vere, gostilničar v C. se, poučen v smislu §-a 321. civ. pr. r., zapriseže in izpove:

Poznam dobro travnik parc. št. 213., imenovan »pri križu«, ki je last zakonskih Halama. Ta travnik sem imel v lasti v letih od 1876. do 1891. Leta 1891. sem ga prodal tožencema. Ves čas, kar sem imel travnik v posesti, nisem na ta travnik drugodi vozil, kot čez tožiteljevo parcelo št. 212., nazvano Vojskov travnik; vozil sem tako ne le seno, nego tudi otavo in, kedar je trebalo, tudi gnoj. Z menoj je vozil moj hlapec Jan Samohrd, s katerim sva skupno pridelke in gnoj nakladala ter odkladala. Tudi moj oče Jan Rejpal, po katerem sem ta travnik podedoval, vozil je na travnik parc. št. 212. vselej jedino le čez Vojskov travnik. To vem, ker sem vodil svojemu očetu gospodarstvo, odkar sem se v 25. letu svoje dobe vrnil od vojakov domov; vozil sem z našim hlapcem Janom Samohrd vselej le čez Vojskov travnik. Kako da je vozil

moj oče pred tem časom in kako da sta vozila toženca na svoj travnik, ne vem.

Priča Jan Samohrd, 60 let star, v P., izpove, poučen v smislu §-a 321. civ. pr. r.:

Prišel sem k rajnkemu Janu Rejpal v službo za hlapca istega leta, ko se je vrnil njegov sin Vojteh Rejpal od vojakov, in ostal sem pri njem kakor tudi pri njegovem sinu v službi nepretrgoma do zadnjih 6 let, ko je prodal Vojteh Rejpal svoje zemljišče tožencema.

Ves ta čas smo vozili na travnik »pri križu« vselej le čez Vojskov travnik tja in nazaj vsako leto, če smo spravljali seno ali otavo, ali če smo vozili na travnik gnoj. To znam, ker sem te vožnje vselej v družbi z Vojtehom Rejpal opravljal. Kako da se je preje vozilo in kako da vozita toženca sedaj, mi ni znano.

Sodnik: Razpravljajmo sedaj, kakšen je izid dokazovanja po pričah.

Zastopnik toženčev: Po pričevanji zaslišanih prič je dokazano, da se je sporna služnost zvrševala vsaj od onega leta naprej, ko se je priča Vojteh Rejpal vrnil od vojakov domov. To se je zgodilo v njegovem 25. letu, torej, ker je imenovana priča sedaj star 59 let, leta 1864. Vozilo se je od takrat naprej vsako leto nepretrgoma, kedarkoli je to potreba gospodarstva nanesla, tja do leta 1891., torej celih 28 let. Da je od leta 1891. naprej do danes tudi toženi Valentin Halama zvrševal jednake vožnje nepretrgoma, bi lahko potrdil toženčev bivši hlapec Jan Vavra, ki se je pa pred polu letom v Ameriko preselil. Kje da se nahaja, ni bilo moči poizvedeti. Ker ni drugih dokazov, ponujam dokaz zaslišanjem toženega Valentina Halama.

Zast. tožitelj: Ne morem tajiti, da sta zaslišani priči potrdili zvrševanje služnosti za čas od l. 1864. do l. 1891. Vender pa mislim, da ni moči smatrati dokaza dognanega, ker je posebno priča Vojteh Rejpal kot nekdanji lastnik parcele št. 213. pri stvari vdeležen. Morebiti namreč se je dogovorilo dobrostojstvo glede sporne služnosti in sicer ustno, izven pismene pogodbe. Sicer je pa po pričah dokazano zvrševanje sporne služnosti zgolj za dobo 28 let, a to za dokaz priposestovanja nikakor ne zadošča.

Navajam dalje, da sta vozila prednika toženčev, namreč Vojteh Rejpal in Jan Rejpal, na svojo parcelo št. 213. tudi po drugem

potu, namreč čez travnik soseda Vaclava Kokrda parc. št. 214. To dokažem po pričah Josipu Korbel in Janu Volk, posestnikih v C. Tudi tožitelj je videl l. 1893., da je vozil toženi Valentin Halama voz gnoja na svoj travnik čez travnik soseda Vaclava Kokrda. Le-to dokažem, ker nimam drugih dokazil, osebnim zaslišanjem tožitelja.

Ako sklene sodišče dokaz zaslišanjem toženega Valentina Halama, predlagam, naj se zasliši o tem tudi njegova soproga Barbara Halama, ki je, solastnica travnika parc. št. 213., sospornik v le-tej pravdi.

Sodnik: Zaslišim za sedaj obe stranki, ne da bi ju zapri-segel, in sicer najprvo toženega Valentina Halama o tem, da je zvrševal sporno služnost v letih 1891. do zadnjega časa po tožiteljevi parceli.

Toženi Valentin Halama, 44 let star, kat. vere, posestnik v C., izpove opomnjen v smislu §-a 376. 2. odst. civ. pr. r.:

Parcelo št. 213. sva kupila jaz in moja žena Barbara od Vojteha Rejpal l. 1891. Od tega časa naprej vozim na to parcelo vselej čez Vojskov travnik in po isti poti nazaj in sicer nepretrgoma vsako leto seno in otavo in, če treba, tudi gnoj za pognojenje travnika.

Na vprašanje sodnikovo: Moji ženi ni o tem ničesar znanega, ker se za gospodarstvo nič ne zmeni; sicer je pa od mene že tri leta ločena in ne biva ta leta več v C.

Na vprašanje tožiteljevega zastopnika: Čez travnik Vaclava Kokrda sem z njegovim privoljenjem le jedenkrat pred tremi leti na pomlad gnoj peljal, ker je bil takrat Vojskov travnik toli premočen, da ni bilo moči črezenj voziti.

Sodnik: Zaslišim sedaj tožitelja.

Tožitelj Jožef Vojska, 33 let star, posestnik v C., izpove opomnjen v smislu §-a 376. odst. 2. civ. pr. r.:

Od svojega 14. leta naprej sem bil na tujem in sem se vrnil na svoj dom stoprav januarija meseca 1893. l. Istega leta sem videl na pomlad Valentina Halama, ko je peljal voz gnoja na svojo parcelo čez travnik Vaclava Kokrda. Da je peljal čez mojo parcelo, sem zapazil stoprav letos in sem ga radi tega takoj tožil.

Na vprašanje zastopnika toženčevega: Res je, da je bil na pomlad l. 1893. moj travnik zelo premočen.

Sodnik: Sklenem, da zaslišim toženca Valentina Halama pod prisego. Hkrati zavračam tožiteljev predlog, naj bi se zaslišalo tudi sotoženo Barbaro Halama, ker le-ta po izpovedi prvotoženca o stvari naravno najbrže ničesar ne more vedeti, in ker je po §-u 373. odst. 4. civ. pr. r. stvar sodišča, da določi, katerega so-spornikov da je zaslišati.

Valentin Halama ponovi pod prisego isto, kar je izpovedal poprej brez prisege.

Sodnik: Stranki se lahko sedaj izjavita ob izidu dokazovanja.

Zast. toženčev: Po zapriseženi izpovedi Valentina Halama je dokazano, da je on od leta 1891. naprej, odkar je kupil skupno s svojo ženo travnik parc. št. 213., zvrševal sporno služnost nepretrgoma do zadnjega časa. S tem je dokazano, da se je zvrševala služnost več nego 30 let, da je torej priposestovana. Prosim zato, naj se tožba odbije.

Zast. tožiteljev: Prepuščam presoji sl. sodišča, je li izpoved toženca, podana v lastni stvari, verojetna ali ne. Prosim pa, naj se dopusti dokaz, kojega sem že ponudil, po pričah in zaslišanjem tožitelja o tem, da se je vozilo na toženčev travnik tudi po drugih potih.

Zast. toženčev: Predlagam, naj se ta predlog zavrne, ker zaževa neodločilne okoliščine.

Sodnik: Ta dokazila zavračam oziraje se na zaslihanje prič in toženca, pa tudi iz razloga, ker je neodločilno, so li vozili lastniki travnika parc. št. 213. tudi po drugih potih in ne le čez tožiteljev travnik. Zavračam nadalje tožiteljev predlog, naj se mu dovoli razširiti tožbeno zahtevo na odškodnino 60 gld., in sicer zato, ker bi za ugotovitev odškodnine bilo treba sodnega ogleda na mestu samem ter tudi privzeti zvedence, s tem pa bi se, ker za razsojo glavne stvari ni potrebno, le obtežila in zavlekla razprava (§ 235. odst. 3. civ. pr. r.).

Ker smatram razpravo za dovršeno, hočem jo končati.

Zastopnika obeh strank vlagata stroškovnike.

Sodnik: Izrekam razpravo za končano. Dogodke navedem v dejanskem stanju razsodbe. Oznanjam razsodbo.

Na to oznani sodnik razsodbo z bistvenimi razlogi in pouči stranki o prizivnem roku.

II. Spisi.

A. Razpravni zapisnik.

Ustna razprava pred c. kr. okrajnim sodiščem v S. dne
14. aprila 1898.

V pravni stvari Josipa Vojske tožitelja,
zastopanega po dr. Š. zoper Valentina in
Barbaro Halama toženca, prvega zastopanega
po dr. M., zaradi prostosti lastnine glede
parc. št. 212. kat. obč. C. od služnosti vožnje
s pr. so prišli pri oklicu stvari ob 9. uri do-
poludne:

- Navzočna:
- J. L. sodnik
J. M. zapisnikar.
1. Tožitelj osebno in njegov s pooblastilom že izkazani zastopnik dr. Š.
  2. Prvotoženi Valentin Halama osebno in njegov s pooblastilom pod ./. izkazani zastopnik dr. M. Drugotožena Barbara Halama ni prišla.

Razprava se vrši javno.

Tožitelj predlaga, naj se obsodi toženec po tožbi, katero razširja tako, da bi se mu prisodilo 60 gld. za škodo, povzročeno mu z izvoženjem travnika; glede sotožene Barbare Halama predlaga, naj se izda zamudna rzsodba.

Sodnik proglaši sklep, da zavrača tožiteljev predlog radi zamudne rzsodbe za izostalo Barbaro Halama, z ozirom na določbo §-a 14. civ. pr. r.

Tožiteljev zastopnik predlaga preložitve naroka po smislu §-a 402. zadnji odst. civ. pr. r.

Sodnik proglaši sklep, da se ta predlog zavrne, ker ni danih pogojev za preložitve po §-u 402. civ. pr. r.

Zastopnik toženčev predlaga, naj se ob enem razprava vrši o tožbi Josipa Vojska proti Valentinu Halama radi motene posesti travnika parc. št. 212. kat. obč. C., vloženi dne 13. aprila 1898.

Sodnik proglaši sklep, da se ta predlog zavrne radi določbe §-a 227. civ. pr. r.

Zastopnik toženčev predlaga, naj se vgotovi najprvo s posebno rzsodbo po smislu §-a 259. odst. 2. civ. pr. r., da ne pristojta tožitelju lastninska pravica na travniku parc. št. 212. kat. obč. C.

Sodnik konstatuje iz davčne knjžice, ki jo je predložil tožitelj, da znaša letni davek od travnika parc. št. 212. kat. obč. C. 15 gld., in proglasi sklep, da se zavrne poslednji predlog toženčev, ker je stvarno nepristojno to sodišče po §§ 49., 50., 60. odst. 2. in 81. jur. pr. ter §§ 259. odst. 2. in 236. odst. 2. civ. pr. r.

Sodnik proglasi sklep, da zasliši priči Vinka Rejpal in Jana Samohrd iz C. o zvrševanju služnosti voznje.

Na to sta bili priči poučeni po smislu §-a 321. civ. pr. r., pa tudi o svetosti in važnosti prisege ter o naslednjih krive prisege.

Ko odstopi priča Jan Samohrd, izpove priča 1. Vinko Rejpal po zapriseženji:

(Izpoved glej zgoraj.)

Zoper zapis te izpovedi niso oglasile niti priča niti kaka stranka prigovora.

2. Priča Jan Samohrd izpove potem, ko se ga je zapriseglo:

(Izpoved glej zgoraj.)

Zoper zapis te izpovedi ni prigovorov od nikake strani.

Zastopnik toženčev ponuja dokaz zaslišanjem toženega Valentina Halama pod prisego o zvrševanju služnostne pravice v dobi od l. 1891. do zadnjega časa.

Zastopnik tožiteljev protestuje zoper to in zahteva eventuelno, naj se hkrati zasliši tudi drugotoženo Barbaro Halama o isti okolnosti.

Sodnik proglasi sklep, da zasliši obe stranki o omenjeni okolnosti najprvo brez prisege in ju opozori, da bodeta morali eventuelno potrditi svojo izpoved s prisego.

Na to izpove Valentin Halama:

(Izpoved glej zgoraj.)

Zoper zapis izpovedi se ničesar ne prigovarja.

Tožitelj izpove:

(Izpoved glej zgoraj.)

Zoper zapis izpovedi se ničesar ne prigovarja.

Sodnik proglasi sklep, da zasliši toženega Valentina Halama pod prisego in da zavrača hkrati tožiteljev predlog, naj se zasliši tudi drugotoženo, to radi določbe §-a 373. odst. 4. civ. pr. r.

Toženi Valentin Halama ponovi po opomnji v smislu §-a 377. civ. pr. r. pod prisego isto, kar je izpovedal preje brez prisege.

Na zahtevo se mu je izpoved prečitala.

Zoper zapis se ničesar ne prigovarja.

Tožiteljev zastopnik predlaga, naj se zaslišita priči Josip Korbel in Jan Volk, posestnika v C., in tožitelj Josip Vojska pod prisego o tem, da so vozili lastniki travnika parc. št. 213. na le-ta travnik tudi po drugi poti čez sosedni travnik Vaclava Kokrda parc. št. 214. kat. obč. C.

Zastopnik toženčev predlaga, naj se predlog zavrne radi neodločilnosti dokazila, in izjavi, da se protivi tudi tožiteljevemu predlogu, naj se mu dovoli razširjenje tožbene zahteve na odškodnino 60 gld., povzročeno po sporni vožnji, ozirajoč se na določbo §-a 235. odst. 3. civ. pr. r.

Obe stranki prilagata spisek stroškov.

Sodnik izreka razpravo za končano in si pridržuje navedbo dogodkov v dejanskem stanu razsodbe.

Na to oznani sodnik razsodbo z bistvenimi razlogi in pouči stranki o prizivnem roku.

Ko se je zapisnik pregledal, se je potem podpisal.

Sodni podpisi.

Podpisi strank.

B. Razsodba.

V imenu Njegovega Veličanstva Cesarja!

C. kr. okrajno sodišče v S. je po c. kr. okrajnem sodniku J. L. v pravni stvari Josipa Vojska v C., tožitelja, zastopanega po dr. Š., zoper Valentina Halama in Barbaro Halama iz C., tožencema, prvega zastopanega po dr. M., zaradi priznanja, da je lastnina parcele št. 212 kat. obč. C. prosta služnosti vožnje s pr., pri naroku dne 14. aprila 1898 po dokončani razpravi razsodilo:

Tožba Josipa Vojska radi pripoznanja, da ne pristojta toženima Valentinu in Barbari Halama, kot solastnikoma travnika parc. št. 213 kat. obč. C. nikaka služnostna pravica vožnje čez tožiteljevo parcelo št. 212 kat. obč. C. na parcelo št. 213, se odbije.

Tožitelj je dolžan, da povrne toženemu Valentinu Halama 20 gld. sodnih stroškov v 14 dneh, da ne bo zvršila.

Dejanski stan.

Tožitelj navaja, da je lastnik travnika parc. št. 212 kat. obč. C. in da si lastita toženca po tej parceli služnostno pravico vožnje na svojo sosedno parcelo št. 213 iste kat. občine, ki je travnik.

Tožitelj zahteva s tožbo priznanja, da je njegova parcela prosta sporne služnosti.

Na ustni razpravi je razširil tožitelj tožbeno zahtevo na odškodnino 60 gld. za škodo, povzročeno pri zvrševanju sporne služnosti na njegovem travniku. Predlog, da bi se dopustila taka prememba tožbene zahteve, se je zavrnil s sklepom sodišča radi §-a 235. civ. pr. r.

Toženi Valentin Halama je predlagal, naj se tožbo odbije, ter je prigovarjal, da pomanjkuje aktivne legitimacije tožiteljeve, ker ni le-ta zemljeknjižni lastnik travnika parc. št. 212, prigovarjal pa tudi, da je služnost vožnje čez tožiteljevo parcelo v korist parcele št. 213 že priposestovana.

Glede na prvi prigovor priznava tožitelj, da je parcela št. 212 doslej vknjižena na ime njegovega rajnkega očeta Ivana Vojske.

Iz sodnih spisov, zadevajočih zapuščino Ivana Vojske, se je dognalo, da je imenovani umrl v C. dne 6. aprila 1897, in da se je njegova zapuščina, v katero spada tudi travnik parc. št. 212, prisodila tožitelju, njegovemu sinu, kot jedinemu zakonitemu dediču s prisodno listino z dne 10. marca 1898, št. 2340 ex 1897, ki se je vročila v dan 17. marca 1898, torej še pred dnem vložene tožbe.

Predlog toženčev, naj se po smislu §-a 259., odst. 2. civ. pr. r., še predno se izda fазsodba v glavni stvari, ugotovi s posebno razsodbo, da ne pristojta tožitelju lastninska pravica na travnik parc. št. 212. kat. obč. C., se je zavrnil zaradi nepristojnosti sodišča in sicer glede na določbe §-ov 49., 50., 60. odst. 2. in 81. jur. pr. ter §-ov 259. odst. 2. in 236. odst. 2. civ. pr. r., ker znaša vrednost travnika po 70kratnem znesku zemljiškega davka 1050 gld., torej več kot 50 gld.

Glede na prigovor, da sta toženca s svojima prednikoma Vojtehom in Janom Rejpalom vred sporno služnost vožnje po več kot 30letnem zvrševanju v korist njunega travnika parc. št. 213 kat. obč. C. že priposestovala, sta priči Vinko Rejpal in Jan Samohrd potrdili zvrševanje te služnosti za dobo od leta 1864. do l. 1891. tako, da se je vozilo čez tožiteljevo parcelo na toženčev parcelo nepretrgoma vsako leto, kolikorkrat je to zahtevala gospodarska potreba parcele št. 213.

Toženi Valentin Halama je pod prisego potrdil, da je zvrševal sporno služnost od leta 1891. naprej, ko je kupil parcelo št. 213

od prednika Vojteha Rejpala skupno z ženo Barbaro Halama, do zadnjega časa nepretrgoma vsako leto, ker je vozil na svojo parcelo vselej le čez tožiteljevo parcelo.

Tožitelj trdi, da sta prednika tožencev, namreč Vojteh in Jan Rejpal vozila na svoj travnik parc. št. 213 tudi po drugih potih, namreč čez parcelo št. 214, last soseda Vaclava Kokrda, in da je tudi sam tožitelj leta 1893. na pomlad videl toženega Valentina Halama, vozečega po tem travniku voz gnoja na svoj travnik. Dokazovanje po pričah in zaslišanem tožitelja, ponudeno glede poslednjega dejstva, se je zavrnilo, ker je neodločilno.

Razlogi.

Najprvo je rešiti vprašanje, je li tožitelj, dasi ni doslej vknjižen lastnikom travnika parc. št. 212 kat. obč. C., legitimovan za vložitev tožbe. Nepravilen je toženčev nazor, da ni sodnik več opravičen, soditi tega vprašanja, ko je bil radi nepristojnosti zavrnil predlog, naj bi se s posebno razsodbo ugotovila lastninska pravica na parceli št. 212 kat. obč. C. Zavrnitev tega predloga ima le to posledico, da ni smeti tega vprašanja razsojati in da vprašanje ne more zadobiti materijalne pravne moči v smislu §-a 411. civ. pr. r. Nikakor pa ne izhaja iz tega, da ne sme sodnik več premotriti tega vprašanja v razsodbenih razlogih; to je že zategadelj treba, ker je rešitev vprašanja za razsojo spora odločilna.

Po §-u 523. obč. drž. zak. je opravičen vložiti negatorno tožbo lastnik služečega zemljišča; lastninsko pravico na zemljišči se pa pridobi po §-u 431. obč. drž. zak. zgol po vknjižbi v zemljiško knjigo. Iz tega pa še nikakor ne izhaja, da je za negatorno tožbo legitimovan zgol zemljeknjižni lastnik; nego zadošča naturalna lastninska pravica, katero se pridobi tudi — če ne že s trenutkom dedovanja, oziroma s priglasbo k dedovanju (§ 547. obč. drž. zak.) — gotovo s prisojilom zapuščine, ko preneha »hereditas jacens«, tako da ni moči po prisojilu zapuščine več tožiti v imenu zapuščine.

Ako bi se po prisojilu zapuščine in pred vknjižbo lastninske pravice odrekla dediču pravica, da toži v lastnem imenu, prišli bi do absurditete, da bi nekaj časa sploh nikake osebe ne bilo, ki bi bila za negatorno tožbo opravičena.

Zategadelj je bilo smatrati, da je aktivno legitimovan tožitelj, kateremu se je prisodila zapuščina Ivana Vojske, še predno je vložil tožbo.

Vzlic temu je tožbo odbiti. Kajti po §§-ih 1470. in 1477. obč. drž. zak. se priposestuje služnost na tujem zemljišči po 30letnem poštenem zvrševanju, čeprav ni pravnega naslova.

Po pričah Vojtehu Rejpal in Janu Samohrd, katerima ni moči odreči verodostojnosti, in po zapriseženi izpovedi toženega Valentina Halama je dokazano, da so zvrševali sporno služnost vožnje čez parc. št. 212 kat. obč. C. v korist travnika parc. št. 213 iste kat. obč. več kot 30letno dobo od l. 1864. naprej lastniki poslednjega travnika, to je prednika Jan in Vojteh Rejpal ter toženec Valentin Halama nepretrgoma vsako leto, kolikor je tega trebalo za gospodarstvo travnika parc. št. 213.

Da bi se priposestovanju sporne služnosti sploh kako izključujoče dejanje protivilo, ni tožitelj niti trdil. Treba je torej smatrati sporno dolžnost za priposestovano in tožbo je bilo odbiti.

Določilo o pravnih stroških se opira na § 41. civ. pr. r.

Stranki se po §-u 447. civ. pr. r. opozarja, da je v prizivnem postopanju treba zastopanja po odvetnikih.

V S., dne 14. aprila 1898.

C. kr. okr. sodnik

J. L.

III.¹⁾

Hkrati z rzsodbo se je vročil strankama odlok, obsegajoč:

1. sklep, da se zavrača tožiteljev predlog, naj se izda glede sotožene Barbare Halama zamudna rzsodba;

2. sklep, da se zavrača tožiteljev predlog, naj se mu dovoli razširiti tožbeno zahtevo na odškodnino 60 gld. za škodo, povzročeno zvrševanjem sporne služnosti;

3. sklep, da se zavrača predlog tožencev, naj se ob jednom razpravlja spor vsled tožbe Jožefa Vojske proti Valentinu Halama radi motene posesti parc. št. 212 kat. obč. C.

4. sklep, da se zavrača toženčev predlog, naj bi se ugotovilo s posebno rzsodbo, da ne pristoja tožitelju lastninska pravica na travniku parc. št. 212 kat. obč. C.

Po češkem »Pravniku« priobčil

Dr. V. Foerster.

¹⁾ Te sklepe je vročiti z razlogi vred po §-u 426. odst. 1. civ. pr. r. in §-u 79. odst. 4. zak. o sod. organ., kadar je pripuščen strankama samostojen rekurz. Glede sklepa, pod 3. navedenega, bi lahko bilo vprašanje, ali naj se priobči, sporno radi določbe §-a 192. odst. 2. civ. pr. r.

Za vseučilišče v Ljubljani.

Govor poslanca dra. D. Majarona v deželnem zboru kranjskem dne
11. februarja t. l. (Po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica!

Vprašanje zastran slovenske univerze v Ljubljani, katero smo sedaj postavili na dnevni red, ni novo vprašanje. Ravno če pregledamo povestnico tega vprašanja, se deželni in narodni zastopniki lahko mnogo naučimo. Mi zvemo, kako blizu Ljubljane je že bil ideal slovenskega vseučilišča, kako pa se je oddaljil in tembolj oddaljeval, čim nižje se je usedal nivô kranjske in slovenske politike, bodisi vsled vnanjega pritiska, bodisi, in to še v večji meri, vsled notranje raztrganosti. Kako nevarno je puščati izpred očij velika kulturna in politična vprašanja, pa se zato plaziti po tleh za drobtinami — to nam kaže ravno letošnja petdesetletnica vprašanja o slovenski univerzi v Ljubljani.

Kako je bilo s tem vprašanjem ravno pred 50. leti?

Dovolite mi, moja gospoda, in dovoli mi pred vsem preč. gospoda deželnega glavarja namestnik, da tukaj prečitam nekoliko zgodovine (»Slovenci in 1848. leto« od Jos. Apiha), kajti stvar je prezanimiva v svojih podrobnostih. (Čita:)

»Leto 1848. je pa rodilo tudi idejo slovenske univerze v Ljubljani; ta naj bi bila krona narodnega šolstva . . . Sprožil je to idejo dr. Sporer, ravnatelj ranocelniške šole in liceja; soglasno je zahtevalo univerzo 2. majnika učiteljstvo ranocelniško in dijaki licejski; veliki zbor je 11. majnika odobril obširno peticijo do magistrata, v kateri se je dr. Sporer staral dokazati potrebo, važnost in izvedljivost univerze v Ljubljani; univerza je potrebna »za popolno izomikanje mladine v vseh višjih vedah, primernih duhu narodovemu. Razprostrana slovenska narodnost zahteva in zasluži tako samostalno in popolno ustanovo, katero zahteva za sleharni narod tudi strog glas sedanje dobe. Zarad pomanjkanja višjih šol trpi narod hudo škodo; bistre glave iščejo svojo izomikanje v tujih deželah in v tujih jezikih; tam se vspnejo do imenitnosti in zapadejo tujim narodom; zato zgublja domovina svoje najboljše moči in prepade v duševno dremoto, iz katere jo zbujejo samo vnanji spodbadi.« Našteval je tudi premnoge učne pripomočke v Ljub-

ljani: bogato knjižnico, velik muzej, botaniški vrt, zbirke ranocelniške šole itd. Podpisani so na tej spomenici dr. Sporer, J. Župan, J. Pavšek, Urban Jerin, Metelko, dr. Jan. Pogačar, dr. M. Leben, dr. Jan. Semen, dr. Jan. Čuber, dr. Fr. Schiffrer, dr. Bleiweis, Jan. Krsnik, dr. Vil. Unger, dr. A. Jarc, dr. Kleemann, dr. Hummel itd. — Meščanski odbor ljubljanski je radostno pozdravil idejo univerze, a obžaloval, da ne more dati nobene denarne podpore; obljubil je samo, da bo po svojih močeh pospeševal dotična prizadevanja (20. majnika 1848)... Kranjski deželni stanovi so v istem smislu rešili vlogo modroslovske fakultete ljubljanske. — Ljubljansko »slovensko društvo« se je potem prijelo te zadeve in je 14. septembra poslalo dotično prošnjo ministerstvu. Ko je začelo se novo šolsko leto in so bile še zaprte univerze v Gradci itd., prosili so nekateri dijaki, da naj vlada dovoli vsaj nekatera predavanja medicinska v Ljubljani; oglasili so se za nje že nekateri učenjaki brezplačno; to prošnjo je podpiralo »slovensko društvo«, zajedno proseče, da se naj ne odpravi ranocelniška šola, dokler ni univerze; prosilo je društvo dalje za predavanja o narodnem in državnem pravu. Med tem je pa vlada odgovorila na prvo peticijo: 5. oktobra je obljubila univerzo v Ljubljani, (Poslanec Hribar: »Čujte!«) in je pozvala društvo, da jej naj nasvetuje strokovnjake, ki hote začeti slovenska predavanja o civilnem in kriminalnem pravu. Za veselo to vest so si pridobili zaslug tudi slovenski državni poslanci. Že meseca septembra je dr. Ulepić v državnem zboru vložil predlog, da se naj vlada pozove, da ustanovi v Ljubljani slovensko univerzo, dr. Kavčič pa je dne 4. septembra šel z nekaterimi drugimi slovenskimi poslanci k državnemu tajniku v ministerstvu za uk, Feuchterslebnu, in mu razložil važnost slovenske univerze; Feuchtersleben je odgovoril, da je želja popolnoma opravičena in naravna posledica narodne ravnopravnosti, samo zarad stroškov je imel pomislek, a Ambrožu so v finančnem ministerstvu rekli, da zarad par tisoč goldinarjev ne bodo delali kake sile. — Za slovenska pravoslovna predavanja se je kmalu oglasilo izdatno število pravoslovcev, oglasil se je na pr. dr. Ivan Ahačič za predavanja o gradjanskem zakoniku in ljubljanski magistrat ga je vladi toplo priporočal, poudarjajoč njegovo zmožnost in znanje jezika. Vlada ga pa ni sprejela, nego je odobrila predlog »sloven-

skega društva«, katero je nasvetovalo za ona predavanja dr. Lehmannna za kriminalni in Ant. Mažgon za civilni zakonik; oba sta stavila pogoj, da jima pomagajo ostali ljubljanski veščaki pri poslovenjevanju zakonikov in z nadomestovanjem za slučaj bolezni ali drugih ovir; za namestnika Mažgonu se je odbral dr. Ahačič, Lehmannu pa dr. Haan; ponudili so se tudi dr. Kerstein, dr. Hradecky, dr. Martinak in dr. Bučar... Ko so se povrnili mirnejši časi, stavljal je v državnem zboru v Kromeriži dr. Ulepič vnovič do vlade vprašanje, je-li misli ustreči narodu ali ne. »Napredek je geslo in temu odgovarjajo reforme v vseh društvenih razmerah ustavnih evropskih držav. Država mora skrbeti v prvi vrsti, da se razvije omikano življenje in prosveta v pravem smislu, kajti človek postane v istini človek samo po uku in vzgoji; država sama pa se približuje prosveti samo po razvoju individualnega narodnega življenja«. Vlada naj Ljubljano odškoduje za izgubo ranocelniške šole; vladna okrožnica poudarja tudi sama, da se osnuje učilišča, primerna potrebam pojedinih narodov; naroda slovenskega središče pa je Ljubljana... Malo dni pred razpustom kromeriškega državnega zbora je Stadion odgovoril, da se je vlada uverila, da je univerza v Ljubljani koristna in potrebna (Poslanec Hribar: »Čujte!« Poslanec Globočnik: »Dobro!«) in da njeno ustanovljenje zahteva tudi »strogo spoštovanje načela narodne ravnopravnosti in jednomerne varovanja vseh interesov«. A uresničiti se načrt more šele tedaj, ko bo dovršena reforma višjih šol; za zdaj se bodo začela slovenska pravoslovna predavanja. Pomladi leta 1849. sta Mažgon in Lehmann začela predavati in imela sta dovolj slušateljev. Mažgon pa je umrl še tistega poletja in vlada je takoj ustavila predavanja; obljubila pa je, da se bodo nadaljevala na Graški univerzi. Ta obljuba se je uresničila, kajti slovenska pravoslovna predavanja so v Gradci prevzeli dr. Kranjec, dr. Kopač in dr. Skedl... Zastop mesta ljubljanskega je l. 1849. vnovič pri vladi prosil med drugimi stvarmi tudi za univerzo, dr. Bleiweis je sestavil peticijo in jo podpiral z raznimi razlogi... 11. oktobra 1849 je vlada rešila peticijo ljubljanskega zastopa; pozivala je mesto, da naj pove, koliko bi plačevalo za realko — univerza pa da se mora odložiti zaradi velikih troškov in ker se ne more znižati število obstoječih univerz, pa tudi ne ustreči vsem dotičnim željam.«

Moja gospôda! Ako bi dandanašnji človek vsega tega v zgodovini ne čital, moral bi tako pripovedovanje smatrati za golo pravljico. Zgodovinska resnica pa ostane, da so že pred 50. leti zastopniki naše dežele bili jedini v vprašanji zastran slovenske univerze v Ljubljani, da so jo energično zahtevali, da je na drugi strani bila dunajska vlada pripravljena ustreči tej želji in da ni poznala drugega izgovora, kakor le pomanjkanje denarja. Človek bi mislil, da tekom petdesetletja, v katerem se je slovenski narod na lastnih nogah duševno tako krepko razvijal, v kateri dobi je državna vlada pod geslom napredka trosila ogromne svote za povzdigo šolstva, mislil bi torej, da v tem času moralo je tudi vprašanje radi slovenske univerze že davno dozoreti do ugodne rešitve! Ali vse drugo prej, nego to! Politika v najslabšem pomenu besede razdvojila je zastopnike jedne in iste dežele (Poslanec Hribar: »Žalibog!«), da so prezirali smotre, katere so njihovi predniki kot skupne smatrali, in mej temi tudi slovensko univerzo v Ljubljani. Ali kar je najžalostneje, prezirali so jo sami zastopniki slovenskega naroda. Zahtevali je niso niti od slovenskim težnjam nasprotnih vlad, niti od vlad, ki so se jim prijazne kazale. Vprašanje radi slovenskega vseučilišča je skoraj popolnoma izginilo iz programa, in nepolitični, kakor le moremo biti, skrčevali smo svoje zahteve na ustanovitev pravne akademije, ali na oživotvorjenje slovenskih juridičnih predavanj na graški univerzi ali celo na reciprociteto z zagrebškim vseučiliščem. Kaj pa je bilo posledica te popustljivosti? Obveljalo je zopet načelo, da se v politiki tem manj doseže, čim manj se zahteva. (Poslanec Hribar: »Res je!«) Niti reaktiviranja slovenskih pravoslovnih predavanj na graškem vseučilišču nismo dosegli. Ko se je l. 1891. ta gotovo skromna želja v budgetnem odseku poslanske zbornice izrazila, odgovoril nam je minister, »da ta želja je tačas in v obstoječih razmerah sploh neizvedljiva«. Kar je bilo izvedljivo l. 1850., ko ni bilo niti sluha o slovenskem uradovanju, ravno tako niti mrve slovenskega pravniškega slovstva — to je bilo neizvedljivo l. 1891., ko so vsi zakoni na slovenščino prevedeni, ko se je slovenski jezik izolikal do popolne sposobnosti kot uradni in parlamentarni, kakor tudi kot pravoslovstveni jezik! Seveda je ministrov odgovor popolnoma sapo zapr! Gospod naučni minister sicer ni odrekel potrebe tacih predavanj, toda skliceval

se je na to, da bi »vedba paralelnih predavanj v slovenskem jeziku na juridični fakulteti v Gradci pomenila konečno razdelitev te fakultete«. Ta argument pa je tak, da naravnost podpira posebno slovensko univerzo. (Posl. Hribar: »Dobro, dobro!«) Ako je razdelitev graškega vseučilišča res tako težavna, na drugi strani pa se potreba vsaj pravoslovnih predavanj v slovenščini ne zanika, tedaj smemo le zahtevati, da se že v ta namen osnuje posebna univerza. Ali ta zahteva se niti pri imenovani priliki, niti zadnja leta ni ponovila, ker smo ravno takoimenovano idejalno politiko zamenjali z realno, katera poslednja, kakor kaže mnogoletna izkušnja, zares kolosalne napredke donaša. (Veselost.)

Po tem uvodu, s katerim sem skušal opravičiti svojo trditev, da je zgodovina vprašanja radi slovenske univerze v Ljubljani za nas vse jako poučna, usojam se prestopati k svoji pravi nalogi, k utemeljevanju svojega in svojih tovarišev — tako rekoč — jubilejnega predloga. Pri tem se hočem držati mej stroge stvarnosti in se niti dotakniti nočem zadnjih vseučiliških dogodkov, kateri bi se utegnili smatrati kot vnanji povod k našemu predlogu. Ta predlog ima, kakor smo videli, svojo zgodovino, ima svojo stalno podlago, katera je popolnem neodvisna od fluktuacij na naših univerzah.

Vprašanje je torej, ali naj deželni zbor pozove vlado, da po ustavnem potu preskrbi v Ljubljani slovensko vseučilišče z bogoslovno, pravoslovno in modroslovno fakulteto?

Visoka zbornica! Temu se mora pritrčiti, naj se pri tem zavzame deželno ali narodno ali državno stališče.

Univerza kot najvišje učilišče in semenišče vseh znanosti je dika in dobrotu vsakemu mestu in vsaki deželi. (Poslanec Hribar: »Dobro, dobro!«) Univerze odgojujejo in združujejo može, ki zamorejo živeti samo znanosti in ki s svojim delovanjem povzdigujejo duševni nivô cele dežele. Univerze pripravljajo mladino za najlepše državne in socijalne poklice, in če je univerza v deželi, ohranjena jej je mladina in — last, not least — precej kapitala.

Le malo kronovin avstrijskih je tako srečnih, da imajo v svoji sredi vseučilišča, popolna ali nepopolna; to so Nižjeavstrijska, Štajerska, Tirolska in Bukovinska, ki imajo po jedno, ter Češka in Gališka, ki imata po dve univerzi. Zato razne druge dežele, zlasti pa Moravska in Solnograška, že dolgo časa teže vsaj po deloviti

univerzi, opirajoč se na dejstvo, da je Avstrija glede na svoj geografični obseg in konfiguracijo svojo dosedaj vse premalo skrbela za razširjenje vseučiliškega pouka, dočim so posamezne obstoječe univerze, zlasti dunajska, prenapolnjene, tako da svojega namena, ki je posebno zavisen od osebnega občevanja mej učitelji in dijaki, izpolnjevati ne morejo.

Te dežele naj v svojem lastnem velikem interesu posnema naša kronovina (Poslanca Hribar in Lenarčič: »Dobro, dobro!«), naj jih prehitijo in naj univerzo za-se reklamuje zlasti zato, ker ves jug države doli od Kotora pa gori do Gradca ne uživa dobrote vseučilišča. In, gospoda moja, ne bojim se naglašati misli, da je uprav v Ljubljani mesto za univerzo, katera bi lahko služila vsem raznim rodovom in deželam na jugu od nas. (Odobrovanje v središču in na levi.) Nikakor ne bi bil nemogoč način, urediti to vseučilišče tako, da bi se na njem predavalo razun v slovenskem, tudi v nemškem, hrvatsko-srbskem in italijanskem jeziku; nekateri praktični predmeti bi se lahko predavali v dveh jezikih, ostali pa tudi samo v jednom. In taka uredba bila bi eminentne praktične vrednosti za administracijo južnih dežel, katero čestokrat ovira in greni nedostatno izvežbanje v ljudskem jeziku. Ta misel nikakor ni v protislovju s tem, da predlagamo slovensko vseučilišče, kajti tako je nazivamo, ker imamo v prvi vrsti pred očmi potrebe slovenskega naroda, kojega zastopniki smo. Naj se tem potrebam zadosti in nič nimamo zoper to, ako se poleg tega tudi drugim narodnostim zboljšajo razmere, osobito če vidimo, da bi takšna uredba odgovarjala očitnemu ljudskemu in državnemu interesu.

Pogledal sem v učno statistiko in našel, da je bilo v letnem tečaju 1894 visokošolcev:

s Kranjskega	163
s Tržaškega	121
z Goriškega	63
iz Istre	102
iz Dalmacije	166
torej vsega vkupe . . .	615

Ako k temu prištejemo še Slovence s Štajerskega in Koroškega, tedaj vidimo, da, čeprav se ne oziramo na teologe, katerih je samo slovenskih leta 1894. bilo 227, lahko že sedaj računamo s

kontingentom od 600 do 700 dijakov samo za svetne fakultete. Če od tega odbijemo maksimum 80 medicincev in recimo, sto taci, ki bi izven Ljubljane hoteli studirati, tedaj nam jih še vedno preostaje za pravoslovno in modroslovno fakulteto več, kakor pa jih šteje leta 1875. ustanovljena univerza v Črnovicah, katero je pohajalo v letnem tečaju 1894. — 350 dijakov, mej temi 57 teologov.

A ne bom se dalje spuščal v détail. Hotel sem le nekoliko razlogov navesti za to, da imamo naravno zaslombo, ako težimo za univerzo v Ljubljani v imenu Kranjske dežele. Dvomim, da so tako važni razlogi govorili za vseučilišče v Bukovini, torej v deželi ki je le neznatno večja od naše kronovine. Kdo pohaja univerzo v Črnovicah? (Poslanec Hribar: »Židje!«) Izmed 350 dijakov v letu 1894. bilo jih je Bukovincev celih 267, toraj obstoja univerza v poglavitem za deželane. Prepričan sem, in lahko bi dokazal, da nič manj Kranjcev ne imela bi tudi ljubljanska univerza!

In tu pridem do vprašanja: ali je v interesu domače naše mladine, da bi nadaljevala studije na domači univerzi? Moj odgovor je: gotovo, moja gospoda! Vse je lepo, če se reče, da v velikem mestu ima mladina priliko razširiti svoje duševne obzorje itd. (Poslanec Hribar: »V Črnovicah na priliko!« — Poslanec Višnikar: »V Inšpruku!«) Ali malo naših mladih rojakov je, ki bi tudi bili v stanu, izkoriščati velikomestne prilike v svoje vsestransko izobraževanje. Zato, moja gospoda, treba pred vsem gmotno brezskrbnega položaja! In tu vas vprašam: koliko pa je naših abiturientov, da imajo sploh za pot na Dunaj ali pa v Gradec? In če pridejo, koliko jih je, da morejo sploh kolegije obiskavati? Velik del jih ostane sploh doma, na polovičarskem potu. Drugi velik del pa je sicer v kraji vseučilišča, a mesto, da bi pohajal predavanja, pehati se mora s poučevanjem od hiše do hiše ali pa posedati po pisarnah, da vsaj suhega kruha zasluži! Kakšno splošno izobraževanje je to, da ne govorim o socialni izomiki, ki se pa le doseže po rodbinskem in družbenem občevanju, katero pa je tujcu na Dunaju in v Gradcu skoraj nemogoče. Naša mladina, če se sploh povrne z velikega tujega vseučilišča, rada pride domov polna pesimizma, največkrat potrta na duši in telesu. Naravnost groza pa je, koliko, osobito kranjske mladine zapade za zmerom — sit venia verbo — dunajskemu

molohu! Ali ni škoda te naše dobre in nadarjene mladine, ki bi vseskozi postala vrl naraščaj, ako bi se mogla doma z malimi stroški pripravljati za svoje poklice? (Klici na levi: »Res je!«) Skrbimo torej za domačo univerzo v interesu naše mladine in v interesu dežele, koja potrebuje čedalje več duševnega kapitala! (Poslanec Hribar: »Dobro, dobro!«)

Da tudi univerze po manjših mestih popolnem zadostujejo svojim namenom, dokazujejo najbolj nemške univerze v Heidelbergu, Giessen, Göttingen, v Greifswaldu, toraj v mestih, kojih prebivalstvo se giblje v številu med 21 do 32 tisoč, kojih univerze pa slovó in so jako dobro obiskane. V letu 1896. nahajamo na njih frekvenco od 653 do 1309 slušateljev. Jena, ki šteje prebivalcev dandanes samo 14.000, ima že nad 300 let slovečo univerzo, ki je leta 1896. štela 91 učiteljev in 812 slušateljev. Seveda ni bilo vedno tako. Pred dobrimi 40 leti nahajamo univerzo n. pr. v Greifswaldu z 208 slušatelji, v Kielu s 132, v Rostocku celo samo s 108 slušatelji. Vse to je dokaz, da so tudi v manjših mestih za univerze ugodna tla. Pri tem se pa revni mladini omogočujejo visoke studije in ona se ne pokončuje v tujini fizično in moralno.

Jaz menim torej, da je naravnost naša naloga, nas vseh naloga, delovati za univerzo na domačih tleh.

Ali naj sedaj še mnogo plêdiram za vseučilišče v Ljubljani z narodnega našega stališča? Znabiti bi to celo škodovalo? To ne sme biti! Kdor stvar sodi dobro z deželnega stališča, ne sme je zametati, ako vidi, da ima koristiti širšim krogom in še večjim kulturnim nalogam. To, upam, se zgodi tudi tukaj, upam, da častiti kranjski domoljubi na tej (desni) strani pojdejo z nami vsa pota, ki držé do smotra, do univerze v Ljubljani! (Odobranje v središču. — Poslanec Hribar: »Pričakujemo!«)

Rekel sem pa, da se potezamo za slovensko univerzo v Ljubljani, ker ima v prvi vrsti ustrezati potrebam slovenskega naroda. Nemci, Poljaki in Čehi imajo svoja vseučilišča. Tudi mi Šlovenci smo kulturni narod, ki težimo po najvišji izobrazbi na narodni podlagi, koja more podati samo univerza, na kateri se slovenski, če tudi ne izključno, predava. Tudi mi moramo želeti, da naši sinovi morejo živeti zgol znanosti in se posvečevati akademični karjeri. Pravo imamo, da od države, ki vodi najvišje šolstvo, tudi sredstva v ta namen zahtevamo, če tudi smo pri-

pravljene tudi iz svojega primerno žrtvovati. Univerze so pa ob enem državni zavodi, ki nam odgajajo javne upravitelje. Da oni zamorejo zadoščevati svojim vzvišenim poklicem, biti morajo popolnem večji ljudskega našega jezika in sicer zlasti v tisti stroki, katero javno vporablja. To vednost jim pa more in mora dati le slovenski pouk na univerzi.

S to neizogibno dejansko potrebo in pa s težnjo, da tudi Slovenci morejo svoj obolus prinesiti k znanstvenemu zakladu, zarisana je za sedaj naša težnja po univerzi. Zategadelj se omejujemo na tri fakultete, kakor se omejujejo drugod; zategadelj se lahko obdrži kontakt z drugimi univerzami, zlasti nemškimi; zategadelj je na univerzi, kakoršne si mi želimo, lahko prostora tudi za druge narodnosti. Zategadelj smo v tem vprašanju lahko vsi jedini in je narodnost naša le jeden argument več za ustanovitev univerze v Ljubljani. (Odobrovanje v središči in na levi.)

In s tem bodi za sedaj dovolj z narodnega našega stališča!

Moja gospoda! Dejal sem začetkom da tudi državni oziri govoré v prilog našemu predlogu.

Poudarjam to zategadelj, ker je za centralno vlado, in to je čisto prav, merodaven bil zlasti tudi državni interes, ko se je l. 1874. šlo za to, kje naj se ustanovi nova univerza. Mislim, da tudi danes ne najdem nikjer boljše interpretacije državnega stališča, kakor v stenografičnem zapisniku o seji poslanske zbornice z dne 9. decembra 1874. Takrat je naučni minister dr. pl. Stremayr utemeljeval ustanovitev univerze v Bukovini, osobito v Černovicah mej drugim takole:

»Das Land, welches stets treu zu Oesterreich gestanden hat (Bravo! Bravo! links und im Centrum), das Land, welches binnen Kurzem seine hundertjährige Verbindung mit dem Reiche feiert, dieses Land verdient gewiss die Rücksicht, dass auch ihm die Mittel zur Erreichung der höchsten Ausbildung seiner Söhne gewährt werden. (Bravo!) . . . Aber nicht bloss diese Forderung der Gerechtigkeit, sondern auch Gründe politischer Zweckmässigkeit sind es, welche dafür sprechen. Oesterreich würde seiner hohen Mission, die culturtragende Aufgabe in Osten zu erfüllen, untreu

werden, wenn es nicht auf dieses Land, die östliche Grenzmark, volle Rücksicht nähme. (Rufe links und im Centrum: Sehr richtig! Bravo! Bravo!) Dieses Land und in diesem Lande die Hauptstadt und die darin errichtete Bildungsstätte soll einen Attractionspunkt bilden für die fluctuirenden Nationen, die sich dort vereinen, auf dass sie unter dem Schutze und Schirme der Wissenschaft eine Einigung zur höchsten Blüthe geistiger Entwicklung finden. (Bravo! Bravo! links und im Centrum.) Diese traditionelle Aufgabe des österreichischen Staates zu erfüllen, erscheint der Regierung gerade nach dieser Richtung hin als eine wichtige, ja unerlässliche Aufgabe«.

V prostem slovenskem prevodu se to tako le glasi: »Dežela Kranjska, ki se je vedno zvesto držala Avstrije, dežela, ki je pred 15. leti slavila šeststoletnico svoje zveze z državo (Živahno odobravanje v središču in na levi), ta dežela gotovo zasluži, da se tudi njej dajo sredstva za najvišjo izobražbo njenih sinov. (Ponovljeno odobravanje v središču in na levi.) A ne le zahteva pravičnosti, temveč tudi razlogi politične smotrenosti govoré za to. Avstrija bi se izneverila svojemu velikemu poslanstvu, da namreč na jug razširja kulturo, ako se ne bi popolnem ozirala na to deželo, južno marko. Ta dežela in njeno stolno mesto ter bodoča univerza bodi atrakcijsko središče za fluktujoče južne narodnosti (Živahno odobravanje v središču in na levi), da se pod varstvom in zaščitbo znanosti sporazumejo v najlepšem cvetu duševnega razvitka. (Posl. Hribar: »Dobro! Dobro!«) To tradicijsko nalogo avstrijske države naj vlada izpolni ravno glede univerze v Ljubljani, kot važno, da naravnost neizogibno nalogo!«

Da se to čim preje zgodi, v to pomozi Bog, naše delo in sreča junaška!

(Živahno odobravanje in ploskanje v središču, na levi in na galeriji.)

Mnenje najviš. sodišča o podsodnosti krajevne izpolnitve (§ 88. jur. pr.).

Na prošnjo pravosodnega ministerstva predložilo se je polnoštevilnemu senatu najvišjega sodišča več vprašanj o podsodnosti krajevne izpolnitve (§ 88. jur. pr.).

Glasom dopisa predsednika najvišjemu sodišču z dne 22. januarija 1898, št. 14/pr., sklenilo je to sodišče naslednje:

Podsodnost krajevne izpolnitve, osnovana s tem, da se vsprejme brez graje faktura z zabeleženo podsodnostjo, ne velja samo za osebe, ki zvršujejo trgovinski obrt v ožjem pomenu.

Ta podsodnost ne velja samo za občevanje firem, v trgovinskem registru vpisanih, in pa onih oseb, koje so oglasile kot svoj obrt zvrševanje trgovine, kojim je torej zvrševanje trgovine jedini obrt, temveč osnuje se med vsemi onimi osebami, ki trgujejo z izdelki in blagom, ako vsprejmo fakturo; zato tudi med osebami, kojim izvira trgovanje iz pravice, pristoječe obrtnim producentom, da smejo trgovati s svojimi izdelki in blagom, ali katere obrtoma v svojem opravljenem obratu razpečavajo stvari in blago, tako da je v zvezi s tem obratom, naj si blago in stvari sami izdelujejo, predelujejo ali samo razpečavajo.

Razlogi le-tega mnenja so nastopni:

Po občem pravilu (§ 6. obč. drž. zak.) ni smeti zakonu pri vporabi pripisovati drugega smisla, nego je razviden iz posebnega pomena v njih skladu in iz jasnega namena zakonodavčevega.

Glede lastnosti oseb, med kojimi naj po §-u 88., odst. 2. jur. pr., ako se je vsprejela brez graje kvalifikovana faktura, nastane podsodnost krajevne izpolnitve, nadomestil se je izraz, kojega je rabil odsek poslanske zbornice, namreč »med trgovci« (»unter Handeltreibenden«) z izrazom »med osebami, ki zvršujejo trgovinski obrt« in ta izraz je prišel v zakon, to pa radi tega, da bi se — kakor pravijo nagibi — jasneje izrazilo, da tu ne gre za trgovinsko-

pravno svojstvo trgovca, nego za obrtnopravni pojem trgovca in da je le poslednji merodaven za pristojnost.

Po obrtnem redu pa pojma »trgovec« ni omejiti na trgovinski obrt v ožjem pomenu, namreč na obrti, pri kojih se naznanilo in obrtni list glasita na obrt trgovine, temveč obsega tudi one obrte, pri kojih izvrševanje trgovine ni jedino opravilo, nego se kaže kot izvor pravice, pristojne obrtnim producentom, da s svojimi izdelki in blagom »trgujejo« (»Handel zu treiben«) [razpis trgovinskega ministerstva z dne 16. septembra 1883, št. 26701], zakaj tudi poslednji trgujejo vsled svojega obrta in, ker zakon, vporabljač ta izraz, ničesar ne razlikuje, niti omejuje, za to tudi razlaga zakona ne sme dalje segati, nego li segajo njegove besede.

Pa tudi iz jasnega namena zakonodavčevega ni moči izvajati, da bi se glede lastnosti oseb, v §-u 88., odst. 2. jur. pr. označenih, mislilo le na trgovinski obrt v ožjem pomenu, nego namen napotuje k nasprotni misli.

To nam kaže v prvi vrsti uvodoma omenjena obrazložba premembe, ki se je bila zvršila na odsekovih predlogih, in nadalje nagibi, ki so odločili, da se je sploh dovolila izjema glede pravila v odst. 1. l. c., s katerim se je določila v obče podsodnost krajevne izpolnitve, dopustna le na podlogi pismenega porazumljenja strank.

Oziri na trgovski promet in izvozno obrtnost so bili merodavni, da se je dopustila olajšava, in ti oziri so se vpoštevali, ker se je mislilo, da se tam, kjer je pričakovati, da se bodo stranke držale oblik in navad trgovskega prometa, ni bati neprilichnosti in izgredov, ki so se godili za doslej neomejene dopustne fakturne podsodnosti, koja se je izvajala iz domnevane volje.

Ni pa uvideti, zakaj se ne bi taisti uveti izpolnili pri onih osebah, katerih sicer ni smatrati trgovci po trgovinskem zakonu ali trgovalci po §-u 38. obrtnega reda, katere pa vender vsled svoje obrtne pravice izvršujejo trgovino z lastnimi izdelki ali z blagom (§ 37. obrt. r.). Nasprotno bodisi njih smoter, ki je naposled pri takih obrtih isti, bodisi njih razvitek, ki često pravo rokodelsko razpečavanje zapostavlja, nanese tako, da je tudi tej vrsti obrtovalcev moči pripisovati one lastnosti, koje jih, kar se tiče njih zmožnosti, da vporabljaajo potrebno marljivost, jednačijo trgovcem v ožjem pomenu.

Po tem je moči le-ta paragraf sodnega pravilnika razlagati le tako, da osebe, ki zvršujejo trgovinski obrt, niso samo popolni trgovci ne glede na način njihovega obrtovanja, nego tudi vse one osebe, ki zvršujejo kak prosti rokodelski ali dopuščeni obrt in to zvršujoč trajno kažejo svoj pridobitni namen in razpečavajo take izdelke in blago, ki spadajo k predmetom tega obrtovanja in so ž njim v zvezi, naj si obrtovalec blago sam izdelava, predelava ali samo razpečava.

Seveda bode vprašanje, so li pogoji faktuorne podsodnosti izpolnjeni, oziroma dokazani, presojal za vsak pojedini slučaj po predpisih civilnopravnega reda sodnik sam po svojem svobodnem prepričanju.

Pri inozemskih podjetjih, kojih obrat se ne vrši v oblikah in po določbah tuzemskih obrtnih zakonov in znabiti tudi pod bistveno različnimi ozemskimi in narodnogospodarskimi okolnostmi, ni moči jedino le po tuzemskih pravilih, kakor treba za razsojo pristojnosti, določiti, ali jih je smatrati za trgovanje. To bi ne zadoščalo stvarnemu presojevanju faktuorne podsodnosti, ki ob jednem ustreza sodstveni napravi, mereči posebno na pospeševanje izvozne obrtnosti, temveč bode pri tem določevanju tudi ozirati se na splošni narodnogospodarski pojem trgovine.

Vendar se tudi lahko zgodi, da bi bilo za koristi tuzemske trgovine, katere hoče zakonodavstvo ščititi, prikladneje naslanjati se na avstrijske obrtne zakone, kar bi tudi ne bilo izključeno po določbah §-ov 35. in 36. obč. drž. zak.

Zato bode sodniku pri inozemskih podjetjih od slučaja do slučaja paziti na razmere in odločiti, je li podjetje označiti kot zvrševanje trgovine ali ne.

S tožbo je predložiti tudi prepis fakture.

Obča pravilnost tega stavka je razvidna iz določeb §-a 41. jur. pr.; zakaj, če je sodniku svojo pristojnost in sicer na podlogi tožiteljevih navedeb presojati uradoma, tedaj morajo biti označene navedbe take in tako utemeljene, da potem sodnik dejansko zamore uradoma presojati.

Gorenji stavek pa ima v mislih le normalni slučaj; iz njega osobito ne izhaja, da je vselej predložiti popolni prepis fakture, ker po smislu §-a 77., odst. 2. civ. pr. r. v zvezi s §-om 226. zadnjim odst. civ. pr. r. zadošča, ako je vpoštevati samo posamezne dele

listine, da se priloži posnetek listine, na koji se je ozirati v zadevnem slučaju. Še manj pa je treba, če se opira tožba na saldo, kojemu je v podlogo več faktur, predložiti vse vpoštovane fakture, ker zadošča za presojo pristojnosti navadno uvod dotične fakture, koji je pa malone pri vseh jeden in isti.

Tudi je glede na predpis §-a 77., odst. 2. civ. pr. r. povdarjati, da tega seveda ni moči omejiti po uvodoma omenjenem stavku, in zato bode sodniku vedno dano na prosto, da presoja, so li okolnosti posameznega slučaja takšne, da se vporabijo različne določbe §-a 77. civ. pr. reda.

Dokaza, da je stranke prištevati osebam, ki zvršujejo trgovino, ni treba že v tožbi, nego šele tedaj, ko se odreka pristojnost sodišča, češ, da jedna strank ne zvršuje trgovinskega obrta.

Le-ta pravni nazor izhaja glede na to, da je sodniku po §-u 41., odst. 2. jur. pr. presojeti svojo pristojnost sicer uradoma, toda na podlogi tožiteljevih navedeb — ako že ni sodišču znano, da so neresnične — in da bi nadaljno dokazovanje v tem stanju bistveno otežilo olajšavo, ki je želi zakon, včasih jo naravnost onemogočilo, kakor tudi nasprotniku povzročilo v mnogih slučajih prav po nepotrebem večje stroške.

Zahtevanemu potrdilu po listinah se potemtakem s predložbo kvalifikovane fakture začasno dovolj ugodi. S tem je tudi podloga, potrebna za uradno presojanje pristojnosti, zadostno določena; vprašanje, ali je treba še več dokaza, nastane še le tedaj, ako se odreka pristojnost sodišča, katero tožitelj na pomoč pokliče.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) V posest pravice tuje voznje gostilničar ne pride že s tem, da gostje vozijo k njegovi gostilni. (§ 312. in 313. obč. drž. zak.)

Okrajno sodišče v R. je v pravdi Jurija D. iz S. h. št. 83, tožitelja, proti Karlu St. iz S. h. št. 65, tožencu, radi motene posesti s prip. na tožbo de pr. 17. februarija 1897, št. 1093 po dne 17. marcija 1897 z obema strankama »in possessorio summarisimo« končani razpravi in završenem zaslišanju prič razsodilo tako:

»Toženec Karol St., posestnik v S., je dolžan pripoznati, da se nahaja tožitelj Jurij D., posestnik v S., v zadnji dejanski posesti pravice, da pusti voziti tudi druge ljudi do in od svoje hiše št. 83 z dvoriščem, stavb. parcela št. 119, po toženčevem dvorišču, parcela št. 120/1, in njegovi zemljiški parceli št. 219 do svoje parcele št. 220 kat. obč. S. in do ceste, to je po poti *a, b, c, d* obrisa F ad III; dolžan pripoznati, da je tožitelja motil v tej posesti s tem, da je dne 7. februvarija 1897 na tej poti ustavil voz, na katerem so se peljali gostje od tožiteljeve hiše, ter jim branil dalje peljati; dolžan je torej v prihodnje vzdrževati se vsakega takega motenja pod globo, katero od slučaja do slučaja določi sodišče, in tožitelju povrniti na 131 gl. 27 kr. določene sodne stroške v 14. dneh pod nasledki eksekucije.

Nasprotno se pa tožbena zahteva: »da je toženec dolžan pripoznati, da se tožitelj nahaja v zadnji mirni posesti pravice, voziti do in od svoje hiše št. 83 z dvoriščem, parc. št. 119, po toženčevem dvorišču, parc. št. 120/1, in njegovi parceli št. 219 do svoje parc. št. 220 kat. obč. S. in do ceste (*a, b, c, d* obrisa) — zavrača.«

Odločba opira se na naslednje razloge:

Med tožiteljevo hišo št. 83 in toženčevo hišo št. 65 v S. nahaja se odprto in neobmejeno dvorišče (stavb. parc. št. 119 in 120/1), na katero je obrnjeno tudi hišno in gospodarsko poslopje obeh strank. Na dvorišče prihaja se z občinskih cest od južne in severne strani. Sporna pot se odcepi na južnem kraju od občinske poti, katera veže novo cesto v L., ter vodi potem najprvo po tožiteljevi parceli št. 220 (od *a* do *b* obrisa) in dalje po toženčevi parceli št. 119 (od *b* do *c* obrisa) do imenovanega dvorišča med hišama.

Priznано je, da so obe stranki in njeni predniki z družinami brez ovire rabili to pot za hojo in vožnjo, kolikor so je potrebovali pri svojem gospodarstvu.

Toženec je dalje obstal, da je dne 7. februvarija t. l. ustavil goste z vozmi, kateri so se peljali od tožiteljeve gostilne v hiši št. 83 po sporni poti v L., trdeč, da tožitelj nima pravice, da bi tudi tuji ljudje po tej poti prihajali v njegovo gostilno in hodili od tod ter da te pravice tožitelj tudi dejansko ni vžival.

Toženec izrecno priznava, da ima tožitelj pravico voziti in hoditi po tej poti, kedar opravlja svoj gospodarski posel na

svojem vrtu parc. št. 220 ali pa na katerem drugem svojem svetu. Ker je po izpovedi prič Antóna M. in Marijane St. toženec tudi dne 17. februarja 1897, ko je ustavil Janeza R. in druge tožiteljeve goste, na poti izrečno povdarjal, da tožitelju ne brani voziti po tej poti, ampak samo njegovim gostom, toženec ni dal povoda tožitelju, da ga toži na priznanje pravice, katera ni sporna.

Vprašanje je tedaj jedino le to, je li toženec motil tožitelja v zadnji dejanski posesti vozne pravice s tem, da je ustavil goste, iz njegove hiše odhajajoče, na imenovani skupni poti. Ugovor toženčev, da tožitelj s tem, ako so njegovi gosti prihajali k njemu in odhajali od njega po sporni poti, ni mogel zadobiti posesti sporne pravice, ker se ni vživala v njegovem imenu, ni utemeljen, ako se pomisli, da je bližnja in prikladnejša pot do gostilne brez dvojbe v interesu gostilničarja, dočim korist take poti za gosta ni tako jasna. Tudi se bode tujec bržkone rajši ognil take poti, katera mu malo služi in s katero bi si lahko nakopal drago pravdo.

Bistvo služnosti je v tem, da se gospodujoče zemljišče lažje in koristneje rabi. Tožitelj je torej legitimovan tožiti nasprotnika ako ga je motil v posesti sporne vozne pravice. Po §-u 492. obč. drž. zak. obsega pravica do steze tudi pravico, pustiti druge ljudi, k sebi priti. Ker pa glede voznih pravic v zakonu to ni izrečeno, mora tožitelj dokazati, da je tako pravico dejansko užival.

Po mnogih pričah je dokazano, da so zadnjih šest let, odkar ima tožitelj v svoji hiši gostilno, dohajali k njemu gostje peš, jahaje in vozeč se po sporni poti, in da so se osobito vozili po tej poti v poslednjih treh letih, odkar se izdeluje nova okrajna cesta iz S. v L., katera se pričinja blizu poslopij strank. To dokazujejo posebno priče: Pavel T., Josip H., Ferdinand T., Jakob K., Janez in Stefan K., Janez L., Janez R., Matej M., Karol N., Anton K., Janez G., Bolte K., Matija K., Jakob D., Primož P. in Dominik L.

Ker toženec ugovarja, da ni dne 7. februarja t. l. prvokrat ustavil tožiteljevih gostov na sporni poti, ampak da je to storil tudi prejšnje leto, kedar je koga na tej poti videl, tedaj mu je v smislu §-a 2. ces. nar. 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak. dokazati, da se je to v resnici godilo in da je tožitelj o tem vedel delj, nego 30 dni pred tožbo. V tem oziru potrjuje priča Janez B., da ga je dne 29. oktobra 1896 ustavil toženec, ko se je peljal od

gostilne tožiteljeve in da mu je B. obljubil, da ne bode več vozil po sporni poti. Priča Josip H. pravi, da ga je toženec okoli Božiča 1896 ustavil z vozom pred tožiteljevo hišo, da se je tej prepovedi udal in se potem peljal po drugi poti. Priča Anton M. pa pravi, da se je godilo to kake 14 dni ali 3 tedne po novem letu 1897. Toženčeva dekla Marija Č. potrjuje, da je toženec prve tri mesece večkrat ustavljal tožiteljeve goste, meseca januarija t. l. vsaj enkrat; da je toženec ustavil v jeseni do adventa 1896. Janeza G. in Ignaca P., meseca januarija 1897 hlapca Josipa H. in pred tožbo še nekega drugega tožiteljevega gosta, katerega pa ni poznala. Tudi priča Ignac P. potrjuje, da ga je toženec l. 1896. ustavil z vozom na sporni poti in ga le vsled njegove prošnje pustil dalje. Da je toženec tudi po 7. februarju 1897 ondi voznike ustavljal, ni merodavno.

Nasprotno potrjujejo tožiteljeve priče, da so njegovi gostje vozili po sporni poti, posebno v poslednjih mesecih pred tožbo in sicer: Jakob K. dne 25. novembra 1896, Karol N. v jeseni 1896, Janez R. pred Božičem 1896 (priči Janez R. in Matevž M.), podjetnika za zgradbo ceste v L., P. Franc P. in Matej P. v jeseni 1896 in še meseca januarija 1897 (priče Primož P., Anton K., Janez G. in Bolte K.) Jernej B. meseca januarija 1897 (priči Matija K. in Jakob D.), Dominik L. v jeseni leta 1896 in letos meseca januarija (priče Dominik L., Matija K., Primož P. in Jakob D.) Janez L. prve dni meseca januarija 1897 (priča Janez G.). Posebno potrjuje Dominik L., da je od leta 1877 do 1895 vsako leto prav po gostem jahal po sporni poti do tožiteljeve hiše, od leta 1895 do sedaj pa se tod vozil, zlasti večkrat l. 1896 in še meseca januarija 1897 in da ga je pri teh prilikah včasih tudi toženec videl, a mu ničesar ni rekel radi tega.

Ako se upoštevajo izpovedi mnogih prič in uvažuje, da so vozovi, s katerim so tožiteljevi gostje prihajali, stali na dvorišču nasproti toženčevi hiši in da so jih toženčevi ljudje morali opaziti, od kod da prihajajo in kod odhajajo, smatrati je kot dokazano, da je moral toženec že davno vedeti, da se tožiteljevi gosti vozijo po sporni poti. Nasprotno pa ni dokazano in z ozirom na redke in na tako očitne slučaje tudi ne ob sebi umevno, da je tožitelj več nego 30 dni pred tožbo vedel o tem, da mu toženec odganja posamezne goste od hiše.

Ker je torej tožitelj v smislu §-a 5. ces. nar. z dne 27. okt. 1849, št. 12 drž. zak. dokazal svojo zadnjo dejansko posest pravice, da vozijo tudi drugi ljudje po sporni poti do in od njegove hiše in da ga je v tej posesti motil, bilo je dotični zahtevi tožbe ustreči, prvi del zahteve pa odkloniti, ozirajoč se na to, da toženec nikoli ni kratil tožitelju pravice, da sme sam s svojo družino voziti po zadevni poti.

Konečno se še pripomni, da v pravnih o moteni posesti ni potrebno, da se tožitelj nahaja v mirni posesti, ampak da zadoštuje, da je v zadnji dejanski posesti, ako jo ohrani tudi proti volji nasprotnikovi.

Razsodba o sodnih stroških opira se na § 24. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69 drž. zak.

Na rekurz toženčev je višje deželno sodišče v Gradcu z naredbo z dne 15. julija 1897, št. 6862 izpodbijani konečni odlok potrdilo iz naslednjih razlogov:

Tožitelj je neoporekano lastnik hiše št. 83 v S., v kateri zvršuje gostilničarski obrt, in je z zaslišanimi pričami popolnoma dokazal, da so gostje v minolih letih in do novejšega časa po sporni poti do in od njegove gostilne hodili, jezdili in vozili. Po sodnem ogledu je dalje dokazano, da je sporna in jako izvožena pot v neposredni bližini hiše, kjer toženec prebiva, in da mu je torej raba te poti po tožiteljevih gostih nedvomno morala znana biti.

Toženec oporeka, da je tožitelj pridobil si posest pravice, svoje goste po sporni poti voziti pustiti, in sicer oporeka to zaradi tega, ker ni dokazano, da so gostje tožiteljevi v njegovem imenu in vsled njegovega naročila vozili, da se torej izvrševanje posesti po tožitelju ali njegovem namestniku ni vršilo. To mnenje je pa pomotno: Če gostje, obiskujoč kako gostilno, upotrebljajo gotovo, dohodu k tej gostilni prikladnejšo in bližnjo pot, tedaj s tem ne zvršujejo sami pravice steze ali vožnje, ampak zvršuje jo lastnik gostilne. Lastnik gostilne je tist, ki, zvršujoč gostilničarski obrt, povzročuje, da gostje njegovo hišo obiskujejo; krajša in prikladnejša pot služi zemljišču, na katerem se zvršuje gostilničarski obrt, ona rabi se le v njegovem interesu.

Vrhu tega je v le-tem slučaju toženec priznal, da tožitelj kot lastnik zemljišča h. št. 83 v S. za svojo osebo poseduje služnostno

pravico steze, živinogonje in vožnje po sporni poti. Že pravica steze obsega po §-u 492. obč. drž. zak. pravico, da se tudi druge ljudi pušča k sebi. Služnost vožnje pa obsega nedvomno tudi služnost steze in torej glede prve ni moči zahtevati, da se vožnja izvršuj samo z lastnim vozom in samo od lastnika gospodujočega zemljišča ter njegove družine.

Toženec trdi dalje, da se je tožitelj najmanje odstavil iz posesti, ker je toženec zadnji čas v štirih slučajih tožiteljeve goste, ki so hoteli po sporni poti voziti, ustavil in jim vožnjo preprečil. Ne glede na to, da zadržavanje tožiteljevih gostov, kakor je pokazalo dokazovanje, ni dognano, vsaj ne za zadnji slučaj pred motitvijo dne 7. februarja 1897, vršil se je ta zadnji slučaj zadrževanja o Božiču 1896. leta. Ker je pa s tožiteljevimi pričami Janezom R., Antonom K., Ignacijem G., Leopoldom K., Matijo K., Marijo D., Jakobom D. in Dominikom L. dokazano, da so tožiteljevi gostje do novejšega časa in posebno tudi še v januarju in februarju 1897. l. vozili po sporni poti do in od tožiteljeve gostilne, je tako tudi dokazana zadnja dejanska posest tožiteljeva.

Prvosodni končni odlok je torej v glavni stvari potrđiti. Glede stroškov se pa toženec pritožuje, ker mu je prvi sodnik naložil povračilo vseh stroškov, dasi je tožitelj propal z jednim delom svoje tožbene zahteve. Tudi ta pritožba je neutemeljena. Tožitelj je zahteval brambo posesti zaradi tega, ker je toženec jednega njegovih gostov dne 1. februarja 1897 pri vožnji po sporni poti zadrževal, in jedino le za to je pravda tekla, je li tožitelj v posesti pravice, da pušča svoje goste voziti po sporni poti do svoje gostilne. To pravdo je pa toženec izgubil, dočim je tožitelj propal z malenkostnim delom svoje zahteve, koja tudi ni povzročila posebnih stroškov.

Na izvenredni rekurz toženčev je najvišje sodišče z naredbo z dne 10. novembra 1897, št. 13625 obe višjesodni odločbi premenilo in spoznalo, da se zahteva tožiteljeva, naj bi se spoznalo: »Toženec Karol St. je dolžan pripoznati, da se nahaja tožitelj Jurij D. v zadnji dejanski posesti pravice, da pusti voziti tudi druge ljudi do in od svoje hiše št. 83 z dvoriščem, stavbena parcela št. 119, čez njegovo (toženčevo) dvorišče, stavbena parcela št. 120/1, in njegovo zemljiško parcelo št. 219 do svoje parcele št. 220 kat. obč. S. in do ceste, to je v smeri a—b—c—d obrisa F

ad III; da je tožitelja motil v tej posesti s tem, da je dne 7. februvarija 1897 na tej poti ustavil voz, na katerem so se peljali gostje od tožiteljeve hiše ter jim branil dalje voziti; dolžan je v prihodnje zdržati se vsakega takega motenja te posesti pravice tožiteljeve pod globo« zavrne in mora tožitelj trpeti svoje sodne stroške ter tožencu povrniti stroške prve stopnje itd.

Ta odločba se opira na naslednje razloge:

Toženec je priznal, da ima tožitelj pravico voziti v gospodarskih potrebah po sporni poti in je prvi sodnik na to stran že pravomočno zavrnil tožbeno zahtevo. Tudi pravice peš-poti z vsemi njenimi zakonitimi posledicami ni glede na povod in svrho tožbe tu pretresovati. Le za to gre tukaj, je li tožitelj tudi v posesti pravice, da pušča voziti goste od in do svoje gostilne po tej poti, in je li toženec motil tožitelja v tej posesti, ko je dne 7. februvarija 1897 ustavil voz odhajajočih gostov.

Toda tožitelj ni dokazal posesti pravice, ki bi odgovarjala tej njegovi zahtevi, in zato tudi ni smatrati, da bi bil toženec s svojim odporom posegel protipravno v tujo pravico. V posest zadevne pravice bi tožitelj mogel priti po smislu §-a 312. obč. drž. zak. le s tem, da bi jo bil zvrševal v svojem imenu, oziroma po §-u 313. leg. cit. s tem, da bi bil rabil s toženčevim privoljenjem njegovó zemljišče za prehod tujim gostom z vozmi in iz njegove krčme.

Kar se tiče rabe v svojem imenu, tedaj je posneti iz vsega dokazovanja po pričah, da ni moči različnih voženj tretjih oseb do in od tožiteljeve gostilne spraviti v kako dokazano zvezo s takšno rabo. Ljudje so prav za prav, kakor kaže ogled, ne da bi morali, svojevoljno vozili k gostilni in nazaj po dvorišči toženčevem, bodisi, ker se jim je zdelo ugodneje, bodisi, ker je bilo videti na tej poti kolesnice. Nikomur pa ni prišlo na misel, da bi s tem zvrševali kako pravico v svojem imenu ali v imenu tožiteljevem; saj niso poznali niti razmer, niti vedeli, po čégavem svetu da vozijo. Takšno zvrševanje ni moglo ustanoviti posesti v onem obsegu, kakor trdi tožitelj, ker manjka vsake zveze s kakim namestovanjem za tožitelja.

Toda tudi za pridobitev pravice vsled dovoljenja lastnikovega primanjkuje potrebnih pogojev. Četudi ni, da bi moralo takšno dovoljenje biti izrecno, nego se volja, da se hoče kaj trpeti,

kaže lahko tudi drugače, vendar razmere v le-tem slučaju nasprotujejo takšni domnevi. Najprej pri presojevanji teh razmer ni prezeti, da je toženec postal polnoleten šele z odlokom z dne 17. septembra 1894 in prevzel dne 30. januarja 1895 samostojno upravo svoje imovine. Do tedaj je bil pod oblastjo varuhovo in ta varuh je bil tožitelj. Gotovo je, da, dokler je trajalo to razmerje, ni mogel biti govor o tem, da je pridobil tožitelj posest vsled dovoljenja toženčevega; tudi je pa umevno, da je v začetku samostojnega gospodarjenja bilo tožencu težko, upreti se bivšemu varuhu in to vsled ozirov, katere je smatrati posledicami prejšnje podložnosti. Toda vzlic tem težavam je toženec kazal svojo nevoljo in je o tem vpoštevati izpovedi prič Pavla T., Janeza B., Jožeta H., Marija Č., Antona M., Katarine M., Ignacija P. in Marije Št.

Odločbi spodnjih instanc, kateri, ne oziraje se na ta pomislek, hočeta ščititi tožitelja v posesti pravice, katere dejansko ni v onem, po odporu označenem obsegu, in katera, ako bi obstojala, bi toženca občutno utešnjevala v njegovi lastnini, — sta po navedenem očitvidno krivični in bilo ju je po dvor. dekretu z dne 15. februarija 1833, št. 2593 zb. pr. zak. premeniti tako, da se tožiteljeva zahteva zavrne popolnoma.

b) Tožbo, pri trgovinskem senatu vloženo proti neprotokolovanemu trgovcu, je radi nepristojnosti „a limine“ zavrni, a ne odstopiti je senatu za civilne reči.

Firma V. vložila je pri c. k. okrožnem sodišči v N. tožbo proti trgovcu P. na plačilo zneska 1200 gld. Naslovila je tožbo na c. k. okrožno kot trgovinsko sodišče v N. Trgovinski senat tega sodišča je tožbo v smislu §-a 230. odst. 2. civ. pr. r. zavrnil kot nesposobno, da bi se o njej odredil narok, ter to zavrnitev tako-le utemeljil:

S to tožbo zahteva tožitelj od c. k. okrožnega kot trgovinskega sodišča, naj se obsodi toženca, da mora plačati kupnino 1247 gld. za kože, njemu v svrhu razpečavanja na up prodane. Ker pa po §-u 51. št. 1 jur. prav. spori v trgovinskih rečeh le tedaj spadajo pred trgovinski senat, ako je toženec trgovec, čegar firma

je vpisana v trgovinskem registru, tega pa tu ni, kakor je razvideti iz tusodnega trgovinskega registra, bilo je to tožbo po smislu §-ov 41. in 43. jur. prav. zavrniti radi nepristojnosti.

C. k. višje sodišče v Gradci je na rekurz tožiteljev s sklepom z dne 1. februarja 1898, opr. št. R. II. 49/98 prvosodni sklep potrdilo iz teh-le razlogov:

Po §-u 51. jur. prav. spadajo pred trgovinska sodišča, oziroma trgovinske senate okrožnih sodišč spori iz trgovinskih opravkov, ako gre tožba proti trgovcu, kojega firma je vpisana v trgovinskem registru. Ker firma toženca ni registrovana, onda sodni dvor prve stopinje kot trgovinsko sodišče ni pristojen, in zato se je tožbo, kot nesposobno, da bi se o njej odredil narok, po pravici vrnilo. V rekurzni spisavi navedeni §-i 61.—63. jur. pr. tu ne veljajo, ker nanašajo se na preobrazbo senatov, kedar se pravna stvar že razpravlja. Tako tudi ni umesten § 28. odst. 2. pravilnika, ker je le-ta vporaben le na sodne oddelke, ki opravljajo jednakovrstne posle, ne pa tudi na oddelke za opravke posebne in občne podsodnosti.

Opomnja: Doslovno tako določa tudi ministerijalni odgovor na vprašanje k §-u 230. civ. pr. r.

K.

c) V pravici revnih po §-u 64. št. 3 civ. pr. r. ni obseženo, da mora pooblaščenec biti odvetnik v rečeh, ki vrednost 500 gld. presegajo, a spadajo pred okrajna sodišča.

Josipina K. kot mati in Jurij H. kot varuh nedol. K., oba v Ljubljani, tožila sta pri okrajnem sodišči v Celovci B-ja na priznanje očetstva in plačevanje alimentacije. Le-te so presegale znesek 500 gld. Na podlogi pravice revnih prosila sta tožitelja brezplačnega zastopnika in Celovško okrajno sodišče je imenovalo takim državnopravdniškega upravitelja.

Proti tej odredbi vložila sta tožitelja rekurz, češ, da je sporni predmet vreden nad 500 gld., in da v takem slučaju sme po §-u 29. civ. pr. r. stranke zastopati le odvetnik.

Deželno sodišče v Celovci je ta rekurz zavrnilo iz teh-le razlogov:

Z dovoljeno pravico revnih zadobi stranka po smislu §-a 64. št. 3 civ. pr. r. le tedaj, ako je za dotično pravno reč odvetniško zastopanje po zakonu zapovedano, pravico, da se jej v začasno, brezplačno varstvo pravic postavi odvetnik. Po zakonu pa je odvetniško zastopanje zapovedano le pred sodnimi dvori prve stopnje in višjih stopenj (§ 27. odst. 1, § 463. odst. 2 in § 513. civ. pr. r.). V rečeh pa, ki spadajo pred okrajna sodišča, odvetniško zastopanje ni zapovedano, ter je določbo §-a 29. civ. pr. r. vporabiti le tedaj, ko si stranka sama postavi zastopnika.

K.

Kazensko pravo.

Slučaj §-a 1. zakona z dne 25. majnika 1883, št. 78 drž. zak.?

Državno pravdnništvo v Rudolfovem vložilo je naslednjo obtožbo:

I. Anton K. je s tem, da je dne 24. aprila 1896 v Rudolfovem, ko mu je od več strani pretilo prisilno zvršilo na njegovo, po bratu Francetu K. pričakovano dedščino, to dedščino s pismeno pogodbo odstopil svojemu sinu Janezu K. z namenom, da bi o pretečem mu prisilnem zvršilu izplačanje svojih upnikov obrezuspešil imovinske kose prodal, oziroma pravne posle izmislil ter s tem prizadeta škoda nad 50 gld. znaša.

II. Janez K. je pa s tem, da je vedoč Antona K. zgoraj opisani namen, ž njim navedeno odstopno pogodbo sklenil, k zgoraj opisanemu činu pripomogel in si za njegovo gotovo izpolnjenje prizadejal.

S tem zakrivila sta oba pregrešek po §-u 1. zakona z dne 25. maja 1883, št. 78 drž. zak., in sicer Janez K. kot sokrivec v smislu §-a 5. kaz. zak., ter gre kazen izmeriti po §-u 2., odst. 1 navedenega zakona. — I. t. d.

Razlogi:

Dne 30. marcija 1896 umrl je v R. Franc K., zapustivši sledeče premoženje: 30.000 gld., naloženih v hranilnici v R., na Kranjskem pa zemljišče vl. št. 266 k. o. J., vredno 130 gld., in zemljišče vl. št. 275 k. o. O., vredno 245 gld. Imel je edino hčerko O., ki pa je tudi dne 9. junija 1896 umrla. Po smrti obeh sklenila se

je med vdovo Marijo K. in brati Janezom ter Martinom K. in sestro Ano K. dne 12. novembra 1896 v R. dedinska pogodba, katero je dne 20. novembra 1896 tretji brat Anton K. pri c. kr. za m. del. okrajnem sodišču v Rudolfovem tudi potrdil v tem smislu, da dobi vdova Marija K. 30.000 gld. proti temu, da izplača bratom, oziroma sestri zapustnika, vsakemu po 1875 gld., jim prepusti zemljišča ter poravna vse zapuščinsko-razpravne in pristojbinske stroške.

Obdolženec Anton K. podedoval je toraj 1875 gld. in glasom oporoke vžitek zemljišča vl. št. 275 k. o. O., ki ima po njegovi smrti preiti v last njegovih otrok. On je brez vsacega premoženja in so ga upniki poprej že brezuspešno rubili. Dolgov pa je imel, kot je deloma iz izpovedeb prič razvidno in iz zapisnikov pod dn. št. 4, ter po lastnem priznanji nad 800 gld. Obdolženec je dobro znal, da, kakor hitro dobi kako premoženje, bodo upniki po njem segli. Ko je umrl njegov brat Franc K. z obilnim premoženjem, moral si je pač takoj misliti, da bode tudi on kaj podedoval. Kakor hitro je zvedel o njegovi smrti, bilo mu je takoj na mislih, kako bi to dedščino upnikom odtegnil. Da je imel ta namen, razvidno je iz pričevanj Antona M.: »da je bil njemu obdolženec dolžan 138 gld., da mu je rekel, da se »trošta« da bo denar dobil, da mu ne kaže dedščine sprejeti, da jo bo rajši fantu (Janezu K.) izročil, ker bi drugače upniki ves denar vzeli;« — in Jožetu Ž.: »da mu je tožil, da se boji, da mu bodo upniki ves denar vzeli; — povej kaj čem storiti?« Da je pričakoval precejšnjo dedščino, dokazano je po pričah Antonu M., Jožetu Ž., Francetu N., Antonu D., Ignaciju M. in Janezu Š., katerih tirjatve znašajo do 400 gld. in katere je vse tolažil, da bo že plačal, ko bo po bratu podedoval.

Dne 24. aprila 1896 sklenil pa je s svojim sinom Janezom K. v pisarni dra. S. pismeno pogodbo, s katero istemu odstopa proti plačilu 100 gld. svoje dedne pravice. To zgodilo se je v namenu, upnike oškodovati, kar je iz gori navedenega razvidno.

Da je ta namen tudi obdolženec Janez K. znal, sledi iz tega, da so mu morali dolgovi Antona K. biti dobro znani, in ker je — če se vzame, da je res valuto plačal — obljubil Janezu S. plačati Antona K. dolg v ostanku 65 gld. in da je večkrat svo-

jemu stricu Janezu K. iz Lj. pisal, da naj le denarja da Antonu K., da bo že on plačnik.

Sicer pa zadostuje glede obeh obdolžencev, da sta v vednosti, da pretijo Antona K. upniki s prisilnimi zvršili na dedščino, isto tem upnikom z navedeno odstopno, oziroma kupno pogodbo odtegnila in s tem jih oškodovala v znesku nad 50 gld.

To njuno dejanje znači se kot pregrešek obrezuspešenja prisilnih zvršil v smislu §-a 1. zakona z dne 25. maja 1883, št. 78 drž. zak.

Okrožno sodišče v Rudolfovem je po razpravi dne 19. januarija 1898 oba obtoženca od navedenega pregreška oprostilo.

Razlogi:

Po §-u 1 zakona z dne 25. maja 1883, št. 78 drž. zak. zamore tega pregreška kriv postati le tisti, kdor z namenom, da bi o pretečem mu zvršilu izplačanje svojih upnikov obrezuspešil, — imovinske kose na stran spravi . . . in če znaša prizadeta škoda nad 50 gld.

Rešiti je tedaj vprašanje, ali je Anton K. imel ta namen in kake imovinske kose je spravil na stran?

Istina je, da je bil Anton K. veliko dolžan in da so upniki zastonj čakali na plačilo svojih tirjatev. Res je tudi, da je vedno, posebno ko je zvedel, da mu je bogati brat 30. marca 1896 v R. umrl, gojil nado, da se bode brat ob svoji smrti tudi njega in ostalih revnih bratov in sestre spomnil. To upanje seveda ni bilo posebno veliko. Saj je imel brat Franc K. hčer O—o, staro komaj 8 let, in soprogo, kateri bosta menda jedini dedinji bratove zapuščine.

In res, da bi Anton K. poznal poslednjo voljo bračovo, splavalo bi mu zadnje upanje po vodi. Rajnki Franc K. zapustil je razun dveh zemljišč v J. in O. še 30.000 gld. Od teh volil je svoji hčerki O—i 10.000 gld., 20.000 gld. pa je deponoval za otroke te hčerke, ako bi jih kedaj v zakonu imela; toliko časa pa, da se O—a omoži ali pa, če v zakonu ne bi imela otrok, imela bi žena pokojnikova dosmrtni vžitek. In le v slučajih, da O—a umrje, da ne zapusti nikakih otrok in da tudi vdova pokojnega umrje, pripasti bi imela svota 20.000 gld. pokojnikovim bratom Antonu, Janezu in Martinu ter sestri Ani.

Z ozirom na to, da je bila tedaj pokojnikova hči O—a v najlepši mladosti 8 let, ne bi pač nihče slutil, da ne bo vzrasla, da se ne bo omožila, da ne bo imela otrok, da bo čez dobra 2 meseca umrla, in nihče ne bi temu pogojnemu legatu pripisoval kake vrednosti. Saj tudi v tem slučaju, da so Anton K. in ostali bratje že naprej vedeli, da bi pokojnikova hči O—a v tako kratkem času umrla, morali bi čakati še na smrt pokojnikove vdove, kateri je bil za ta slučaj namenjen dosmrtni vžitek.

Sodišče je zadobilo trdno prepričanje, da pogojni legat meseca aprila 1896 ni bil velike vrednosti, če se mu more sploh kaka veljava pripisovati.

Dne 24. aprila 1896 namreč sklenil je Anton K. s svojim sinom pismeno pogodbo, s katero odstopa istemu proti plačilu 100 gld. svoje dedne pravice.

Janez K., ki je bil tedaj pekovski pomočnik v R., si je prihranil nekaj novcev in posojeval svojemu očetu male zneske 1 do 5 gld. Na ta način razposodil je svojemu očetu že kakih 50 gld. Ko je v jeseni leta 1896 naprosil Anton K. svojega sina večjega posojila, da bi si kupil kravo, in se je ta branil, ponudil mu je odstop svojih dednih pravic proti plačilu 100 gld., vračunaje dolžno svoto 50 gld. Sin Janez, kateri je imel tedaj pri svojem bratu v L. 140 gld. spravljenih, kateri pa je imel denar v kupčiji, si je tedaj petrebni denar za kravo izposodil in kupil očetu kravo za 54 gld. Na ta način plačal je torej svojemu očetu več kakor 100 gld. To, da je imel sin Janez pri svojem bratu Antonu K. shranjenih 140 gld., je zadnji kot priča pod prisego potrdil.

Da bi tirjatev svojega sina vsaj nekoliko pokril, odstopil mu je Anton K. svoj pogojni legat, ki je bil tedaj seveda minimalne vrednosti. Večje vrednosti tudi še sedaj ne bi bil, da se ni vdova zapustnikova z brati pokojnikovimi poravnala, oziroma vsakemu od njih, da se jih odkriža, takorekoč podarila 1875 gld. In nihče sedanjih zasebnih vdeležencev ne bi bil odstopil svoje najmanjše terjatve proti odstopu takega legata, ki je bil odvisen od toliko pogojev.

Če pa je bila pričakovana dedščina Antona K. v trenutku, ko jo je odstopil svojemu sinu Janezu, tako minimalne vrednosti,

kakor se je ravnokar dokazalo, tedaj pač tudi ni mogel imeti namena, s tem odstopom svoje upnike oškodovati.

Vzemimo popolnoma sličen slučaj. Nekdo, ki je z dolgovi preobložen, si kupi za mal denar srečko. Mogoče je, da ima dotičnik največje upanje, da bo zadel, vendar reprezentuje to upanje v splošnjem minimalno vrednost. Dotičnik proda potem to srečko svojemu sinu. Čez nekaj časa zadene ta srečka glavni dobitek. Komu bo tedaj prišlo na misel, staviti dotičnega na zatožno klop radi §-a 1. zak. z dne 25. maja 1883, št. 78 drž. zak. ali celo trditi, da je to srečko svojemu sinu zato prodal, da bi svoje upnike oškodoval?

Sodišče tedaj ni moglo prepričanja zadobiti, da je Anton K. z odstopom svojih dednih pravic imel namen, izplačanje svojih upnikov obrezuspešiti in je obtoženca v smislu §-a 259., št. 3 kaz. pr. r. od obtožbe, ter po §-u 390. kaz. pr. r. od povrnitve dotičnih kaz. stroškov oprostilo.

Drugoobtoženec Janez K. zapustil je očetov dom že v 8. letu svoje starosti. Služil je najprvo pri nekem kmetu, pozneje, v 13. letu, prišel je v R. k peku M. in je tu služil kot pekovski učenec, pozneje pomočnik. Iz tega, da je bil odsoten toliko let od doma, sklepati se pač mora, da za dolgove očeta vedel ni. Znal je pa, da živi njegov oče v revščini, in mu je zato pošiljal večje ali manjše svote kot posojilo. Pozneje mu je kupil tudi jedno kravo, tako, da je znašala njegova tirjatev slednjič nad 100 gld. Da bi imel za to svojo tirjatev vsaj mal nadomestek, sklenil je potem z očetom omenjeno odstopno pismeno pogodbo. Ko je tedaj zvedel dolgove svojega očeta, pokazal je takoj namen, z upniki svojega očeta pobotati se. To je razvidno iz zapisnika z dne 1. februarja 1897, kateri je bil sestavljen pri c. kr. z. m. dl. okrajnem sodišču v Lj. Tega namena pa ni mogel izpolniti, ker c. kr. okrajno sodišče v M. njegovi prošnji, da bi se mu postavil drug kurator, s katerim bi potem očetove dolgove — seveda samo one, katere bi upniki potrdili — poravnala, ni ugodilo, temveč je akte kazenskemu sodišču odstopilo.

Po teh okolščinah je dokazano in je zadobilo sodišče mirno prepričanje, da Janez K. s tem, da si je za svojo tirjatev v znesku 100 gld. dal cedirati pravico do pričakovane dedščine, nikakor ni

imel namena, to dedščino upnikom očetovim odtegniti, marveč ravno nasprotni namen, te dolgove poravnati.

Sodišče je moralo torej tudi Janeza K. od obtožbe v smislu §-a 259. št. 3 kaz. pr. r. ter po §-u 390. kaz. pr. r. od povrnitve dotičnih kaz. stroškov oprostiti.

Iz upravne prakse.

O skladni dolžnosti podobčin v cestne namene po cestnem zakonu kranjskem.

C. kr. upravno sodišče je o pritožbi Franca Zakrajšek in sodrugov od Sv. Duha proti odločbi deželnega odbora v Ljubljani z dne 12. januarja 1896, št. 286, radi cestnega sklada, po dne 19. oktobra 1897 dognani javni ustni razpravi razsodilo (št. 5340 ex 1897).

Izpodbijana odločba se razveljavlja, kot v zakonu neutemeljena.

Razlogi:

Deželni odbor vojvodine kranjske je dne 12. junija 1896 pod št. 286 sklenil sledeče:

Deželni odbor sklene na podlagi §-a 91. obč. reda glede vzdrževanja občinske ceste, ki drži od okrajne ceste čez Lahovo v Št. Vid, in glede posipanja te ceste na stroške zamudljivcev nastopno:

- a) Stroške posipanja po podjetniku julija meseca 1895. leta, ki znašajo 14 gld. 95 kr., morajo plačati spodaj imenovani posestniki v 14. dneh po prejemu tega rešila v roke župana proti eksekuciji.
- b) Sklep občinskega odbora z dne 9. novembra 1895 in na podlagi tega sestavljeni razdelilni izkaz se potrdi, zato se
- c) pritožba Josipa Adamiča in sodrugov z dne 30. marcija 1895 in pritožba članov podobčine Sv. Duha z dne 21. novembra 1895 proti omenjenemu sklepu občinskega odbora kot neutemeljena zavrne.

Protí tej odločbi vložili so Franc Zakrajšek, Anton Intihar in drugi stanovniki k občini Bloke spadajoče podobčine Sv. Duh pritožbo na upravno sodišče.

V tej pritožbi se najprvo v formalnem pogledu poudarja, da je izpodbijano rešilo pomanjkljivo sestavljeno tako, da ni moči niti iz njegovega tenorja niti iz utemeljevanja posneti bistva izrečene odločbe ali stvarnega položaja.

Toda to očitaje pomot je popolnem neutemeljeno in kaže to že vsebina odločbe same.

V stvarnem pogledu pa poudarjajo pritožniki v prvi vrsti to, da za vzdrževanje ceste, o kateri je govor, ni na njih strani nikake posebne pravne obveze, da sploh ni posebne skladne dolžnosti, nego da v tem pogledu odločujejo splošni predpisi obč. reda in cestnega zakona, da je torej za vzdrževanje te ceste istotako poskrbeti, kakor za druge občinske potrebe, koje plačati po zakonu ni samo dolžnost posameznih podobčin ali njihovih stanovnikov, nego cele občine.

Najprvo se poudarja kot dognano in od nobene strani oporekano, da je sporna cesta v istini občinska cesta po smislu §-a 4. zakona z dne 28. julija 1889, dež. zak. za Kranjsko št. 17.

Zato velja glede vzdrževanja te ceste v prvi vrsti pravilo §-a 18. tega zakona, po katerem je vsaka selska občina obvezana, skrbeti za redno napravo in vzdržanje občinskih cest, občinskih potov, mostov in brvi v svojem območji, in § 16. *ibid.* napotuje glede zbiranja prispevkov v denarji in dela za cestne namene v posameznih občinah, to je selskih občinah na občinski red.

Na podlagi §-a 80. obč. reda za Kranjsko sme občinski odbor za občinske namene zahtevati dajatev v naturi in določiti razdelilno, eventuelno tudi relucijsko merilo. Občinski odbor bi smel torej izpolnjujoč dolžnost selske občine, da namreč po §-u 18. cestnega zakona skrbi za vzdrževanje občinskih cest in potov — s sklepom (podvrženim pritožbi na deželni odbor) določiti, da morajo člani selske občine posipanje občinskih cest in potov oskrbeti po merilu, katero bi bilo določiti. Takšna, celo občino obsegajoča uravnava cestnih stvari bila bi po navedenih zakonitih določbah gotovo dopustna. Toda ni videti, da bi v občini Bloke obstojala takšna naprava, in po tem takem se sklep občinskega odbora z dné 21. novembra 1895 in pritrjujoča mu odločba deželnega odbora ne opirata na

to pravno podlago, nego očitno na domnevo, da velja poseben sklad za tisti del zadevne občinske ceste, kateri drži preko podobčine Sv. Duh.

Nasprotno pa je na kakšen posebni sklad v smislu drugega odstavka navedenega §-a 18. moči misliti le tedaj, če dolžnost skladateljev ne izvira že iz določil zakona, nego se opira na kak pravni, od tega neodvisni naslov. Toda niti občina Bloke, niti deželni odbor ne trdi, da obstoja kak tak pravni naslov, kateri se tudi ne da posneti iz predležočih aktov.

Na to stran se v poročilih omenjene občine na deželni odbor samo poudarja, da so stanovniki podobčine Sv. Duh — ki je bila poprej samostojna občina — prejšnje čase zmirom posipali omenjeno cesto in po zimi čistili jo snega, da se je to tudi pozneje godilo ter da se je leta 1895. cesta po metrih razdelila.

Temu nasproti je najprvo pripomniti, da se na omenjeni pravni položaj iz časa, ko je bila sedanja podobčina Sv. Duh še samostojna občina, ni moči ozirati, ker je tedaj ta občina morala vzdržavati vse v njenem območju ležeče ceste, ta dolžnost pa je mogla le tako dolgo veljati, dokler je občina sama obstojala.

Tudi iz drugih navedenih dejstev ne izhaja nikak pravni naslov, ki bi utemeljil navajano dolžnost omenjene podobčine ali njenih stanovnikov.

Tak posebni pravni naslov, ki bi občino Bloke v tem oziru razbremenjal; bi mogel ustanoviti le kakov s podobčino ali njenimi stanovniki sklenjen dogovor ali pa proti njim izdana pravomočna odločba.

Da pa je kje kak takšen pravotvoren čin, tega ne trdi nihče, in tudi ni razvidno iz spisov. Niti kak sklep občinskega odbora v tem oziru se ni mogel dokazati.

Prostovoljni prispevki podobčine Sv. Duh, oziroma njenih stanovnikov k vzdrževanju ceste pa nikakor ne morejo ustanoviti pravnega, v to vežočega naslova.

Reči je torej, da v le-tem slučaju o posebni skladni dolžnosti po smislu 2. odst. §-a 18. cestnega zakona ne more biti govora, nego da je omenjeno občinsko cesto podrediti pod pravilo v 1. odst. tega paragrafa, po katerem (v zvezi s §-om 16. leg. cit.) se je pri znašanji stroškov ravnati po določilih občinskega reda.

Trditev deželnega odbora v njegovem protispisu, da je pod v §-u 18. leg. cit. omenjenimi »selskimi občinami« razumeti tudi podobčine, se z občinskim redom za vojvodino kranjsko — deželni zakon z dne 17. februarija 1866, dež. zak. št. 2 — nikakor ne da spraviti v soglasje. Kjerkoli je v tem zakonu govor o podobčinah, povsodi se razpravlja le o njim pristoječi samostojni upravi imovine, takó v §-ih 52., 63., 71., 82. in 86. in v dodatku 2. k občinskemu redu. Nikjer pa se podobčinam ne podeljuje kak vpliv na stvari, občini pristoječe, a jim tudi ne nalaga kaka udeležba pri dajatvah, občino zadevajočih.

Če bi bil pa tudi omenjeni nazor deželnega odbora pravilen in zakonit, tedaj bi bili morali v le-tem slučaju k zastopanju podobčine poklicani — v 2. dodatku k občinskemu redu označeni — organi ukreniti, kar treba glede dolžnosti za vzdrževanje omenjene ceste, ne pa, kakor se je tu dejansko zgodilo, k zastopanju občine poklicani organi. Tudi s tega stališča torej bi ne bila ta odločba deželnega odbora po zakonu.

Po vsem tem je treba izpodbijano odločbo po §-u 7. zakona z dne 22. oktobra 1875, drž. zak. št. 36 ex 1876, ker v zakonu ni utemeljena, razveljaviti, in ni potreba, da bi se še pretehtale ostale, zgoraj še neomenjene točke pritožbe.

XI. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

Na letošnjo redno glavno skupščino dne 14. februarija zvečer v »Narodnem domu« prišlo je razmerno mnogo društvenikov, mej njimi več deželnih poslancev. Vršila se je po naslednjem, poprej v smislu društvenih pravil po časopisih objavljenem dnevnem redu: 1. nagovor predsednika; 2. poročilo tajnikovo; 3. poročilo blagajnikovo; 4. poročilo računskih preglednikov; 5. volitve in sicer: a) predsednika, b) 10 društvenikov in c) računskih preglednikov; 6. posamezni nasveti.

1. Zbrane je pozdravil društveni načelnik g. dr. Ferjančič, češ, da ima radostno nalogo v tem oziru, da pa ga mora žalostiti pogled v preteklo društveno leto, ki kaže, da društvo s svojim

glasilom vred ni tako napredovalo, kakor bi bilo pričakovati, osobito v času, ko stopajo velike justične reforme v življenje, ki bi lahko dale impuls k novemu življenju v strokovnem našem društvu, osobito k mnogemu proizvajanju za glasilo »Slovenski Pravniki«. Odbor je moral celo javno opominjati nalog, katere je zlasti slovenskim pravnikom v tej dobi izpolnjevati glede na naše društvo in jedini slovenski pravniški list. Načelnik je izrekel nado, da gg. društveniki, na vse opozorjeni, ne bodo vedoma ali nevedoma pozabljali društvenih nalog, a da bodo zlasti »Slovenski Pravniki« pomagali dvigniti do dostojnega ugleda in vsestransko zanimive, novi dobi ustrezajoče vsebine.

2. Tajnik g. dr. M. Pirc je prečital naslednje poročilo:

Slavna skupščina!

Imenom odstopajočega odbora dovolite mi, da Vam podam kratko poročilo o društvenem delovanju v minolem letu. Poročilo je jako skromno, to pa radi tega, ker je bil polupretekli čas za društveno delovanje v občje jako neugoden, zlasti ker so imeli posebno naši čestiti gg. društveniki s proučevanjem novih civilnopravnih zakonov jako mnogo posla, vsled česar so se odtegovali delovanju v našem društvu. Odbor prisiljen je bil vsled tega koncem meseca decembra pretečenega leta s posebno okrožnico do vseh društvenikov neugodne razmere, v katerih se nahaja naše društvo in posebno naše glasilo, razkriti in iz dotične okrožnice so č. g. člani lahko spoznali, v kako težavnem položaju se je nahajal odbor.

Kakor ves čas svojega obstanka nadaljevalo je naše društvo tudi v preteklem letu izdavanje lastnega glasila »Slov. Pravniki«. V njem objavljale so se, kakor običajno, razprave, slučaji iz pravosodne prakse in iz upravne prakse, književna poročila in razne vesti. Vsako leto se je ponavljala na tem mestu prošnja, da bi č. g. društveniki naše glasilo duševno s svojimi proizvodi bolj podpirali. Toda žal, da je ostal ta apel skoraj brez praktičnega uspeha. V preteklem letu ponehalo je do cela še ono malo sodelovanje, na katero se je moglo opirati uredništvo »Slov. Pravnika«. Ni se toraj čuditi, da uredništvo ni moglo izdajati lista redno vsak mesec in da je moralo celo zaostati z dvema številkami za meseca november in december, kateri izideta še le v kratkem. Tudi ta skrajno kritični položaj je napotil odbor, da je izdal na vse člane okrožnico, katero sem omenil že preje. Toda tudi ta okrožnica ni imela zaželenega uspeha. Vzlic temu, da je odbor v njej poudarjal, da bi se moralo izdavanje našega glasila popolnoma ustaviti, ako bi slovenski pravniki ne hoteli sodelovati, vendar ni dobilo uredništvo »Slov. Pravnika« še doslej nujno potrebne podpore in je prejelo samo jedno razsodbo. Položaj je toraj danes še isti, kakor je bil preje, in izreči moram danes zopet, da se izdavanje »Slov. Pravnika« ne bode moglo nadaljevati, ako se v tem pogledu razmere ne spremene in ako društveniki ne bodo našega glasila duševno

podpirali, kajti noben urednik ne more sam vsak mesec napolniti vseh 32 stranij vsake številke, če se mu niti razsodbe ne pošiljajo v objavo. Odbor apelovati mora torej zopet danes na vse č. gg. skupščinarje, naj vendar enkrat začno zopet pošiljati uredništvu »Slov. Pravnika« članke, da izdavanje nujno potrebnega pravniškega glasila ne zaostane.

Naše društvo pridobilo je v l. 1896. v Narodnem domu lastne prostore. Takrat izpolnila se je dolgoletna želja našega društva in odbor bil je preverjen, da bodo sedaj gg. društveniki prav pridno zahajali v društvene prostore in to tembolj, ker je z velikimi gmotnimi žrtvami društvo napravilo še potrebno pohoštvo, ker se je nakupilo za knjižnico več pravnih spisov in se je naročilo na večje število strokovnih listov. Žal, da mora odbor danes konstatovati, da se te nade niso izpolnile. Društvenih prostorov ni obiskoval, skoro bi rekel noben društvenik in so vsled tega vsi izdatki, katere ima društvo z lastnimi prostori, brez dobička. Ker je odbor to spoznal in ker nikakor ne more zmagovati stroškov za najemščino, katera je vsled električne razsvetljave precej visoka, prisiljen je bil odbor najem lastnih prostorov odpovedati in bode moralo naše društvo pričetkom meseca maja zapustiti svoje dosedanje prostore. Naloga prihodnjega odbora bode razmišljevati, kaj bode v bodočnosti v tem oziru ukreniti, in posebno, kje naj se shrani društvena knjižnica in ves inventar.

V preteklem letu bil je odbor mnenja, da bi bilo umestno, ako bi se prirejali večkrat društveni shodi, na katerih bi se predavalo o novih zakonih. Vsled tega sklical je prve dni meseca oktobra prvi društveni večer, na katerem naj bi se sklenilo, kako naj se ti shodi prirejajo. Udeležniki tega večera odobraval so društveno namero in poudarjali važnost takih shodov in sklenilo se je prirejati večere prav pogosto. Res je g. dr. J. Babnik takoj radovoljno prevzel predavanje na prvem shodu, na katerem je podal velezanimivo sliko o svojih spomilih s potovanja na Saksonskem. Priredila sta se potem še dva društvena shoda, na katerih je predaval g. Ivan Kavčnik o jurisdikcijskem pravilniku in kazal na sporna vprašanja, katera nastanejo vsled novih določeb. Toda, žal, jelo je prvotno živahno zanimanje za naše shode pojemati. Število udeležnikov se je vedno krčilo in vsled tega in ker se ni hotel oglasiti noben predavatelj, morali so tudi ti shodi zopet prenehati.

Naše društvo prirejalo je več let jeseni društveni izlet. Odbor bil je mnenja, da ustreže željam društvenikov, ako se tudi v preteklem letu priredi tak izlet in je izbral mesto Kamnik za letošnji izlet. Izdal je oklic in sploh izvršil vse priprave, toda v zadnjem hipu prisiljen je bil izlet odpovedati, ker se je oglasilo tako malo število udeležnikov, da bi nikakor ne koristilo ugledu našega društva, ako bi nastopilo tako pičlo število izletnikov.

Kakor je odbor že v svoji spomenici na vse člane koncem decembra lanskega leta poudarjal, krči se tudi število naših članov. Ne prizanaša nam pa tudi smrt. Dne 15. marca pret. l. ugrabila nam je zvestega člana in večletnega odbornika in sourednika »Slov. Pravnika«, odvetnika g. dr. Viktorja Supana, katerega naše društvo gotovo težko pogreša. Bodi mu blag spomin!

Konečno pa mora odbor še jedenkrat apelovati na vse društvenike, da se bolje oklenejo našega društva in zanj marljivo delujejo posebno v tem času, kateri je velevažen za vse pravnike. V prvi vrsti pričeti morajo pa marljiveje delovati za »Slov. Pravnika«, kateri bi moral, kakor sem že preje poudarjal, popolnoma prenehati, ako ne izgine dosedanja brezbriznost in ne dobi duševne podpore.

V formalnem oziru prosim, slavna skupščina blagovoli vzeti to poročilo na znanje in je odobriti.

3. Blagajnik g. Ivan Gogola je podal naslednje poročilo o denarnem poslovanju v l. 1897.

I. Dohodki.

1. Članarina in naročnina	1279 gld. 20 kr.
2. Prispevki za društveno sobo	67 » 50 »
3. Hranilnične obresti od hranilne knjižice št. 18613	16 » 72 »
Skupaj	1363 gld. 42 kr.

II. Izdatki.

1. Uredniku društvenega lista	360 gld. — kr.
2. Račun »Narodne tiskarne«	605 » 80 »
3. Za društveno sobo	210 » — »
4. Naročnina za razne strokovne liste	35 » 72 »
5. Za 12 stolov in nekaj inventara v društveni sobi	13 » 39 »
6. Knjiga »Burkhardt: System«	7 » — »
7. Odpraviteljici društvenega lista	5 » — »
8. Pismonoši za nakaznice, na dom prinesene	3 » 50 »
9. Poština za opominjevalna pisma in okrožnice	16 » 69 »
Skupaj	1257 gld. 10 kr.

III. Izkaz društvene imovine koncem leta 1897.

1. Blagajnični preostanek iz računa za leto 1896	301 gld. 42 kr.
2. Prebitek iz računa za leto 1897	106 » 32 »
Skupaj	407 gld. 74 kr.

in je ta gotovina naložena v mestni hranilnici ljubljanski na knjižici št. 22377.

3. Zaostanki na članarini in naročnini	285 gld. — kr.
4. nekaj knjig, časopisov in inventar.	

4. V imenu računskih preglednikov je poročal g. dr. Fran Munda ter glede na to, da so blagajniške knjige v vzornem redu, predlagal, naj se g. blagajniku in vsemu odboru da abso-lutorij. — Vsprejeto.

5. Na predlog g. ces. svètnika J. Murnika se je volitev načelnika, odbornikov in računskih pregledovalcev vršila »per acclamationem«. Tako so bili izvoljeni načelnikom g. dr. Andrej

Ferjančič, c. kr. deželnosodni svetnik; ljubljanskimi odborniki gg.: dr. Janko Babnik, c. kr. sodni tajnik; dr. Vladimir Foerster, odvetniški kandidat; Ivan Gogola, predsednik notarske zbornice; Ivan Kavčnik, c. kr. sodni tajnik; dr. Danilo Majaron, odvetnik; Fran Milčinski, c. kr. sodni pristav in dr. Makso Pirc, odvetnik; vnanjimi odborniki pa gg.: dr. Juro Hrašovec, odvetnik v Celji; Bogdan Trnovec, c. kr. višjesodni svetnik v Trstu, in Fran Višnikar, c. kr. sodni svetnik v Ribnici; računskima preglednikoma gg.: dr. Fran Munda, odvetnik in ces. svetnik; dr. Jernej Suppanz, bivši predsednik notarske zbornice, oba v Ljubljani.

6. Pri tej točki se je oglasil dr. Makso Pirc in opozarjal na predlog, ki se je v deželnem zboru kranjskem stavil in utemeljeval zaradi ustanovitve vseučilišča v Ljubljani. Gotovo je dolžnost tudi društva »Pravnika«, da označi svoje stališče nasproti toli važnemu vprašanju, in zato nasvetuje naslednjo resolucijo: Društvo »Pravnik« izjavlja na svoji glavni skupščini dne 14. februarja 1898, da je nujno potrebno, delovati z vsemi zakonitimi sredstvi na to, da se čim preje ustanovi v Ljubljani univerza, vstrezajoča potrebam slovenskega naroda, in naroča svojemu odboru, da v tem smislu sestavi in izroči visoki vladi in državnemu zboru utemeljeno peticijo.

Ta nasvet je dal povod k obširni razpravi o tem vseučiliškem vprašanju v obče in o potih, ki drže do povoljne rešitve, posebej. Vsi govorniki so soglašali v tem, da je ideja vsega in najboljšega truda vredna. Potem ko je bil predlagatelj v deželnem zboru, g. dr. Majaron pojasnil, na kakšna tla je padala v zadnjem petdesetletju zahteva slovenskega vseučilišča, bodisi v javnih zastopih, bodisi v javnih glasilih, in kakšno mnenje vlada o tem najnovejši čas v deželnem zboru kranjskem, izrekel se je za nasvetovano resolucijo, čeprav se le-ta popolnem ne sklada z njegovim prvim deželnozbornim predlogom. Sodni pristav g. dr. Poček je poudarjal, da napredek teži za slovensko univerzo in da to naj se izrazi tudi v društveni resoluciji. Sodni svetnik g. Polec je opozarjal, da ni dobro preveč na mah zahtevati, da treba pričeti z utrakvistično univerzo, katera bode potem imela razvoj, kakršnega si želimo. Gospod dr. Krisper je pritrdjeval praktičnemu stališču g. predgovornika in vzpodbujal k resnemu delu, da vsega

uvaževanja vredni princip ne zaspi; treba je pripraviti finančno podlago, skrbeti za vseučiliške docente, slovenščine zmožne, sploh pa primerno zanimati za to stvar javno mnenje: vse to naj bi pretehtala posebna enketa, kojo naj društveni odbor sestavi tudi iz močij izven društva »Pravnika«. Gospod dr. Krisper je v tem smislu stavil predlog. Sodni tajnik g. dr. Babnik je navajal, da bode Knafljeva ustanova, ki se drži dunajskega vseučilišča, znižala proračunani kontingent dijakov za ljubljansko univerzo, da pa za profesorje in docente ne bode sila, ako kranjska dežela takoj ustanovi štipendije za doktorje, ki bi se hoteli in mogli izobraziti za vseučiliške učitelje. Sodni svetnik g. Wenger se je izjavil za nasvetovano enketo in pripomnil, naj bi se za univerzo v Ljubljani delalo skupno z zastopniki drugih slovenskih pokrajin in zlasti v finančnem pogledu povabilo okrajne zastope štajerske, da prispevajo v proslavo cesarskega jubileja k uresničenju univerze, osobito k zalogi za stipendije. Gospod dr. Kuhar je izrazil željo, naj se v enketo privzamejo tudi modroslovci in bogoslovni profesorji. Zoper to se je izjavil sodni tajnik g. Kavčnik, češ, da naj društvo rešuje to vprašanje s svojega pravniškega stališča, drugi poklicani faktorji pa naj posebej stvar pretresajo in zastopajo. Gosp. dr. Tavčar je naglašal, da je velike važnosti soglasje, katero se je v deželnem zboru pojavilo pri prvem branju dr. Majaronovega predloga, da pa ni zahtevati strogo slovenske univerze, sploh pa da je čas ugoden, ker se je stvar sprožila v jubilejskem letu in ker je deželni zbor pripravljen mnogo žrtvovati za ljubljansko vseučilišče. Gosp. dr. Majaron je posnel nazore predgovornikov in konstatoval, da proti potrebi in izvedljivosti univerze v Ljubljani, bi li služila potrebam slovenskega naroda, ni bilo nikakega ugovora in da je popolnem izginil pesimizem prejšnjih let, končno pa izrekel zahvalo za vsa dobra napotila. Po kratkih opazkah gg. dra. Krisperja in dra. Počeka je predsednik g. dr. Ferjančič, kažoč na nekatere težave, s katerimi se bode temu vprašanju boriti na parlamentarnih tleh, zaključil razpravo. Pri glasovanju se je odobrila samo resolucija po nasvetu g. dra. Pirca.

S tem je bil dnevni red končan in se je razišla glavna skupščina ob pozni uri.

Književna poročila.

Civilno-pravdni red v praktični obliki — bode naslov knjigi, katero je spisal sodni svetnik Anton Levec v Novem mestu. V tisek pojde že prihodnji mesec ter bode obsegala okolo 400 strani. Poglavitno bodo to obrazci, katerim bode v pripomnjah dodana ta in ona razlaga. Pisateljevo ime je porok, da nam je pričakovati skrbno pripravljene dela.

Formularienbuch zur Civilprocessordnung und Executionsordnung. Herausgegeben vom k. k. Justizministerium. Wien 1897. Commissionsverlag Manz.

Knjiga, ki pač leži sedaj na mizi vsakega avstrijskega praktičnega pravnika! Popotnica je in ostane še delj časa za hojo, in bodi tudi vsakdanja, po križem-stezah in ovinkih nove civilne pravde (111 obrazcev) in eksekucijskega reda (155 obrazcev). Velika porabnost te knjige se v obče pripoznava, dasi praksa zasledi tu in tam kak nedostatek, ki je pri takem delu seveda neizogiben. Sploh se pa obžaluje, da knjiga ni izišla tudi v drugih jezikih. Kjer je treba uradovati v nemškem jeziku, tam se knjiga prav tako pogreša, kakor je za nemško uradovanje dobro došla. Sicer je res, da so obrazci kot tiskovine, katere mora imeti vsako sodišče na razpolago, prevedeni n. pr. tudi na slovenski jezik. Ali prvič ni za slovenske obrazce tudi vzorca, kako jih izpolniti, kakeršen vzorec je za nemško uradovanje podan v knjigi obrazcev. Drugič je pa izmej 277 obrazcev, ki so zbrani v tej knjigi, posebe tiskanih in na druge jezike prevedenih le 184, dočim za ostale ni oficijalnega besedila, razun v nemškem jeziku. Seveda, ako se poganjamo za oficijalno slovensko besedilo, želimo si pač v marsičem boljšega in razumnejšega jezika, nego li se nam je podal v novih »slovenskih« tiskovinah.

Beantwortung der Fragen, welche dem Justizministerium über Bestimmungen der neuen Processgesetze vorgelegt werden. — Izdalo c. kr. pravosodno ministerstvo. Dobiti je pri Manzu na Dunaju po 20 kr.

Die Beantwortung der dem Justizministerium vorgelegten Fragen über Bestimmungen der Geschäftsordnung. Ponatis je dobiti pri c. kr. državni tiskarni na Dunaji po 5 kr.

Oesterreichisches Verordnungsrecht. Verwaltungsrechtlich dargestellt von dr. Johann Žolger, k. k. Statthalterei-Conceptspraktikanten in Graz. Innsbruck. 1898. Wagner'sche Universitäts-Buchhandlung.

To je 424 strani obsežna studija mladega in nadobudnega pisatelja, če se ne motimo, našega rojaka, ki v tem delu razlaga pravo, veljavno v Avstriji za naredbe. Pozitivnih pravil na tem polju je jako malo. Zategadelj hoče pisatelj opozoriti, kakšna načela izhajajo iz obdelanega gradiva, da je potem na njih temelji moči reševati razna vprašanja, ki nastajajo pri naredbah, bodisi, da so že izdane, ali pa, da se naj še-le izdado. Zlasti poudarja pisatelj v svojem uvodu, da so se doslej v Avstriji naredbe obdelavale zgol z državno-pravnega stališča, zatorej le naredbe osrednih oblasti, dočim naredbe izdajajo tudi lokalna oblastva najnižje vrste, potem samoupravna telesa i. t. d. Studija torej poskuša vprašanje pojasniti in razviti po upravno-pravnem

potu. Tako je vsebina knjige razdeljena na naslednja poglavja: I. Pojem naredbe. II. Zakon in naredba posebej. III. Pristojnost uprave za izdajo naredb. IV. Subjekti naredbenega prava. V. Vsebina naredbe, vzlati kazenske. VI. Izdaja naredb. VII. Moč naredbe. VIII. Kontrola naredbenega prava. IX. Prestanek naredbe. X. Nekaj tipičnih naredbenih oblik v avstrijskem pravu. — Te razprave so pod črto opremljene z bogatimi viri, pravnimi in literarnimi, kakor tudi z navedbami iz judikature upravnega sodišča dunajskega. Vse kaže, da je s tem delom na izdaten način izpopolnjeno mesto, ki je bilo dosedaj v avstrijskem slovstvu prazno.

Řízení trestní rakouské v pořádku systematickém, vykladá J. N. dr. František Storch, c. kr. řad. profesor při české universitě Karlo-Ferdinandové. Dílu druhého častka druhá. V Praze 1897. Nakládem »Právnícké Jednoty« v Praze. V komisi knihkupecktví Fr. Řivnače v Praze na Příkladě v paláci zemské banky.

S tem je dovršeno največje slovstveno delo o avstrijskem kazenskem postopanju. Vsega vkupe obsega nad 68 pol v dveh delih. Prvi del je izhajal v letih 1883 do 1887, drugi del pa v letih 1896 in 1897. Poleg strogo znanstvenega stališča, podprtega s tozadevno avstrijsko, a tudi nemško in francosko literaturo, držal se je pisatelj tudi prakse, zlasti najvišjega sodišča, katero je upotrebljal pri mnogih prepirnih vprašanjih. Ves drugi del, obsežen nad 700 strani, stoji samo 5 gld.

Pravda materiální a procesní. Studija iz novega civilnopravnega zakona. Spisal Anton Menoušek, sodni tajnik v Pragi. Založil Alojzij Hynek v Pragi. Cena 50 kr.

O doručování dle nového soudního řádu ze dne 1. srpna 1895, č. 113 ř. z., a jednacího řádu ze dne 5. května 1897, č. 112 ř. z. (»O vročevanju po novem civilnopravnem redu in po poslovnem redu.) Sestavil Jan Vávrů, sodni pristav v Poděbradu. Založil V. Kraus v Taboru. Cena 40 kr.

Die Rechtsurkunden der österreichischen Eisenbahnen. Popolna zbirka posebnih zakonov, koncesijskih in drugih pravnih listin. Izdala dr. Rudolf Schuster pl. Bonnott in dr. August Weeber. Založil A. Hartleben na Dunaji. Trije zvezki. Cena 30 gold.

Die Hauskommunion der Südslaven. Von dr. Ernst Miler. Posebni od-tisek iz »Jahrbuch der internationalen Vereinigung für vergleichende Rechtswissenschaft und Volkswirtschaftslehre in Berlin«. Berlin 8°. 24.

Mjesečnik pravičkoga društva u Zagrebu, god. XXIV. prinaša v štev. 1. do 4. naslednje razprave: Dr. Edo Lovrić: Studije iz ženitbenoga prava. Dr. M. Košutić: Zastara po avstrijskom privatnom pravu. Dr. St. Posilović: Misli o reformi ugarskog kaznenog zakonika za zločine i pre-stupke. Dr. Jos. Hoholač: K tumačenju nekijh ustanova šumskoga zakona i zakona od 26. ožujka 1894. Dr. J. Šilović: Reforma angleškoga kaznenoga postupnika. A. K—ć: Kako valja tumačiti §§ 508 i 509 gpp.? Dr. E. Spies: §§ 55 i 36 zakona o zadrugama od 9. svibnja 1889. Ignjo Wagner: K uporabi § 178. novog stečajnog zakona.

Zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventnoga dužnika od 24. ožujka 1897. Za štampu priredio i uvod napisao dr. F. J. Spevec. Hrvatski zakoni. Knjiga XXVIII. 8° 108. Cena 80 novč.

Tumač zakonu od 24. ožujka 1897. o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventna dužnika. Napisao dr. Fr. J. Spevec. Tisak i naklada knjižare Lav. Hartmana. Vel. 8°. 124. Cena 1 gld. 50 kr.

Zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventna dužnika od 24. ožujka 1897. i stečajni zakon od 28. ožujka 1897. Uz uporabu obrazloženju vladine osnove tumačio i obrazce k stečajnom zakonu sastavio Adolf Rušnov, vicečnik kr. banskoga stola. Hrvatski zakoni XXIX. 8°. XIV. 382. Cena 2 for. Tisak i naklada Lav. Hartmana.

Stečajni zakon od 28. ožujka 1897 sa gradjom i provedbenom naredbom. Priredio dr. Josip Mudrovčić, perovodja kr. zem. vlade. Hrvatski zakoni XXX. Tisak i naklada Lav. Hartmana. 8°. 262. Cena 1 gld. 80 novč.

Das kroatische Anfechtungsgesetz vom 24. März 1897 und das kroatische Concursgesetz vom 28. März 1897. In die deutsche Sprache übersetzt und mit erläuternden Bemerkungen versehen von Ig. Wagner. Osjek (C. Laubner). 8°. 211. Cena 2 gld.

Trgovački i mjenbeni zakon. Hrvatski zakoni. Drugo izdanje. L. Hartman v Zagrebu.

Dr. Šilović: Kazneni postupnik od 17. svibnja 1875. II. izdanje. Tisak i naklada L. Hartmana v Zagrebu. 1898. 8°. 386 str. Cena 3 gld.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. aprila 1898.

— (P. n. društvenikom in naročnikom!) Denašnji »Slovenski Pravnik« obsega na šestih polah številke za mesece januarij, februarij, marcij in april. Zamudo naj se blagovoljno oprostí, ker so jo povzročile razmere, ki se niso dale preprečiti. Kar še nedostaje, popolni se v prihodnje. Preskrbljeno je, da bode »Slov. Pravnik« odslej izhajal redno in točno. To se zgodi tem laglje, ako bodo domači pravniki, rešujoč pravna vprašanja nove dobe, skrbeli za raznovrstno uredniško zalogo. Na to stran se osobito priporoča novi urednik, dr. Danilo Majaron.

Odbor društva „Pravnika“.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Na zadnji glavni skupščini izvoljeni odbor je iz svoje srede določil načelnikovim namestnikom g. dra. Danila Majarona, tajnikom g. dra. Maksa Pirca, blagajnikom g. Ivana Gogolo, knjižničarjem g. Ivana Milčinskega, v uredniški odsek pa gg.: dra. Janka Babnika, dra. Vladimira Foersterja in Ivana Kavčnika. — Uredništvo »Slov. Pravnika«, katero je odložil g. dr. M. Pirc, je odbor po-

veril za l. 1898. g. dru. Danilu Majaronu, izrekši soglasno g. dru. Pircu priznanje in zahvalo za petletno požrtvovalno urejevanje društvenega glasila. — Dne 27. februarja se je deputacija odbora (gg.: dr. Ferjančič, dr. Majaron in dr. Pirc) poklonila novemu deželnosodnemu predsedniku gospodu A. Levičniku, čestitat mu v imenu društva na zasluženem imenovanju in priporočat mu društvo ter njegovo glasilo. G. predsednik se je prijazno zahvalil in zagotavljal društvo »Pravnik« svoje blagonaklonjenosti, katero hoče tudi v dejanji pokazati osobito »Slovenskemu Pravniku«, vzlasti sedanji čas potrebnemu in važnemu listu. — V posebni seji, dne 16. pr. meseca je odbor pretresal vprašanje, kako izpolniti naročilo glavne skupščine zastran vseučilišča v Ljubljani. Na povabilo sta se posvetovanja vdeležila tudi gg. deželnosodni svetnik J. Polec in advokat dr. Krisper. Da se vseučiliško vprašanje na vse strani pretrese ter potem sestavi kolikor moči utemeljena peticija, sklenil je odbor povabiti odbor »Slovenske Matic« in pa kolegij profesorjev ljubljanske bogoslovnice, da se vsak po treh odposlancih snideta s tremi odposlanci društva »Pravnika« v skupni odbor, ki naj bi na podlagi skupnega posvetovanja zgotovil jedno spomenico in peticijo v imenu obeh društev, odnosno kolegija. V »Pravnikovo« odposlanstvo so se določili gg. dr. Ferjančič, J. Polec in dr. Majaron. Odborov sklep je dobil prijazen odgovor, kakor razvidno iz dotičnega poročila na drugem mestu našega lista. — Odbor je po deputaciji spremil k zadnjemu počitku društvenika gosp. Globočnika v Kranju in društvenega pregledovalca računov g. dra. Zupanca v Ljubljani.

— († Fran Kočevar pl. Kondenheim.) Dne 19. decembra prošlega leta umrl je v Ljubljani predsednik deželnega sodišča ljubljanskega, gospod Fran Kočevar pl. Kondenheim. Pokojnik je bil rojen l. 1833. v Planini na Notranjskem, sin posestnika in trgovca Janeza Kočevarja. Doprvišvi studije, je dne 26. julija l. 1856. vstopil konceptni kandidat pri deželni vladi kranjski, postal tu čez dva meseca konceptni praktikant ter nastopil dne 2. junija 1857 na Brdu službo okrajnouradnega aktuvarja. Leta 1858. je prebil praktični politični izpit »odlično«, a dne 21. avgusta 1860. l. sodniški izpit »jako dobro«. Potem je bil premeščen v Kamnik, a tja ni prišel, ker je bil l. 1866. imenovan sodnim pristavom v Ljubljani. Od tod je začetkom l. 1870. bil imenovan državnopravdniškim substitutom v Celje ter čez leto dnij v isti lastnosti premeščen v Ljubljano. Tu je l. 1875. postal deželno-sodni svetnik. Dne 24. majnika l. 1879. imenovan višjesodnim svetnikom, je služboval do novembra 1884. leta v Gradci, odkoder je bil premeščen v Ljubljano kot podpredsednik deželnega sodišča, kateremu je od dne 19. avgusta 1885 pa do svoje smrti bil predsednik. Pokojnik je bil vedno in od vseh strani priznavan pravnikom obsežnega, pa tudi globokega znanja ter sodnikom posebne bistrumnosti, marljivosti in točnosti. Kadar koli je prestopil z jednega službenega mesta na drugo, dobil je od predstojnikov pohvalnice. Deželno-sodni predsednik je zlasti bil šestokrat pohvaljen za delovanje na vizitacijah okrajnih sodišč. Cesar sam ga je odlikoval leta 1887. z Najvišjim priznanjem in leta 1891. z viteškim križcem Leopoldovega reda. Z Najvišjo

odredbo z dne 11. majnika 1895. l. pa mu je podelil plemstvo. Dasi vsestranski zmožen, zlasti tudi poznavatelj socialnopolitičnega polja, vender pokojnik ni, kolikor znano, slovstveno deloval, razun v »Slovenskem Pravniku« l. 1888., kjer je priobčil nekaj zanimivih, deloma rezko pisanih razprav. Za časa njegovega predsedstva so se slovenskemu uradovanju pri podrejenih mu sodiščih duri na stežaj odprle. Po nalogu pravosodnega ministra barona Pražaka je pokojnik v letih 1886 in 1887 sestavil za sodno postopanje veliko število slovenskih obrazcev, ki so potem v tiskovinah olajšali in razmnožili slovensko uradovanje na Kranjskem in tudi drugod. Skrbel je, da so se tozadevne jezikovne naredbe točno izpolnjevale, dasi, zlasti poznejšnja leta, jim ni pripuščal prerazsežne interpretacije v prilog slovenščini. Država je s smrtjo Frana Kočevarja pl. Kondenheim izgubila jednega svojih najboljših uradnikov. Za justico v deželi naši pa je bil v marsičem bister reformator, a ko bi naj bil dokazal svojo bistroumnost pri največji reformi, umrl je — nekaj dnij pred uvedbo novih civilnopravnih zakonov. Pokopan je bil slovesno dne 21. decembra pr. l. pri Sv. Krištofu v Ljubljani. R. I. P.

— (Inauguracija novih civilnopravnih zakonov) se je skoraj na vseh sodnih dvorih o novem letu slovesno zvršila. Tudi v Ljubljani so se dne 2. januarija zbrali v praznično opravljeni razpravni dvorani deželnega sodišča vsi uradniki tega in okrajnega sodišča, člani državnega pravdnštva in finančne prokurature ter mnogi odvetniki in notari. Pri tej priliki je imel tedanji sodni podpredsednik gospod Levičnik govor, kateri je v slovenskem prevodu priobčen na prvih straneh tega »Slovenskega Pravnika«. Slovesnost so zbrani zaključili s trikratnimi navdušenimi »slava«-klici našemu preljubljenemu Cesarju in Gospodarju.

— (Prememba v ministerstvu.) Ko je bilo odstavljeno ministerstvo Gautschevo in imenovano ministerstvo Thunovo, je cesar z Najviš. ročnim pismom z dne 7. pr. m. prejšnjega pravosodnega ministra dra. Ignacija pl. Ruberja z nova pozval na isto ministersko mesto.

— (Predsednikom deželnega sodišča v Ljubljani) bil je z Najvišjo odločbo z dne 16. februarja t. l. imenovan podpredsednik istega sodišča, gospod Albert Levičnik. Gotovo ustrežemo našim čitateljem, ako jim o novem predsedniku prijavimo nekoliko životopisnih črtic. Porojen je bil dne 2. januarija 1846. v Kolbnitzu na Koroškem, sin gospoda Jurija Levičnika, koji je l. 1876. umrl kot c. kr. okrajni sodnik v Škofji Loki. Stari oče Luka pa je bil posestnik ter žrebljarnar v Železnikih, imejoč poleg sina Jurija še četvero drugih, namreč: Franca (zamrlega župnika v D. M. v Polji), dra. Jerneja (zamrlega dekana v Šmohoru), Petra, še sedaj živečega vpok. c. kr. višjesodnega svetnika v Celji, ter učitelja Josipa, znanega »Novičarja« in »Daničarja«-Podratitovskega, ki uživa častno starost na očetovem domu v Železnikih. Dra. Jerneja Levičnika pa se kot Čebeličarja spominja Franc Prešeren v svojih »pušicah«. Iz te rodovine je torej novi sodni predsednik. V normalke je bil prišel v Ljubljano in tu mu je bil katehet še sedaj v Ljubljani živeči gospod kanonik Andrej Zamejic. L. 1863. pa je dovršil v Ljubljani gimnazijo in sicer z zrelostnim spričevalom, kakoršno je le redkokedaj

videti; odlikoval se je prav posebno v matematiki in fiziki, dočim je bil v ostalih predmetih »izvrsten in prav dober«. Naslednja štiri leta je na Dunaji studiral »jura«. Že dne 25. avgusta 1867 pa je pri deželnem sodišči v Ljubljani storil službeno obljubo in nastopil pravno prakso. Koncem istega leta je bil imenovan avskultantom za Kranjsko, dne 25. majnika 1868 prideljen okrožnemu sodišču v Celji, dne 27. januarija 1870, dovršivši sodniški izpit, pa poslan k okrajnemu sodišču v Ptuj, odkoder je začetkom 1871. leta šel namestovat bolnega sodnika v Zatičino. Dne 11. julija 1871 pa je bil imenovan pristavom pri okrajnem sodišči v Sl. Bistrici. Od tu je bil dne 19. septembra 1874 premeščen v Ptuj, kjer je ostal, dokler ni bil dne 5. decembra 1876 imenovan sodnikom za Gornji Grad, kamor pa ni prišel, ker mu je bilo z dnem 1. januarjem 1877 izročeno vodstvo okr. sodišča v Rogatci, kamor je bil začetkom februarja istega leta tudi sodnikom imenovan, odtod pa na svojo prošnjo dne 5. julija 1877 na Ptuj premeščen. Z razpisom z dne 14. avgusta 1881 pa ga je tedanji pravosodni minister dr. Pražák pozval na začasno trimesečno službo v pravosodno ministerstvo, kjer je bil pa že dne 17. januarja 1882 imenovan ministerijalnim tajnikom in dodeljen departementu za jetništvo in kaznilnice. V istem ministerstvu je l. 1887. dobil naslov in karakter sekcijskega svetnika. Dne 30. januarja 1891 imenovan višjesodnim svetnikom pri deželnem sodišči v Ljubljani, nastopil je to službo dne 8. marcija istega leta, dobivši od pravosodnega ministra grofa Schönborna zahvalo in priznanje za več kot desetletno udano in odlično delovanje v ministerstvu. Vsled Najvišje odločbe z dne 11. septembra 1897 postal je podpredsednik istemu sodišču in kmalu zatem pravi predsednik. Zadnje vest pozdravili so vsi udeleženi krogi z veliko radostjo in z željo, da bi bilo novemu predsedniku usojeno, dolgo vrsto let načelovati v čast pravosodju, v prospem domovini!

— (Predsednikom notarske zbornice kranjske) je izvoljen gospod Ivan Gogola, c. kr. notar v Ljubljani, blagajnik društva »Pravnika«.

— († Viktor Globočnik.) Umrli je dne 4. prošlega meseca jeden najljubeznejših tovarišev naših, gospod Viktor Globočnik, c. kr. notar v Kranji, skoraj nenadoma, v 47. letu svoje dobe. Porojen v Tržiči je po dokončanih studijah vstopil v pravno prakso pri deželnem sodišči ljubljanskem in bil leta 1876. imenovan sodnim pristavom na Vrhniki. Leta 1883. pa je prestopil k notarjatu, imenovan v Zatičino, od koder je l. 1885. prišel v mesto Kranj. Tu, kjer je med drugim ustanovil mestno hranilnico, ter v celem okraji je prijazni in značajni mož vžival velike simpatije. Mesti Kranj in Škofja Loka sta ga poslali l. 1895. v deželni zbor. Pokojnik je bil sploh vnet za javni napredek ter se vedno živo zanimal za delovanje društva »Pravnika«. Spremljenemu dne 6. pr. m. od premnogh čestilcev in prijateljev na kranjsko pokopališče, bodi lahka zemlja domača!

— (Sodni nadzorniki.) Da se bodo preiskovala sodišča po smislu §-a 74., odst. 2. zak. sod. org. in §-a 414. opr. r., ustanovilo se je v pravosodnem ministerstvu osem služeb sodnih nadzornikov VI. čin. razreda. Tako so pozvani sodnimi nadzorniki: g. deželnosodni svetnik K. Ekl za Kranjsko in področje okrožnega sodišča celjskega ter mariborskega; g. deželno-

sodni svetnik dr. A. Schmid za Gorenje Avstrijsko, Solnograško, za področje deželnega sodišča tržaškega in okrožnega sodišča goriškega; g. deželnosodni svetnik dr. K. pl. Zwiedinek za Dalmacijo in področja okrožnih sodišč v Rovinji, Bolcanu, Roveretu in Tridentu; g. višjesodni svetnik dr. G. Ladenbauer za področja deželnih sodišč v Gradci, Celovci, Inomostu itd.

— (Gospod dr. Fran Zupanc,) ki je prejšnja leta objavljajl v »Slovenskem Pravniku« splošno priznane studije iz sodno-zdravniške prakse, imenovan je deželnovladnim svetnikom in zdravstvenim referentom pri deželni vladi kranjski.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: Deželnega nadsodišča svetnika deželnosodna svetnika Avgust Huber pri deželnem sodišču in baron Jos. Fluch pl. Leidenkron pri trgovskem in pomorskem sodišču v Trstu za Trst; — deželnosodnimi svetniki: državnega pravdnika substitut dr. Alfred Schmid v Gradcu, sodni tajnik Jos. Hauffen v Ljubljani, deželnosodni svetnik in predstojnik okrajnega sodišča Fran Dukič v Sežani za deželno sodišče v Trstu, sodni tajnik deželnega sodišča v Trstu Jos. Platzer deželnosodnim svetnikom kot okrajnega sodišča predstojnikom; — sodnima tajnikoma: sodna pristava Fran Kobler v Radovljici za Ljubljano in Anton Laneve v Tolminu za Gorico; — sodnimi pristavi: avskultanti Fran Friedl za Slovenji Gradec, dr. Herman Neuberger za Šoštanj, Anton Bulovec za Brdo, Fran Jerala za Cirknico, Albert Tomičič za Pazin, Fidelis Savo za Volovsko, dr. Teodor Stegu za Pulj, Anton Lomas za Buzet, dr. Rajmund Debevec za Trst, Jos. Trevizan za Trst, dr. Fr. Gabrielli za Buje, Maks Hrovatin za Podgrad in Silvan Sinkovič za Krk; — avskultanti: pravni praktikantje Jos. Jaritz, Jurij Kozina, Gregor Krek in Jos. Zupančič za deželno višjesodno okrožje graško, Ferdinand Kinz, Lazar Lučič in Fran Dominko za deželno višjesodno okrožje tržaško; — višjim državnim pravdnikom: državni pravdnik in višjesodni svetnik Evgen Taddei v Trstu istotam; — državnim pravdnikom: deželnosodni svetnik dr. Jos. Zenkovič v Rovinju istotam; — tajnikom finančne prokurature: sodni pristav dr. Rudolf Thomann v Ljubljani istotam; — notarja: notarska kandidata Ignacij Huth v Konjicah za Kranjsko goro in dr. Herman Wiesthaler v Mariboru za Brežice ter notarski substitut dr. Alojzij Žnidarič v Sloven. Bistrici za Ilirsko Bistrico. — Premeščeni so: deželnosodni svetnik Silvan Gandusio v Rovinju k trgovskemu in pomorskemu sodišču v Trstu; sodni pristavi Karl Higersperger iz Slov. Gradca v Konjice, Viljem Portugal iz Konjic v Celovec, Albert Kokol iz Šoštanja v Maribor, dr. Štefan Kraut z Brda v Logatec, dr. Henrik Stepančič iz Ilir. Bistrice v Motovun, Jos. Fon iz Podgrada v Gorico, Viktor Devetak iz Buzeta v Pulj, Silvij Tujach iz Buj v Koper, Leopold Pavletič iz Motovuna v Komen, Anton Žič iz Motovuna v Rovinj; državni pravdnik dr. Karl Chersich iz Rovinja v Trst; notarji Viktor Schönwetter iz Radeč v Ljubljano, Kazimir Bratkovič iz Brežic v Gornji grad in Janko Rahnč iz Ilir. Bistrice na Brdo. — Upokojen je deželnosodni svetnik Alojzij Tschsch z naslovom in dostoj-

janstvom višjesodnega svetnika. — Umrli je notar Fran Strašek v Ložu dne 28. januarija t. l. — Odvetniško pisarno je odprl dr. Radoslav Pipuš v Mariboru.

— († Dr. Jernej Zupanc,) starosta slovenskih pravnikov, je umrl v Ljubljani dne 10. t. m. Porojen l. 1810. na Martinjem vrhu pri Selcah je bil torej dočakal 88 let. Pokojnik je imel v svojih mladih letih lepo priliko, katero je tudi porabil, da si je razširil svoje duševne obzorje. Ko je bil namreč iz Ljubljane, kjer je učiteljem imel tudi Matijo Čopa, l. 1834. prišel na Dunaj, poučeval je tam po raznih plemenitaških rodbinah, dokler ni bil l. 1843. promoviran doktorjem prava. Potem je nekaj let bil koncipient in sicer tudi pri kranjskem rojaku dru. Ferdinandu Zupančiču. V letih 1849. do 1852. pa je bil v terezijanski akademiji vzgojevatelj ter je v tej lastnosti pozneje mnogo potoval po Italiji, Franciji, Belgiji, Nizozemskem, Nemčiji, Švedskem, Norveškem, Danskem, Angleškem in v Severni Ameriki. Dne 24. oktobra 1856. pa je nastopil notarsko službo v Ljubljani, katero je opravljal nad 40 let, do lanskega leta, ko se jej je zbok starosti odpovedal. Dotlej je bil tudi dolgo vrsto let velečislani predsednik notarske zbornice, kakor je bil sploh v vseh slojevih svojih mnogih znancev priljubljen in veleuvaževan mož. Društvu »Pravniku« je bil od prvega početka pregledovalec računov, mnogim drugim društvom pa podpornik, ud ali častni član. Poprej odlikovan z viteškim križcem Fran-Josipovega reda, dobil je lansko leto naslov cesarskega svetnika. N. v m. p.

— (Slovenski prevodi novih civilno-pravdnih zakonov.) V seji deželnega zbora kranjskega dne 28. decembra pret. leta je poslanec dr. D. Majaron s tovariši podal naslednjo interpelacijo do ekscelence gospoda deželnega predsednika: »Že s prvim dnem prihodnjega meseca stopijo v veljavnost novi civilno-pravdni red in ž njim ob jednem sodni pravilnik ter eksekucijski red, zakoni torej, ki zasekavajo globoko v pravno življenje najširših krogov in s katerimi se mora občinstvo seznaniti čim preje tem bolje. Dasi so omenjeni zakoni bili v nemški izdaji državnega zakonika razglašeni že dne 9. avgusta 1895. leta, odnosno dne 6. junija 1896. leta, vendar še do današnjega dne ni izišel njih oficijalni prevod v slovenski izdaji državnega zakonika. Glede na to, da ima slovensko občinstvo zakonito pravico do pravočasnih razglasil zakonov v oficijalnem slovenskem prevodu; glede na to, da bi se bili vzlasti omenjeni zakoni morali čim preje razglasiti v slovenskem jeziku, ker je za uradovanje v tem jeziku neizogibno treba poznati oficijalni slovenski prevod osobito glede terminologije, a tega še danes niso v stanu izpolniti niti uradniki niti pravni zastopniki strank, usojamo si podpisani staviti naslednji vprašanja: 1. Ali je Nj. ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku znana zgoraj omenjena zamuda? 2. Ali je Nj. eksce. gospod dež. predsednik pripravljen posredovati, da slovenska izdaja drž. zakonika z zgoraj navedenimi zakoni nemudoma pride na svitlo?« — Gospod deželni predsednik je takoj odgovoril, da hoče nemudoma posredovati v smislu te interpelacije in da, kakor misli, bilo je delo izročeno bivšemu deželnemu predsedniku gospodu baronu Winklerju, ki pa dosedaj še ni kos,

predložiti vseh zakonov ministerstvu. Od tedaj pa do danes, ko to pišemo, pa je že tudi izišla slovenska izdaja državnega zakonika z navedenimi zakoni. O dotičnih prevodih in tudi o novih uradnih slovenskih obrazcih bode treba še izpregovoriti.

— (Radi napisov katasterskih občin v zemljiških knjigah v obeh deželnih jezikih) so v seji deželnega zbora kranjskega 28. dne januarja t. l. poslanci dr. D. Majaron in tovariši stavili do Nj. eksc. deželnega predsednika nastopno interpelacijo: V deželnozbornski seji dne 3. januarja 1888. se je sklenila naslednja resolucija: »Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da potrebno ukrene, da se pri zemljiških knjigah vojvodine kranjske v napisu imovinskega lista navede ime dotične katasterske občine v obeh deželnih jezikih, kjer je tako ime v navadi.« — Ta sklep se je c. kr. deželnemu predsedstvu naznanil z dopisom deželnega odbora z dne 1. maja 1888, št. 307. V deželnozbornski seji z dne 29. septembra 1888 je zastopnik visoke vlade izjavil, da je tozadevno resolucijo predložil visokemu ministerstvu za pravosodje, zbornica pa je sklenila, vnovič pozvati visoko vlado, da ukrene izvršitev resolucije. Ta sklep je c. kr. deželnemu predsedstvu deželni odbor prijavil z dopisom z dne 8. decembra 1888, št. 6879. Vsled posebnega vprašanja k temu predmetu je v deželnozbornski seji z dne 15. novembra 1889 zastopnik visoke vlade odgovarjal, da je meseca februarja istega leta posamezna okrajna glavarstva napotil, naj glede na bližajočo se ljudsko štetje (po stanji 31. decembra 1890. l.) pozvedujejo in poročajo radi določitve pravih krajepisnih imen in da je v ta namen povabil na sodelovanje tudi društvo »Matico Slovensko«. Pri tej priliki je zastopnik visoke vlade prečital tudi razpis visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari, kateri mu je došel dne 3. septembra 1889 pod št. 2457/pr. in se tako-le glasi: »Mit Beziehung auf den h. o. Erlass vom 23. Juli v. J., Z. 3308/M. I. und in Erledigung des Berichtes vom 19. Juli l. J. Z. 1862/Pr., beehre ich mich Euer Hochwohlgeboren zu eröffnen, dass das Justizministerium laut der anhergelangten Note vom 20. August l. J. Z. 15363 die weitere Verfügung wegen Eintragung der Ortsnamen in die Grundbücher des Herzogthums Krain in beiden Landessprachen bis zur Fertigstellung eines neuen Ortsnamen-Verzeichnisses, welches sich nach obbedachten Berichte Euer Hochwohlgeboren bereits in Vorbereitung befindet, aufzuschieben beschlossen hat. Sobald das in Rede stehende Ortsnamen-Verzeichnis fertiggestellt sein wird, wollen Euer Hochwohlgeboren hievon unter Anschluss eines Exemplares desselben sofort mir die gefällige Mittheilung machen.« — Deželni odbor je na ta odgovor v isti seji sklenil, da se deželnemu odboru naroča, v prihodnjem zasedanju poročati o uspehu deželnozbornskega sklepa z dne 29. septembra 1888 glede napisov imovinskih listov v zemljiški knjigi. Deželni odbor je ta sklep naznanil c. kr. deželnemu predsedstvu z dopisom z dne 17. avgusta 1890, št. 9081. Došel mu je na to dopis c. kr. deželnega predsedstva z dne 8. septembra 1890, št. 2461/pr., v katerem se poroča, da se je radi pretresanja krajevnih imenikov, pripravljenih za ljudsko štetje, vršila dne 15. julija 1890 enketa, ki je dognala kar treba za jednoto in pra-

vilno pisavo krajevnih imen, in nadalje radi paralelnih oznamb katasterskih občin v obeh deželnih jezikih sklenila, naj bi se pri c. kr. deželni vladi napravili za katasterske občine posebni, po katasterskih občinah ločeni imeniki in potem potom zbornih sodišč in finančnega deželnega oblastva doposlali okrajnim sodiščem in davčnim uradom zaradi zaznamb morebitnih korektur. Ta dopis se završuje z obvestilom, da se navedeni imeniki katasterskih občin istočasno v smislu enketinega sklepa dostavijo sodnim in finančnim oblastvom. Ta dopis se je v letnem poročilu v deželnozborski seji dne 20. novembra 1890 na znanje vzel. Izražal je le prvi predlagatelj predmetne resolucije, pokojni poslanec Janko Kersnik zadovoljstvo, da se je ta stvar toliko pospeševala, da menda tekom prihodnjega leta pridejo venderle slovenska krajevna imena v zemljiške knjige. Od tega časa naprej pa teče sedaj že osmo leto, ne da bi se bila mej tem v naše zemljiške knjige vpisala slovenska imena katasterskih občin in ne da bi se tako bila izpolnila večkrat ponovljena resolucija našega deželnega zbora, odnosno niti obečanje visokega ministerstva za pravosodje, in to vzlic temu, da je že l. 1894. c. kr. centralna statistična komisija bila na svitlo dala novi »Specijalni repertorij krajev na Kranjskem«, predelan po rezultatih popisa ljudstva z dne 31. decembra 1890. — Ta prečudni slučaj napotuje podpisane, da stavljajo naslednja vprašanja: 1.) Ali je visoka vlada pripravljena pojasniti, zakaj se še do danes niso vpisale v zemljiške knjige katasterske občine v obeh deželnih jezikih; 2.) ali je nadalje pripravljena, nemudoma ukreniti, da se tozadevni večkratni resoluciji deželnega zbora popolnem ugodi?« — Na to interpelacijo v preteklem zasedanji ni bilo odgovora. — V štajerskem deželnem zboru so pa v seji dne 24. februvarija t. l. poslanci dr. Fr. Rosina in tovariši podali na c. kr. namestnika za vojvodino Štajersko naslednjo interpelacijo: V državnem zakonu z dne 25. julija 1871, šte. 96 §-u 22. se je prepustila posameznim deželam pravica, da izdajo zakone o napravi in notranji uredbi zemljiških knjig. V Štajerski so se napravile zemljiške knjige glasom dež. zakona z dne 25. marcija 1874, dež. zak. št. 28 in naredbe ministerstva za pravosodje z dne 18. maja 1874, dež. zak. št. 33. V notranjo uredbo spada tudi navedba katastralnih občin, katere se nahajajo povsod v naslovu posestnega lista vsakega vložka, in so imenovane dosedaj v vseh zemljiških knjigah, tudi v okrožju okrožnih sodišč v Mariboru in Celju, kjer prebivajo Slovenci v veliki večini, le v nemškem jeziku, in sicer celo tam, kjer ima katastralna občina tudi slovensko ime. Katastralna občina je pa najvažnejša podlaga pri uvrstitvi zemljišč v novih zemljiških knjigah. Zato se je že pri sklepanji dotičnih zakonov mislilo, spraviti zemljiške knjige v soglasje s katastrom. Ta sklep je razviden iz določeb državnega zakona z dne 23. maja 1883, št. 82. in 83. drž. zak. in iz določbe in alineja 2 §-a 7 zakona z dne 25. marcija 1874, dež. zak. št. 28, kateri pravi, da je posamezne dele zemljiško-knjižnega telesa imenovati enakoglasno s katastrom, in zato tudi ni opravičeno imena občin izvezati. Kataster je pa v okrožju celjskega in mariborskega okrožnega sodišča večinoma dvojezičen, istotako so napisi zemljiških map, ki so bistven del zemljiške knjige, dvojezični. Ker so se zakon, zvršilna na-

redba in obrazci razglasili v obeh deželnih jezikih, je iz tega moči sklepati le to, da bi bili obrazci v onih delih vojvodine štajerske, kjer je slovenski jezik deželni navadni jezik, sploh morali biti dvojezični, in da so ona predsedstva sodišč postopala nepravilno, ki so v okrožju celjskega okrožnega sodišča izdala samo nemške obrazce. Drugače so se pa svoječasnno na Primorskem opravičeno izdaval dvojezični obrazci in tudi izpolnjevali s slovenskim jezikom. Tudi v vojvodini kranjski se je s pripomočjo vlade zvršila jednaka uredba zemljiških knjig. To je za pravno občevanje tem večjega pomena, ko so v okrožju celjskega, kakor tudi mariborskega okrožnega sodišča listine večinoma v slovenskem jeziku sestavljene in je tudi ime zadevne občine v slovenskem jeziku navedeno. Lahko bi se toraj istost v listini navedene občine z ono v zemljiški knjigi zanikala in bi se pri zemljeknjiznih intabulacijah težave delale. Izvanredna važnost zemljiških knjig za kreditni promet, pravno varnost in javnost teh knjig, vse to zahteva takšno uredbo knjig, da se kolikor moči zabrani njih napačno razlaganje. Glede na to, da ni sicer v deželnih zakonih nikake določbe, v katerem jeziku je vpisati katastralno občino, da pa so se v nekaterih deželah po naročilu sodnega predsedstva v smislu veljavnih zakonitih določeb izdali dvojezični obrazci in zvršili dvojezični vpisi, in da to izhaja tudi iz §-a 7. deželnega zakona z dne 25. marcija 1874, dež. zak. št. 28, je torej opravičena zahteva, da naj pravosodna uprava odstrani v korist pravne varnosti omenjene nedostatke zemljiških knjig. Podpisani vprašajo torej: Hoče li c. kr. vlada storiti potrebne korake, da se pri zemljiških knjigah v okrožju celjskega in mariborskega okrožnega sodišča vpišejo imena katastralnih občin v obeh deželnih jezikih tam, kjer je tako ime v rabi? — Tudi na to interpelacijo ni vlada odgovorila.

— (Pravničko društvo u Zagrebu) je imelo dne 19. februvarja t. l. svojo redno glavno skupščino pod predsedništvom načelnika dra. I. pl. Burgstallerja-Remetskega. Poročilo o delovanju v l. 1897. je izšlo v posebnem »Izveščici« na svitlo. Društvo je štelu 578 članov, imelo 6228 gld. 84 kr. dohodkov, a 5604 gld. 57 kr. izdatkov. Društvena imovina je znašala koncem 1897. leta 9297 gld. 60 kr. Izvrstno urejevanega »Mjesečnika« se je tiskalo 900 izvodov.

— (Za vseučilišče v Ljubljani.) Na mnogih željo hočemo v »Slov. Pravniku« beležiti, kako se je znova obudilo vprašanje zastran vseučilišča v Ljubljani in kaj se bode godilo, da bi se rešilo ugodno čim preje. Saj se je bilo društvo »Pravnik« samo in pa po svojem glasilu dovolj glasno in jasno zanimalo že tedaj, ko se je bila (l. 1890.) sklenila v deželnem zboru kranjskem resolucija, da naj se osnuje v Ljubljani slovenska pravna akademija, in pa, ko se je (l. 1891.) v proračunskem odseku poslanske zbornice sprožila zahteva za slovenska pravoslovna predavanja na Graški univerzi. Tem večje važnosti pa utegne biti akcija, ki se je ravno kar pričela v prilog prave univerze v Ljubljani. V seji deželnega zbora kranjskega dne 4. februvarija t. l., ko je bil poslanec g. Hribar naslikal nezdrave in nemirne razmere, vladajoče na vseučilišči Dunajskem in Graškem, oglasili so poslanci dr. Majaron in slovenski tovariši nastopni samostalni predlog:

»Visoki deželni zbor skleni: Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da čim preje pri državnem zboru izposluje ustanovitev slovenskega vseučilišča z bogoslovno, pravoslovno in modroslovno fakulteto v Ljubljani.« — V deželnozborni seji dne 11. februvarija na to je poslanec g. dr. Majaron utemeljeval navedeni predlog z govorom, ki je priobčen v le-tem zvezku »Slov. Pravnika«. Potem je ekscel. g. baron Schwegel v imenu nemških veleposestnikov stavil k predlogu dra. Majarona ta-le izpreminjevalni predlog: »Visoka vlada se pozivlja, da uvažuje vprašanje ob ustanovitvi univerze v Ljubljani, na kateri bi poleg predavanj z nemškim jezikom, bila predavanja posameznih strok tudi v drugih deželnih jezikih južnih kronovin.« Stališče svoje in svojih somišljenikov je ekscel. g. baron Schwegel obširno pojasnjeval in utemeljeval. Pri tem je zlasti potrebo slovenskih pravoslovnih predavanj na univerzi naglašal z naslednjimi točnimi in velevažnimi besedami: »S stališča uradovanja v slovenskem jeziku ne more noben previden in pošten politik tajiti, da je želeti izobraževanja v slovenskem jeziku, osobito za tiste uradnike, ki so poklicani v tem jeziku uradovati, in sicer kolikor moči popolnega izobraževanja. Nikakor ne zadostuje privatno izobraževanje na tem polji, temveč je želeti ter je potreba, da se osobito v pravosodji pridobi stalna tradicija, nauk, podlaga, ki se ne da omajati in ki je za varnost prava samega največjega pomena.« Oba predloga sta se v posvetovanje odkazala upravnemu odseku, ki je o njih poročal v deželnozborni seji dne 28. februvarija t. l. Poročevalec g. dr. Tavčar je predlagal: »Visoki deželni zbor skleni: »Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da čim preje pri državnem zboru izposluje ustanovitev vseučilišča z bogoslovno, pravoslovno in modroslovno fakulteto v Ljubljani, koja bi vstrezala zahtevam slovenskega naroda ter bi, vstrezaje zahtevam celokupne države, združevala pod svojim krilom ukaželjno mladino vseh narodov avstrijskega juga.« V meritorno razpravo o tem predlogu so posegli poslanci gg. dr. Majaron, dr. Schaffer in ekscel. baron Schwegel. Poslanec dr. Majaron je izjavil, da se strinja tudi s predlogom upravnega odseka, dočim je poslanec g. dr. Schaffer zagovarjal nemške stranke nastopni predlog: »Visoki deželni zbor naj sklene: Visoka vlada se pozivlja, da naj ustavnim potom izposluje ustanovitev univerze v Ljubljani z bogoslovno, pravoslovno in modroslovno fakulteto, na kateri se bode razun z nemškim jezikom predavalo posamezne stroke tudi slovenskim jezikom in eventualno v drugih deželnih jezikih južnih kronovin.« Pri glasovanju je bil predlog upravnega odseka z vsemi slovenskimi glasovi vsprejet, predlog dr. Schafferjev pa odklonjen. V isti seji se je že poprej omenjalo vseučilišče v Ljubljani in sicer v razpravi jubilejske adrese do Nj. veličanstva. Odboreni načrt adrese obsega tudi to-le: »Istotako si deželni zbor ne prikriva, da ima slovenski narod pravico, napeti vse sile, da dospje do višje prosvete in omike in da ne zaostaja za drugimi narodi širne Avstrije, kakor je zastajal do sedaj. Temu narodu, ki je kazal vsikdar dobro voljo napredovati, in kojega sinovi so v tujini dostikrat povzpeli se na prestol vede, tako da se na obnebhju vednosti kakor svitle zvezde žare še dandanes njihova imena, temu narodu se prej ali pozneje ne bode mogla odreči popolna univerza,

katera bi ustrezala vsem potrebam naroda slovenskega, koja bi pa, ustrezaje interesom celokupne države, zbirala pod svojim krilom ukaželjno mladino vseh, Vašemu Veličanstvu zvestih narodov avstrijskega juga.«

(Dalje prihodnjič.)

— (Vladne predloge.) Vlada je predložila načrte naslednjih zakonov in sicer: poslanski zbornici načrt zakona o vlaganji denarja nedoletnikov in kurandov v hranilnice in pri poštno-hranilnem uradu, zakona o plodovitem nalaganji gotovine civilnosodnih depozitnih sklad, zakona o zemljknjižni delitvi katastralnih parcel ter radi dopustnosti sodnega zapisovanja listin o pridobitvi manj vrednih zemljišč, nadalje o prenaredbi zakona z dne 23. majnika 1883, drž. zak. št. 83, o razvidnosti zemljarinskega katastra; gospodski zbornici načrt zakona o davčnem znesku, potrebnem za svojstvo polnopravnega trgovca.

— (Službeno navodilo c. kr. finančnim prokuraturam) se je izdalo z naredbo vkupnega ministerstva z dne 9. marcija t. l. (drž. zak. z dne 13. marcija t. l., št. 41.)

(Ilustracija.) Povest tožbe: nesrečni Prešernov »Kaj pa je tebe treba bilo?« Refrén te pesni: znana prozajična zahteva. Tisti »nebodigatreba« pa se ne koplje samo v neskončni materini ljubezni, ampak tudi v — revščini. Kaj je pač naravnije, nego to, da se »spiritus agens« ubogega »nebodigatreba« zateče potom rahločutnega sodišča do blagotvornega zavoda — odvetniške zbornice. In le-ta, zavedajoč se svojega vzvišenega poklica, pošlje v boj za ubogo pravico malega ubožca čilo, po dolgih ekspenzarjih še nepokvarjeno moč. — Razprava se prične, blagodejna razprava, neposredna in ustna! Perovodja, prav za prav sodnik sam v resno-veličastnem talaru in baretu okliče pravno stvar. Na oklic imen tožiteljev — vse tiho. Občno začudenje. Mari se je nesrečni materi pripetil »error in persona«, da si ne upa stopiti na bojišče za resnico in pravico? Pri oklicu toženca pristopi k sodni, nad navadna, plebejska tla, žal da še ne »vzvišeni« mizi mlad odvetnik. Jasno je kot beli dan, da braneč dobro svojega klijenta, takoj pléduje za razsodbo »vsled neprihoda«. Nekam čuden je videti obraz sodnika. »Ali oprostite, gospod doktor«, tako prične, »saj ste vender zastopnik tožiteljev vsled podeljene jim pravice revnih.« Bled kot zid je obraz odvetnika. Taka insinucija! Že mu je na jeziku pikra, v odvetniškem redu utemeljena beseda, ali tu se sodnik navzlic — talaru in baretu — glasno zasmije: »Nesrečni § 132. opravnega reda! Kaj ne, gospod doktor, Vam tožitelja nista prinesla odločbe o podelitvi pravice revnih, odločbe, v katero je vpisala odvetniška zbornica Vaše ime, ter Vam tudi nista izročila tožbe?« »I seveda ne!« je odgovor. Tableau!

—k.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 17 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Valvazorjevem trgu štev. 7.